

Bæredygtig Udvikling

62%

Bæredygtig udvikling

Parterneskabets for Fødevare- og Landbrugssektoren kommer med 22 anbefalinger, der vil kunne reducere sektorens udledninger med hele 62 pct. i 2030.

15%

Hos fødevareklyngen

Af den samlede beskæftigelse i land- og yderkommunerne er 15 pct. hos Fødevareklyngen.

Genbrug

Hos landmanden

Restprodukter og sidestrømme fra produktionen kan udnyttes til produkter, foder eller energi.

Klima

Hos virksomhederne

Klimamålsætningen i fokus og tre ud af fire virksomheder mener, at regeringens 2030-klimamålsætning er vigtig.

2/3

Hos forbrugeren

To ud af tre danskere overvejer bæredygtighed når de forbruger mad og drikke.

Fødevareklyngen

Fødevareklyngen kan inddeles i tre hovedgrupper: Fødevarer egnet til menneskeligt konsum. Biobaserede produkter, herunder fx minkskind, foder og frø. Og agroteknologi. Fødevareklyngen giver beskæftigelse til 189.000 personer, eksporterer varer for 170 mia. kr. årligt og bidrager til Danmarks samlede indkomst svarende til 5,2 pct. af bruttonationalproduktet. Fødevareerhvervet har formået at øge produktionen samtidig med, at der er sket et fald i miljøpåvirkningen og klimaftrykket de seneste årtier.

Forord

Landbrugs- og fødevareerhvervet leverer

Dansk landbrugs- og fødevareerhverv leverer. Forbrugere i Danmark og i store dele af verden nyder godt af gode danske kvalitetsfødevarer, hvor også fødevaresikkerhed og forsyningsikkerhed er i højsædet. Sådan er det i hverdagen, og sådan er det også i krisetider.

Coronakrisen er alvorlig, både økonomisk og sundhedsmæssigt. Den har udover at presse sundhedsvæsenet til det yderste i mange lande også kappet forsyningskæder og besværliggjort eller ligefrem umuliggjort produktionen i store dele af industrien.

Heldigvis oplevede vi ikke en fødevarekrise i Danmark. Hele vejen igennem har der været mad på hylderne, i køledisken og på spisebordene til de danske forbrugere. Forsyningskæderne har fungeret, landmænd, medarbejdere på slagterier og mejerier, fødevareproducenter, fødevarekontrollen og mange flere har arbejdet, og butikkerne har fået og vil fortsat løbende blive fyldt med friske danske fødevarer.

Befolkningens opbakning til landbrugs- og fødevareerhvervet er stor i Danmark, og coronakrisen har betydet, at opbakningen til landbrugets primærproduktion er steget endnu mere. Vi har indset, at vores landbrugsvarer er noget af det bedste i verden, og at vi ikke bare kan tage dem for givet.

Vi har en stabil produktion af fødevarer af høj kvalitet i Danmark, fordi landbruget hele tiden arbejder på at effektivisere og udvikle produktionsmetoder. Det betyder, at vi kan garantere varer med høj fødevaresikkerhed, men det betyder også, at dansk landbrug og fødevareerhverv er blandt verdens mest klimaeffektive.

Danske teknologiløsninger bidrager ikke bare til bæredygtig udvikling herhjemme. Dansk eksport af innovativ teknologi og viden gavner også lande med stort potentiale for reduktion af klima- og miljøbelastning gennem effektivisering.

Det kan vi godt være stolte af, men vi kan ikke hvile på laurbærrerne. Primærproduktionen står for den største andel af den samlede drivhusgasudledning fra det danske fødevareerhverv. Derfor skal vi hver dag arbejde på at finde løsninger, der kan sikre, at fødevarer produceres med et lavere klimaaftryk end tidligere, og vi skal have alle aspekter af bæredygtighed med, når vi producerer og udvikler.

Vi er blevet dygtige til at producere mere med mindre. Det har også betydning for alle de lande i verden, der importerer danske fødevarer. Men vi kan hele tiden blive bedre – både når det gælder klimaløsninger, og også helt generelt i forhold til bæredygtighed.

Et tæt og stærkt samarbejde mellem landmænd, virksomheder, forskere og rådgivere er forudsætningen for at skabe løsninger, som ikke kun vil være til gavn for os selv, men for hele verden og de næste mange generationer.

God læselyst.

Anne Lawaetz Arnhung
Adm. direktør i Landbrug & Fødevarer

Indhold

Bæredygtig udvikling

Hvad er bæredygtig udvikling? Hvad er landbrugets udledning og hvordan vil fødevarer- og landbrugssektoren bidrage til at Danmark når målet om at reducere CO₂-udledning med 70 procent i 2030? Læs om landbrugs- og fødevarerhvervets bidrag til en bæredygtig udvikling.

Bæredygtig udvikling	4
Klima	6
Miljø og natur	9
Forbrug i produktionen	12
Ernæring	14
Artikel: Vi kan nå en 62 pct. reduktion i 2030	16

Hos fødevareklyngen

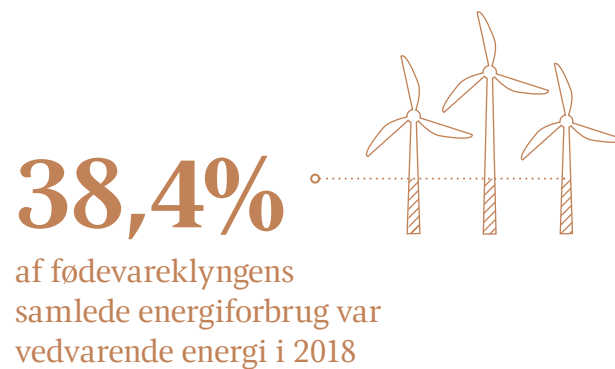
Hvor mange arbejder til daglig i fødevareklyngen? Hvor meget eksporterer fødevareklyngen for? Og hvor klimaeffektive er de danske grise- og mælkeproducenter? Læs om fødevareklyngen i samfundet.

Beskæftigelse og indkomst	22
Eksport	23
Forskning, innovation & uddannelse	26
Artikel: Danske grise- og mælkeproducenter er blandt de mest klimaeffektive i verden	28

Hos landmanden

Hvordan var landbruget økonomi i 2019? Hvor meget af foderforbruget bliver egentlig produceret i Danmark? Læs om landbrugets produktion det seneste år og få svaret. Eller læs om, hvordan spildprodukter bliver til en guldrandet forretning.

Strukturudvikling	34
Husdyr	35
Dyrevelfærd	38
Vegetabilsk produktion	41
Økologisk produktion	44
Økonomi og indtjening	46
Artikel: Fra spildprodukt til guldrandet forretning	48

Forbrug i produktionen, side 12

Eksportmarkederne køber 75 pct. af den danske produktion

Eksport, side 23

Økologisk produktion, side 44

Hos virksomhederne

Hvad mener virksomhederne i fødevarer- og agroindustrien om regeringens klimamålsætning? Satte eksporten af grisekød til Kina rekord i 2019? Og hvor mange danske landmænd anvendte præcisionsteknologi på deres bedrift i 2019? Læs om virksomhedernes produktion det seneste år.

Virksomhederne	54
Agroindustrien	60
Fødevarerikkerhed	62
Artikel: Fødevarerhvervet mener at regeringens klimamålsætning er vigtig	64

Hos forbrugerne

Hvor mange er villige til at ændre deres vaner og adfærd af hensyn til klima, miljø eller bæredygtighed? Hvor mange penge bruger en gennemsnitlig dansk husstand på mad? Og køber vi flere færdigretter? Her kan du læse om danskernes fødevarerforbrug og indkøbsvaner.

Forbrug i Danmark	70
Artikel: Danskerne bekymrer sig om klima og bæredygtighed	74

Tabeller og figurer

Hvilke lande køber flest danske fødevarer? Hvor mange landbrug er der i dag i Danmark? Og hvor stort et areal dyrkes økologisk? Dyk ned i tallenes verden. Alle de væsentligste tal om fødevareklyngen er illustreret i tabeller og figurer.

Tabeller & figurer	80
--------------------	----

Virksomhederne, side 54

Forbrug i Danmark, side 70

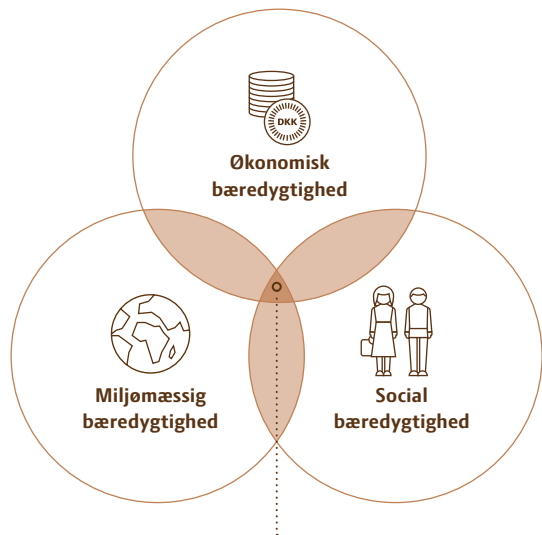
Alle de væsentligste tal om fødevareklyngen er illustreret i tabeller og figurer

Tabeller & figurer, side 80

Bæredygtig udvikling

Vi skal aflevere kloden i en bedre stand end da vi overtog den

Bæredygtig udvikling er en udvikling, som opfylder de nuværende generationers behov uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare

Bæredygtighed

① **Bæredygtighed dækker over mange delelementer**

Som bl.a. klima, ressourceeffektivitet, natur og arealanvendelse, energiforbrug, mennesker og økonomisk stabilitet og formåen. Der er dermed tale om en helhedstænkning, hvor alle tre dimensioner eller bundlinjer skal tages med i betragtning, når vi stræber efter en bæredygtig udvikling.

Verden står over for flere store udfordringer – klimaforandringer, sundhedskrise (pandemi), knappe ressourcer og tilbagegang i biodiversiteten. Befolkningstilvæksten øger fødevarer- og materialeforbruget, hvilket understreger behovet for at få løst disse udfordringer.

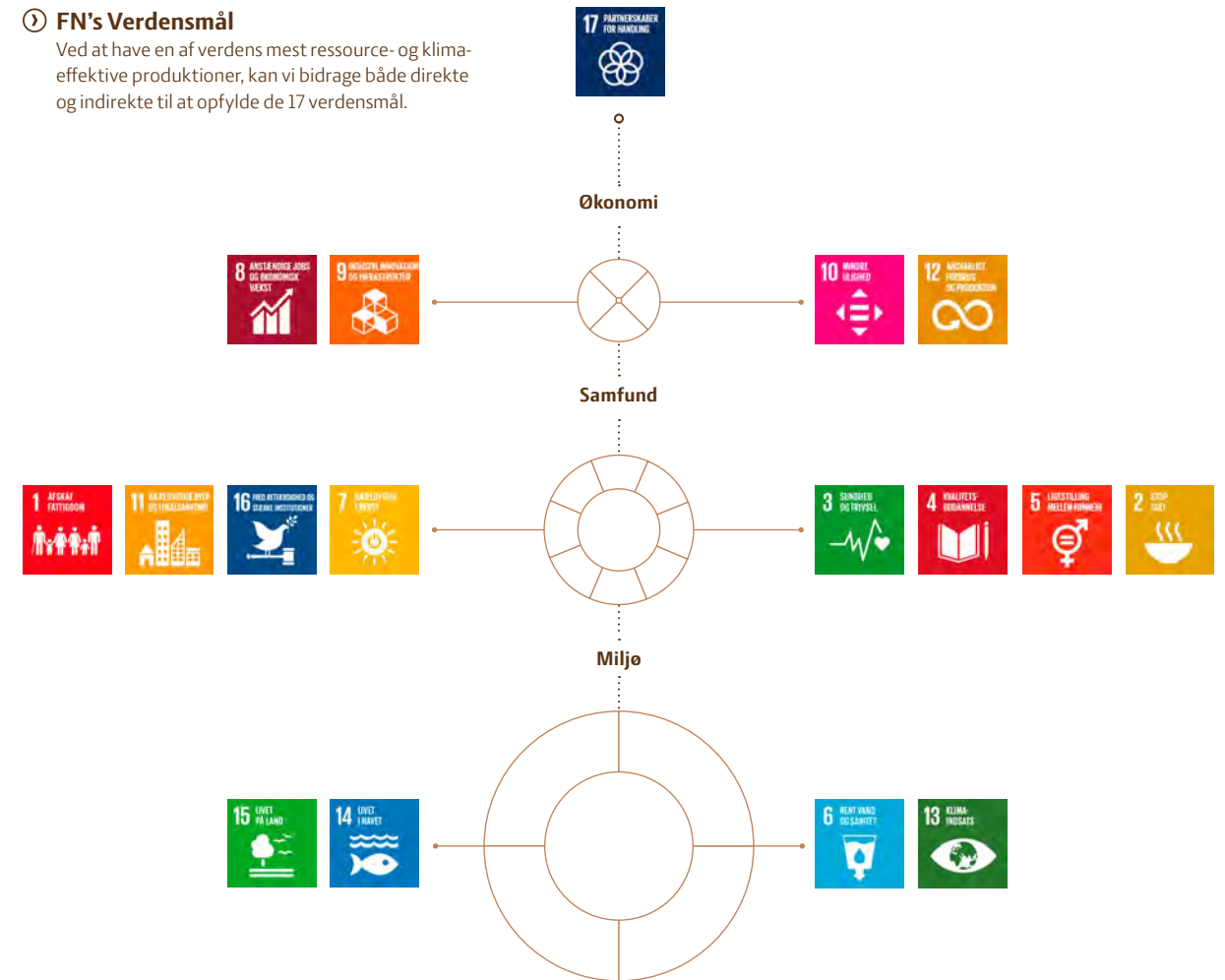
Det er derfor afgørende at sikre en bæredygtig udvikling, så der skabes en god balance mellem udnyttelsen og beskyttelsen af jordens ressourcer til gavn for både den nuværende og kommende generationer. Den danske fødevareklynge kan og vil bidrage til at sikre dette.

Bæredygtighed har mange aspekter, som kan grupperes i en økonomisk, en miljømæssig og en social dimension. Den miljømæssige dimension dækker bl.a. klima, natur, arealanvendelse og energiforbrug. Alle dimensioner bør tages i betragtning, når der arbejdes med bæredygtig udvikling i fødevarerproduktionen og have til hensigt at skabe positive bundlinjer på alle tre dimensioner af bæredygtig udvikling.

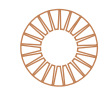
Vi skal i endnu højere grad have fokus på at producere ressourceeffektivt og på sammenhængen mellem produktivitet, ernæring og bæredygtighed. Det stiller krav til, at fødevarerproducenterne skal have mest muligt ud af produktionen,

① **FN's Verdensmål**

Ved at have en af verdens mest ressource- og klimaeffektive produktioner, kan vi bidrage både direkte og indirekte til at opfylde de 17 verdensmål.

genanvende endnu flere produkter og materialer samt recirkulere næringsstoffer i en fremtidig fødevarerproduktion. Vi skal kort fortalt producere mere med mindre.

Landbrugs- og fødevarerektoren er helt central i forhold til at opnå verdensmålene

bæredygtig udvikling med 17 verdensmål og 169 delmål frem mod 2030.

Alle verdensmålene er relateret til fødevarer, derfor er en bæredygtig landbrugs- og fødevarerektor helt central i forhold til at opnå verdensmålene. Ved at have en af verdens mest ressource- og klimaeffektive produktioner, kan vi bidrage både direkte og indirekte til at opfylde de 17 verdensmål.

Udgangspunktet er sammen med alle samarbejdspartnere at finde løsninger. Fødevareklyngen vil yde sit bidrag til at finde konstruktive løsninger på de aktuelle bæredygtighedsudfordringer. I landbruget og fødevareklyngen har vi en lang tradition for at aflevere et samfund i en bedre stand, end da vi overtog det.

FN's verdensmål for en bæredygtig udvikling sætter en ambitiøs dagsorden for, hvordan vi kan skabe de bedste mulige betingelser for mennesker og miljø både nu og i fremtiden. FN's medlemslande forpligtede sig i 2015 på en ny ramme for

Klima

Fødevarer- og Landbrugssektoren vil være en del af løsningen

Klimapartnerskabet for Fødevarer- og Landbrugssektoren har afleveret 24 anbefalinger til, hvordan erhvervet kan sænke udledningen af drivhusgasser frem mod 2030. Anbefalingerne vedrører bl.a. udtagning af lavbundjorde, tilsætning af nitrifikationshæmmere til handels- og husdyrgødning, mere biogas og klimaoptimering af foder.

Klima

Danmarks udledning af drivhusgasser er faldet med 32 pct. siden 1990. Udviklingen er hovedsageligt drevet af udbygning af vedvarende energi som fx el fra vindmøller. Det har betydet, at en række industrielle processer har kunnet udnytte muligheden for elektrificering. Landbrugsproduktion er

karakteriseret ved, at produktionen foregår i samspil med en række komplicerede biologiske processer, der helt naturligt involverer udledning af drivhusgasser, hvorfor elektrificeringen ikke har kunnet udnyttes. Alligevel har landbruget reduceret udledningen med 16 pct. i perioden 1990 til 2018, og det er sket samtidigt med, at produktionen i samme periode er steget med 21 pct. Det skal her erindres, at landbruget i 2018 var hårdt ramt af tørke. Sammenlignes i stedet med 2017 var produktionen steget med 28 pct. Landbruget producerer således til stadighed mere med mindre.

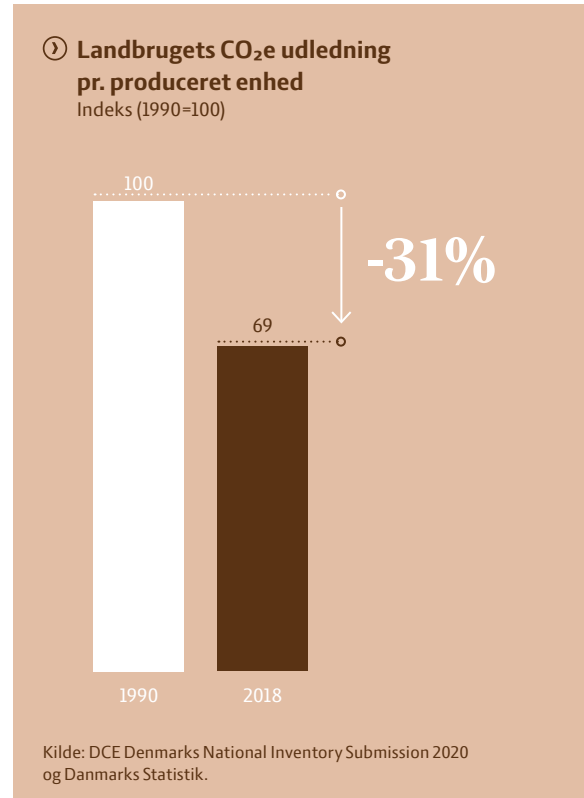
Landbruget udledte 11.040 ton CO₂e i 2018. Udledningen fordeles sig med 42 pct. fra kvægproduktionen, 40 pct. fra dyrkning af landbrugsjorden, 15 pct. fra produktion af grise, mens lidt over 2 pct. stammer fra andre dyr.

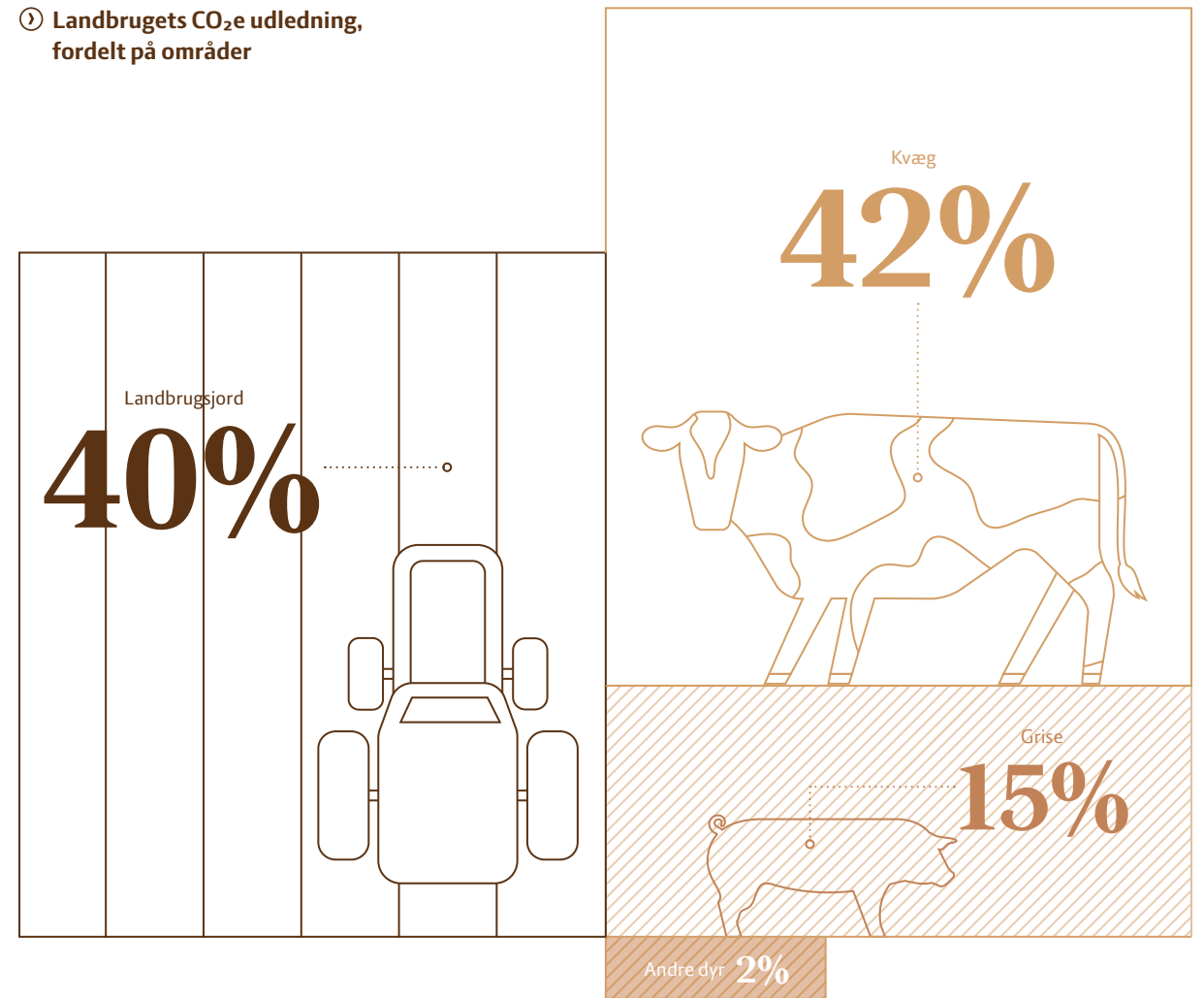
Landbruget har reduceret udledningen med 16 pct. i perioden 1990 til 2018. Samtidig er produktionen steget med 21 pct.

Flere måder at opgøre udledningerne på

Ovenstående tal er fra den opgørelse, som Danmark rapporterer til EU og FN til brug for det internationale klimaarbejde. Opgørelsen følger FN's retningslinjer, hvilket for landbruget betyder, at opgørelsen alene medtager udledninger fra dansk territorie, og ligeledes alene omfatter en snæver definition af landbrug. Således medtages ikke landbrugets brug af transport, fx udledning fra traktorer, da disse er omfattet af transportsektorens udledning. Ej heller medtages ændringer i

Landbrugets CO₂e udledning, fordelt på områder

landbrugsjordens kulstofpulje, da disse er omfattet af LULUCF sektoren (Land Use, Land Use Change and Forestry). Endelig indgår udledninger i forbindelse med fx produktion af importeret foderstoffer i de eksporterende landes klimaregnskaber. At opgørelserne følger FN's retningslinjer betyder dog ikke, at landbruget kun har mulighed for at påvirke udledninger fra den snævre definition af landbrug. Fx vil ordninger til udtagning af lavbundslande (LULUCF) kunne give et væsentligt bidrag til at reducere Danmarks drivhusgasudledninger, ligesom en elektrificering af landbrugets maskiner vil bidrage i takt med, at der udvikles eldrevne landbrugsmaskiner, der er kraftige nok til at opfylde behovet i landbruget. Når landbruget og fødevarerindustrien har udmeldt en vision om at være klimaneutral i 2050, skal det ses i lyset af en bredere

opfattelse af landbrugets- og fødevarerindustriens emissioner. Visionen omfatter alle de aktiviteter, som aktører inden for landbrugs- og fødevarerindustrien har mulighed for at påvirke.

Klimaloven

Den 18. juni 2020 blev klimaloven vedtaget i Folketinget. I henhold til loven skal Danmark, for at bidrage til målsætningen i Parisaftalen, reducere udledningen af drivhusgasser med 70 pct. i 2030 målt i forhold til udledningen i 1990, og Danmark skal være klimaneutral senest i 2050. I EU-regi er der tidligere aftalt en reduktion frem mod 2030 på mindst 40 pct. sammenlignet med 1990. EU-Kommissionen arbejder på en ny aftale (Green Deal) hvor det nye reduktionsmål for 2030 forventes at ligge på 50-55 pct. Danmark har dermed valgt en

markant mere ambitiøs målsætning frem mod 2030, end der er gældende for hele EU. Når Danmark opfylder 2030 målsætningen, bidrager vi dermed mere end andre lande behøver at forpligtige sig til. Reduktionsmålet på 70 pct. omfatter alene udledninger fra dansk grund, dvs. at der ikke er mulighed for fx at foretage kvoteannulleringer i EU's kvotesystem, ligesom eksport af grøn strøm heller ikke indgår.

Dermed følger opgørelsesprincippet FN's retningslinjer og territorialprincippet. Der er dog lagt op til, at der skal være en løbende opgørelse af de danske indsatsers betydning for den globale udledning, samt en global klimastrategi der anviser, hvorledes udenrigs-, udviklings-, og handelspolitikken kan sikre, at Danmark spiller en rolle som global drivkraft i den internationale klimapolitik.

Fødevarer- og Landbrugssektoren har afleveret 24 anbefalinger til Regeringen. 22 af anbefalingerne vil med de rette rammevilkår kunne skære 62 pct. af partnerskabets drivhusgasudledning i 2030 i forhold til 1990

Klimapartnerskaberne

I Klimaloven fremhæves det, at målene skal nås samtidigt med, at dansk erhvervsliv udvikles og ikke afvikles. Indfrielsen af Danmarks klimamål skal ske så omkostningseffektivt som muligt under hensyntagen til både den langsigtede grønne omstilling, bæredygtig erhvervsudvikling og dansk konkurrencekraft, sunde offentlige finanser og beskæftigelse. For at støtte op om retningen og sikre, at den grønne omstilling bliver et grønt erhvervseventyr, nedsatte Regeringen sammen med erhvervslivet 13 klimapartnerskaber, hvor der blev samarbejdet om tiltag, der kan støtte op om klimamålsætningerne. Klimapartnerskabet for Fødevarer- og Landbrugssektoren har afleveret 24 anbefalinger til Regeringen. Anbefalingerne viser, hvordan et fødevarerhverv, der i forvejen er blandt de bedste i verden, kan blive endnu bedre og inspirere resten af verden til en mere klimavenlig fødevarerproduktion. 22 af anbefalingerne vil med de rette rammevilkår kunne skære 62 pct. af partnerskabets drivhusgasudledning i 2030 i forhold til 1990. Anbefalingerne vedrører bl.a. udtagning af lavbundjorde, tilsætning af nitrifikationshæmmere til handels- og husdyrgødning, mere biogas og klimaoptimering af foder. De sidste 2 anbefalinger vedrører en øget indsats inden for forskning og innovation, hvor 4 lovende forskningsprojekter potentielt vil kunne få den samlede reduktion i drivhusgasser op på 72 pct.

Bioenergi

Bioenergi er en medspiller i den grønne omstilling af energisektoren. Landbruget spiller en rolle for udvikling og optimering af værdi og logistikkæder i biomasseproduktionen til bioenergi. Der blev produceret 106 petajoule (29 mio. MWh) bioenergi fra biogas- og -masse, svarende til 16 pct. af den samlede danske energiproduktion i 2018. Produktionen af bioenergi fra biomasse er fordoblet siden 2000.

Landbruget bidrager til bioenergi med primært halm, biogas, bioolie og flis fra overskudstræ i skove. Produktionen af energi fra halm ligger stabilt på 17,6 PJ i perioden fra 2002 og udgør i dag omkring 17 pct. af produktionen af bioenergi. Det er det samme som energiproduktionen fra ca. 150 havvindmøller.

Energi fra halm forventes de kommende år fortsat at blive anvendt til el og varme, men samtidig forventes efterspørgslen til andre formål at stige. Herunder til biogas, hvor forbruget blev fordoblet fra 2016/2017 til 2017/2018, så der nu benyttes 56.321 ton halm i biogasanlæg. Ved afbrænding af halm udledes den samme mængde CO₂, som halmen har optaget fra atmosfæren.

Der er mulighed for en række synergier ved produktion af biogas, der i Danmark primært er baseret på afgangning af husdyrgødning sammen med restbiomasse fra industri og husholdninger. Fx recirkuleres og genanvendes næringsstofferne som gødning til afgrøderne på marken. Samtidig sker der en betydelig reduktion i udledningen af klimagasser fra lagring og håndtering af husdyrgødningen. Risikoen for udvaskning af kvælstof reduceres ligeledes kraftigt. Her bidrager biogas som en vigtig brik i det cirkulære bioøkonomiske system. Biogasproduktionen er fordoblet i perioden 2000-2018 og står nu for svarende til 7 pct. af husholdningernes samlede energiforbrug. Der forventes en fortsat kraftig vækst i produktionen af biogas de kommende år.

Biogasproduktionen svarer i dag til 7 pct. af husholdningernes samlede energiforbrug

Udenfor landbruget er det især træindustrien, der bidrager med to tredjedele af den samlede produktion af bioenergi. Metoden der høstes biomasse på i Danmark til energi vurderes for bl.a. træ og halm at foregå på forsvarlig og bæredygtig vis.

Miljø og natur

Miljøpåvirkningen fra landbruget bliver mindre og mindre

Landbruget og fødevarerens omkostninger fortsætter med at mindske miljøbelastningen og passe på naturen.

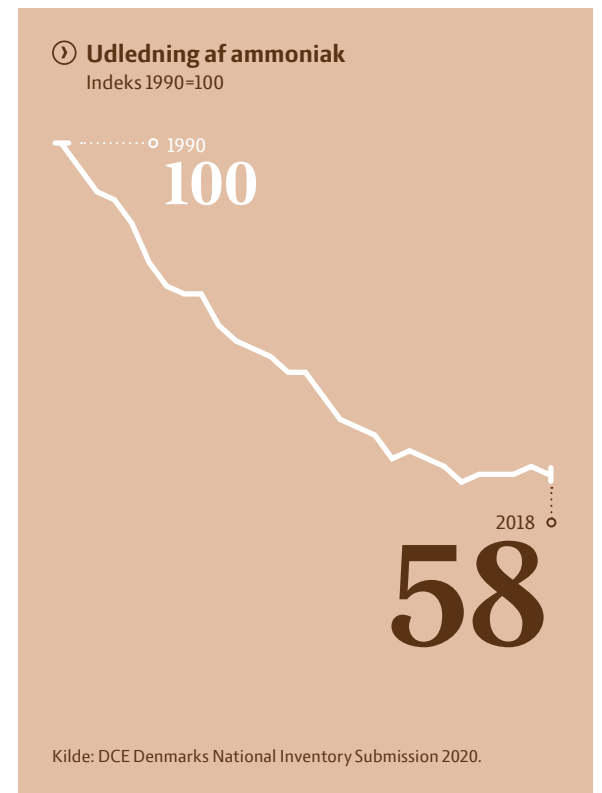
Landbruget har løbende gennem de seneste godt 30 år reduceret miljøbelastningen væsentligt. Det er sket gennem en lang række tiltag såsom fx avlsarbejde, forbedret fodereffektivitet, ændret jordbearbejdning, etablering af vådområder og nedfældning af gylle i stedet for bredspredning på marken.

Landbruget har løbende gennem de seneste godt 30 år reduceret miljøbelastningen

Tiltagene har været medvirkende til, at den årlige kvælstofudledning til havet er mere end halveret siden 1980'erne. Markoverskuddet af fosfor er reduceret med 39 pct., og den årlige udledning af ammoniak er reduceret med 42 pct. siden 1990. Samtidig er produktionen steget med 21 pct. De seneste år er faldet i ammoniakudledningen stagneret. Det skyldes især, at der har været en lang årrække med lav indtjening i husdyrproduktionen som har sat investeringer i nye stalde, hvor ammoniakreducerende teknologi typisk er integreret, i stå.

Fødevarerproducenterne arbejder også på at reducere vandforbruget. Slagterierne har halveret vandforbruget de seneste

① Udtagning af lavbundsjord

Udtagning af de første
47.400 hektar lavbundsjord

1.353

 ktons

CO₂e reduktionspotentiale
Skyggepris: 117 kr./ton

En betydelig del af sektorens drivhusgas-udledning kommer fra kulstofrige lavbundsjord. Forskere vurderer, at det – i første omgang – vil være muligt at omlægge/udtage 47.400 hektar fra almindelig drift på hensigtsmæssig vis og med stor klimagevinst til følge.

Yderligere udtagning af
lavbundsjord* (udover 47.400 ha)

1.699

 ktons

CO₂e reduktionspotentiale
Skyggepris: 156 kr./ton

Der er forskel på, hvor nemt og hvor dyrt det vil være at tage kulstofrige lavbundsjord ud af almindelig drift. Efter de første 47.400 hektar bliver det sværere. Nogle af de yderligere 60.600 hektar lavbundsarealer benyttes oftere til højværdi-produktion. Derudover ligger disse arealer ofte placeret, så de er svære at tage ud, eksempelvis fordi de er omgivet af anden landbrugsproduktion.

Det vil være væsentligt dyrere at gennemføre denne fase 2, men derudover vil værktøjet være det samme.

*Ikke kvantificeret

15 år. På mejerierne er der ligeledes et stort fokus på vandbesparelser, hvor ny teknologi på ganske få år har medført vandbesparelser på 10-15 pct.

Flere muligheder til at sænke miljøpåvirkningen

Gennem forskning og udvikling arbejder landbruget og fødevarevirksomhederne i samspil med myndighederne på at reducere miljøpåvirkningen yderligere. Det sker blandt andet gennem kollektive initiativer og virkemidler. Et eksempel herpå er etableringen af flere minivådområder, udtagning af kulstofrige lavbundsarealer, øget produktion af biogas, anvendelse af halm til bioenergi og planteforædling. Der ses ligeledes i et bredere perspektiv på mulighederne for muslinge- og tangproduktion, der opsamler næringsstoffer samt genopretning af stenrev. Derudover er tekniske løsninger som fx præcisionslandbrug med til at mindske miljøpåvirkningen.

Fødevarevirksomhederne investerer kraftigt i teknologier og løsninger til at mindske miljøbelastningen. Det sker fx via partnerskaber indenfor vandområdet, som har til formål at reducere vandforbruget yderligere blandt andet via genbrug.

Vandpartnerskabet DRIP har til formål at implementere løsninger, som kan sikre yderligere vandbesparelser i erhvervet på 15-30 pct.

Fødevareerhvervet har været med til at etablere vandpartnerskabet DRIP, som består af fødevarevirksomheder, universiteter, teknologileverandører og forskningsinstitutter. Formålet med partnerskabet er at implementere nye løsninger, som kan sikre yderligere vandbesparelser i erhvervet på 15-30 pct.

Landmanden er naturforvalter

Det danske landskab er et kulturlandskab præget af landbruget gennem tiden. Landmændene er fortsat centrale naturforvaltere. På de fleste bedrifter er der lavet tiltag til gavn for vilde dyr og planter eller naturtyper. Det kan være alt fra faunastriber i marken, etablering og oprensning af søer og vandhuller, afgræsning af naturarealer, pleje af læhegn og mindre naturarealer til lokale samarbejdsprojekter om særlige arter og større offentlige naturgenopretningsprojekter.

Der er et voksende fokus i samfundet på at give naturen mere plads bl.a. gennem udtagning af landbrugsjord til natur og etablering af større sammenhængende naturområder.

Landbruget vil gerne bidrage til denne indsats, og Landbrug & Fødevarer og Danmarks Naturfredningsforening har i 2019 i fællesskab lanceret et fælles udspil med et ambitionsniveau om udtagning eller ekstensivering af op til 100.000 ha landbrugsjord med begrænset dyrkningspotentiale. Indsatsen skal ske gennem frivillige multifunktionelle jordfordelingsprojekter, der på samme tid kan understøtte mål om bl.a. mere natur, reduktion af klimagasser, samt bedre miljø og driftsøkonomi.

Ca. 100 landmænd er fuldtidsnaturplejere

Landbrug & Fødevarer har desuden sammen med Dansk Ornitologisk Forening lavet en kampagne for viben med konkrete anbefalinger til viber-venlig markdrift i 2019. Formålet er at styrke lokale bestande af viber i agerlandet. Tidligere har mere end 300 landmænd bakket aktivt op om bivenlig-kampagnen og følger en eller flere af anbefalingerne på deres ejendom. Indsatser for bier og viber er samtidig til gavn for mange andre vilde dyr og planter i agerlandet.

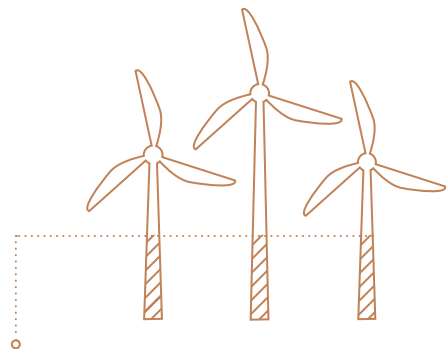
Naturpleje som driftsgren

En række landmænd har gjort naturpleje til en driftsgren. Det anslås, at der på landsplan er ca. 100 landmænd, som er fuldtidsnaturplejere. Dertil kommer et stort antal landmænd, som laver naturpleje på deltid eller har det som hobby. Det er muligt at opnå tilskud til pleje af græs og naturarealer gennem landdistriktsprogrammet. Der var tilsagn om pleje på ca. 100.000 ha i begyndelsen af 2019.

Forbrug i produktionen

Fødevareerhvervet bruger mindre og mindre energi

Landbruget og fødevarevirksomhederne forsøger løbende at minimere brugen af input i produktionen.

38,4%

① Vedvarende energi

Samlet set udgjorde vedvarende energi og el 38,4 pct. af fødevareklyngens samlede energiforbrug i 2018.

Energi

Fødevareerhvervet tegner sig for 5,5 pct. af det samlede danske energiforbrug, hvoraf landbruget og gartnerierne står for 2,6 pct. af det samlede forbrug. Effektiviseringer og optimering af energiforbruget har været et gennemgribende fokus på tværs af fødevareerhvervet, hvilket har resulteret i, at forbruget er faldet med 28 pct. i perioden 1990-2018.

Fødevareerhvervet har i samme periode formået at øge produktionsværdien med 21 pct.

Energiindsatser giver ikke kun gevinster for virksomhedernes egen bundlinje men bidrager til Danmarks grønne omstilling og opfyldelsen af både nationale og europæiske klimamål. Energbesparelser kan således reducere Danmarks samlede CO₂-udledninger ved at fortrænge anvendelsen af fossil energi. Derudover har fødevareerhvervet gradvist øget

andelen af vedvarende energi i det samlede forbrug – det gælder både i form af biomasse, varmepumper, biogas og el. Samlet set udgjorde vedvarende energi og el 38,4 pct. af fødevareklyngens samlede energiforbrug i 2018.

Fødevareerhvervet har mindsket forbruget af energi med 28 pct. i perioden 1990-2018

Fødevareklyngen spiller således en stor rolle for Danmarks grønne energiomstilling – både på kort og lang sigt – og ny teknologi og forskning er med til at bane vejen for yderligere effektivisering og optimering i både forbruget og produktionen af energien.

Plantebeskyttelse

Plantebeskyttelsesmidler anvendes i landbruget til at beskytte afgrøderne mod angreb af skadedyr og svampe, samt for at kunne kontrollere ukrudt i afgrøderne. I Danmark vurderes plantebeskyttelsesmidler mere restriktivt end i andre EU-lande, før de kan godkendes til anvendelse i landbrugsproduktionen. Det sker for at beskytte grundvandet og miljøet. Som indikator for belastningen anvendes pesticidbelastningsindikatoren (PBI), som forsøger at tage højde for plantebeskyttelsesmidlernes mulige sundheds- og miljømæssige belastning. PBI beregnes på baggrund af oplysninger om salgstal og midlernes fareklassificeringer. I Sprøjtemiddelstrategi 2017-2021 er målet et PBI på 1,96. Dette mål er allerede nået, da PBI er opgjort til 1,69 i 2018.

Med differentierede pesticidafgifters indførelse i juli 2013 er det en målsætning, at det skal kunne betale sig at købe de plantebeskyttelsesmidler, som er mest skånsomme for miljøet og sprøjteføreren. Afgiftens indførelse har haft en tydelig effekt på valget af plantebeskyttelsesmidler. Pesticidbelastningsindikatoren er halveret fra 2013 til 2018. Desværre medvirker afgiften også til en øget risiko for resistensudvikling, da afgiften er medvirkende til en yderligere ensretning af middelvalget.

Alle prøver viste, at dansk frugt lå under de gældende grænseværdier for spor af plantebeskyttelsesmidler

Færre spor af plantebeskyttelsesmidler i dansk frugt og grønt

Dansk konventionel frugt og grønt indeholder færre spor af plantebeskyttelsesmidler, hvis der sammenlignes med andre lande. Hvert år tester Fødevarestyrelsen både dansk og udenlandsk frugt og grønt for spor af plantebeskyttelsesmidler. Der blev fundet spor af plantebeskyttelsesmidler i dansk frugt i 44 pct. af prøverne i 2018 – ingen prøver lå dog over de gældende grænseværdier. Der blev fundet pesticidrester i 72 pct. af frugt produceret i EU, samt 81 pct. produceret udenfor EU og hhv. 0,3 pct. og 3 pct. lå over de gældende grænseværdier.

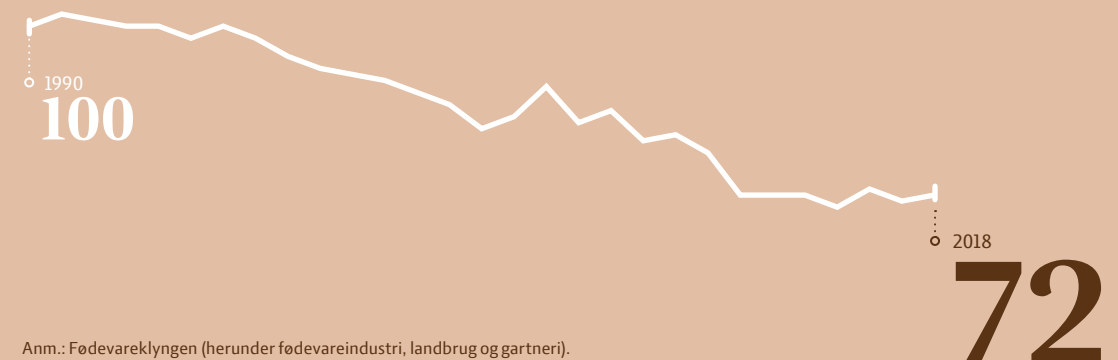
I danskproduceret konventionelt grønt lå mindre end 1 pct. af prøverne over de gældende grænseværdier, mens man fandt spor af plantebeskyttelsesmidler i 22 pct. af prøverne. Til sammenligning fandt man spor fra plantebeskyttelsesmidler i 50 pct. af grønt produceret i EU. I grønt produceret uden for EU gjaldt det for 35 pct. af tilfældene. Samlet er risikoen for spor af plantebeskyttelsesmidler væsentligt mindre i dansk frugt og grønt, ligesom man oftere finder flere forskellige pesticider i udenlandske fødevarer end i de danske.

Forbrug af antibiotika

Danmark har et af de laveste antibiotikaforbrug i husdyrproduktionen, når man sammenligner med de øvrige europæiske lande, der har en stor griseproduktion. Samtidig udmærker Danmark sig ved et lavt samlet salg af antibiotika og et særdeles lavt salg af kritisk vigtige antibiotika til husdyr. Det skyldes især en tidlig og effektiv indsats fra landmænd og dyrlæger kombineret med en restriktiv dansk antibiotikapolitik. Danmark har bl.a. udfaset adskillige antibiotikatyper, som er kritisk vigtige til behandling af mennesker, og har reduceret antibiotikasalget pr. kilo produceret dyr med 17 pct. i perioden 2010 til 2017. Alt imens antibiotikaforbruget reduceres, er der også stor fokus på forbruget af zink, som skal være udfaset i 2022. Medicinsk zink bruges som et alternativ til antibiotika til at stabilisere smågrisenes maver. Derfor vil udfasningen af zink, alt andet lige, gøre det sværere for svineproducenterne at reducere antibiotikaforbruget yderligere i de kommende år.

① Bruttoenergiforbruget

Indeks, 1990=100

Anm.: Fødevareklyngen (herunder fødevareindustri, landbrug og gartneri).
Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Energistyrelsen.

Ernæring

Næringsstoffer er vigtige at huske i klimadebatten

En måde at spise mere klimavenligt er kun at købe og spise den mængde mad, der er behov for.

Ernæring

Vi har brug for energi og næringsstoffer i vores mad for at holde os sunde og raske, men alligevel bliver det ofte glemt i klimadebatten. Måler man en fødevars CO₂-aftryk pr. kalorie eller pr. gram protein, vil det ofte se helt anderledes ud, end når man blot måler pr. kilo af fødevareren. Derfor giver det ikke mening kun at sammenligne animalske og vegetabiliske fødevarers klimaaftryk pr. kilo, idet de bidrager med meget forskellige næringsstoffer i kosten.

Sodavand og slik har et lavt klimaaftryk, men er ikke sundt KUN at drikke og spise

Vigtigt at have fokus på næringsindhold

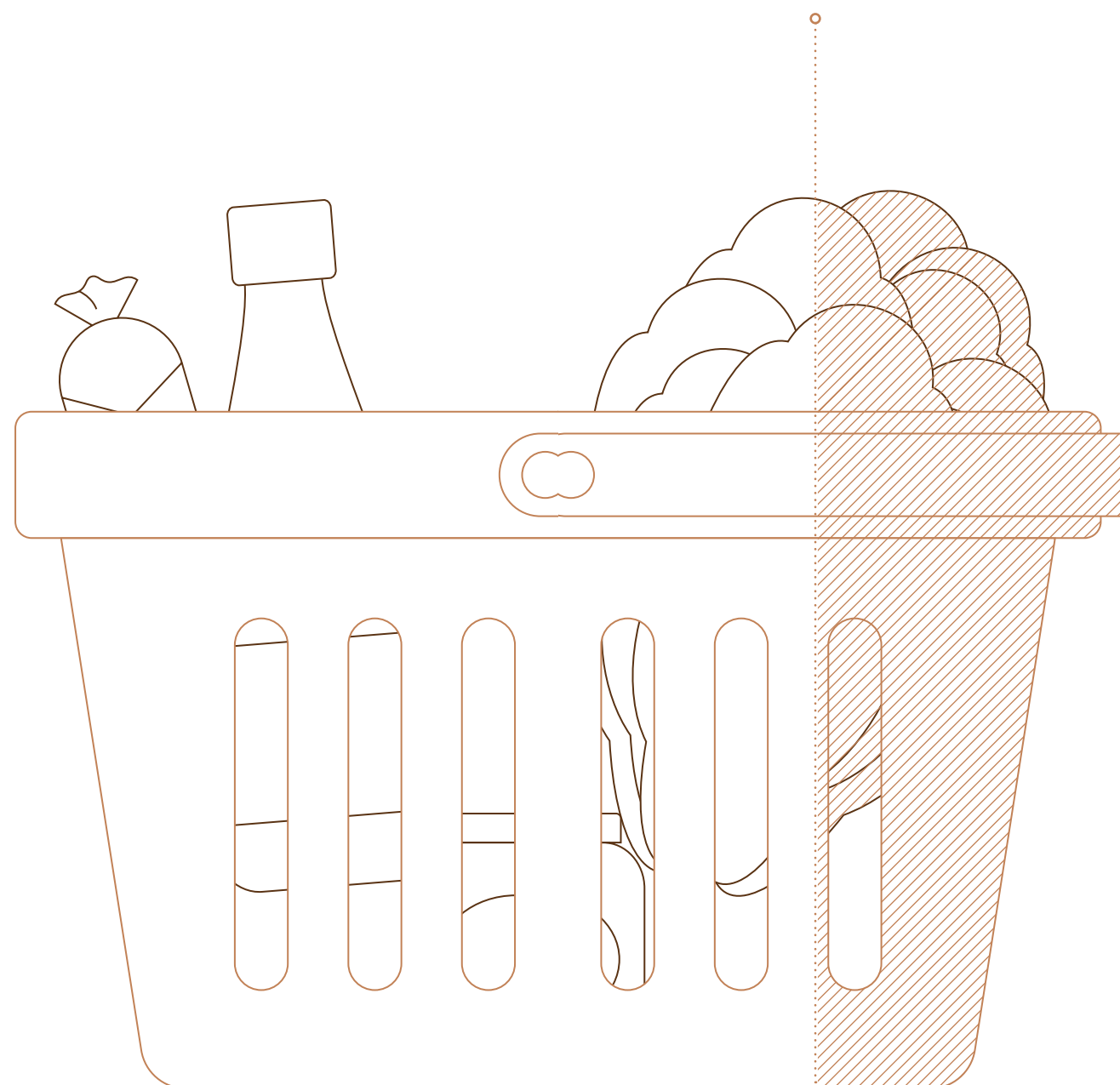
Hvad enten man spiser efter den officielle kostpyramide, spiser stenalderkost eller lever plantebaseret er det vigtigt at have fokus på næringsstofferne i kosten. Plantebaseret kost er ikke nødvendigvis sund, bare fordi den er plantebaseret. Pommefrites er fx plantebaseret, mens de ikke bidrager nævneværdigt med vigtige næringsstoffer. Der er også frugter og grøntsager, der ikke indeholder særligt mange proteiner. Det kræver derfor omtanke at sammensætte en plantebaseret kost, der er ernæringsmæssig tilstrækkelig. Det er især vigtigt for grupper der har særlige behov, som småbørn, gravide, ammende og ældre.

Plantebaserede produkter er ofte forarbejdede

De plantebaserede produkter indeholder ofte mange ingredienser. Fx er plantefars ofte lavet af forarbejdede

20%

Fødevareforbruget står for knap 20 pct. af danskernes klimaaftryk

proteinformer som sojaprotein og proteinet gluten, men også danskproduceret ærteprotein bliver nu anvendt i forsøget på at efterligne hakket kød. Plantefars indeholder ikke altid de typer grøntsager, som myndighederne anbefaler man spiser mere af. De officielle kostråd anbefaler, at man spiser grove grøntsager som rodfrugter og kål – grøntsager, der giver os noget at tygge på, og maven kostfibre og væske at arbejde med.

Bliv mere klimavenlig ved kun at købe og spise den mængde mad, der er behov for

Spis varieret

Ernæringsmæssigt er det vigtigt at spise varieret. Spis med en god balance mellem indtag af frugt, grøntsager, fuldkorn og stivelsesholdige produkter som kartofler, ris, pasta og animalske produkter som æg, kød, mejeriprodukter og fisk. En varieret kost vil normalt dække kroppens behov for vitaminer og mineraler mv., så kosttilskud ikke er nødvendigt.

Mindre spild godt for klimaet

Fødevareforbruget står for knap 20 pct. af danskernes klimaaftryk. Den enkelte forbruger kan bidrage til at reducere udledningen af klimagasser fra fødevarebruget på flere måder. En del spiser mere end deres krop har brug for. En måde at spise mere klimavenligt er derfor kun at købe og spise den mængde mad, der er behov for. Fødevareforbruget bliver mere klimavenligt, hvis man reducerer den mængde mad, der ender i skraldespanden. Man kan vælge det mest klimavenlige indenfor hver fødevaregruppe og fortsat spise varieret. Fx er kartofler mere klimavenlige end ris.

Vi kan nå 62 pct. reduktion i 2030

Klimaforandringer, stigende pres på naturressourcerne og behovet for at brødføde en global befolkning på 10 mia. mennesker i 2050 er blandt vor tids største udfordringer.

Vi skal tage vare på klima, miljø og natur, og derfor er der brug for nye, innovative løsninger, så vi kan producere og forbruge bæredygtigt.

For at støtte op om ambitionerne i Klimaloven og sikre, at den grønne omstilling bliver et grønt erhvervsventyr, nedsatte Regeringen sammen med erhvervslivet 13 klimapartnerskaber, der skulle komme med anbefalinger til Regeringen. Et af disse partnerskaber var Klimapartnerskabet for Fødevarer- og Landbrugssektoren.

Klimapartnerskabet har arbejdet intensivt på at løse en både svær og vigtig opgave: At udvikle konkrete forslag til regeringen om, hvilke indsats der vil kunne bidrage til at nå målet om at reducere Danmarks CO₂-udledning med 70 pct. i 2030.

Hvis regeringen og Folketinget følger vores 22 anbefalinger, vil klimapartnerskabet kunne reducere sektorens udledninger med ikke færre end 62 pct. i 2030.

Partnerskabet for Fødevarer- og Landbrugssektoren har et klart mål om:

- at fødevarer- og landbrugssektoren i samspil med samfundet er med til at gøre Danmark til et foregangsland

- at levere de produkter, teknologier og løsninger, som ikke kun kan blive svaret på den danske klimaudledning, men som også kan inspirere og vise vejen globalt
- fortsat at udvikle og øge den klimaeffektive produktion i Danmark, hvor alle led i kæden er "best in class" internationalt
- at sektorens klimaeffektive og grønne førerposition leverer stor værdi i form af beskæftigelse, indkomst og eksportindtægt til gavn for hele Danmark
- at den grønne omstilling af sektoren er et konkurrenceparameter, som leder til nye forretningsområder
- at vise vejen i forhold til forbrug, kost og madspild.

Hvis regeringen og Folketinget følger vores 22 anbefalinger, vil klimapartnerskabet kunne reducere sektorens udledninger med ikke færre end 62 pct. i 2030 eller 12,6 mio. ton. Den reduktion svarer til intet mindre end en fjerdedel af Danmarks samlede klimaudledning. Der er med andre ord kolossale klimagevinster at hente for samfundet, hvis vores anbefalinger følges.

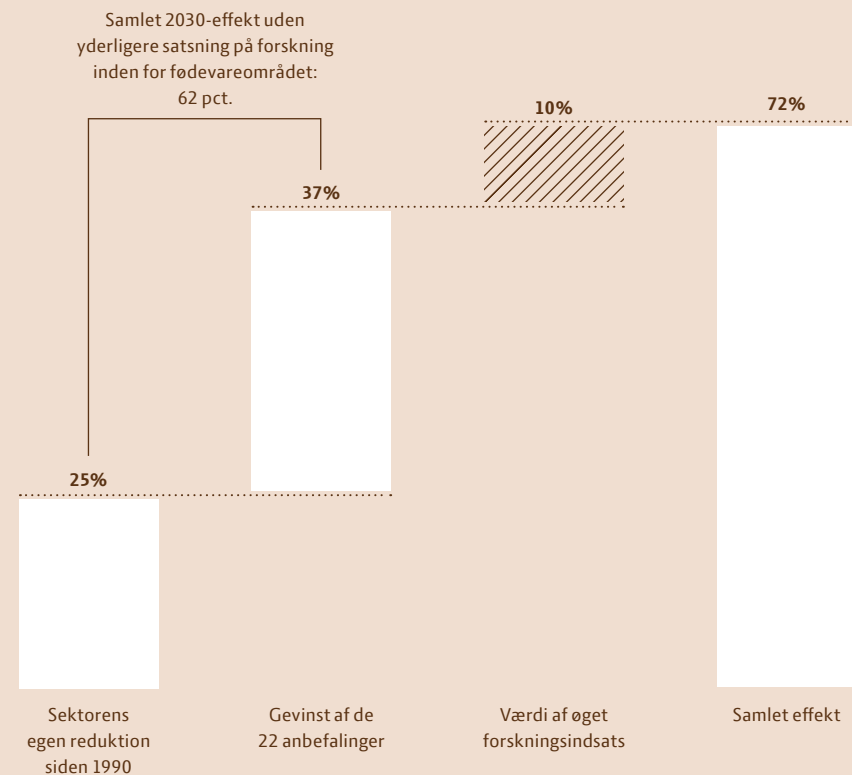
Vores analyser viser samtidig, at Danmark gennem yderligere satsning på forskning inden for fødevarerområdet formentlig vil kunne reducere klimabelastningen med yderligere 10 pct. point, svarende til en samlet gevinst på 72 pct.

Læg dertil, at fødevarer- og landbrugssektoren vil kunne levere el og de afgørende grønne byggesten for klimaomstillingen inden for energiforsyning og transport: Med vedvarende energi fra sektoren vil vi kunne nå op på en reduktion på hele 94 pct. i 2030.

Klimatiltag inden for den kategori tilskrives normalt energisektoren, da Danmark følger FN's opgørelsesmetode, men fremhæves her for at sætte Danmarks klimaomstilling i rette perspektiv: Bidraget vil komme fra fødevarer- og landbrugssektoren. Det er partnerskabets mange virksomheder, der er forudsætningen for, at også

den del af omstillingen lykkes. Sektoren vil kunne udvikle og levere de grønne kulbrinter, som er nøglen til et fossiltfrit samfund.

Samlet set vurderer vi, at regeringen og Folketinget ved at følge vores forslag kan nå et meget langt stykke mod sektorens eget mål: et klimaneutralt erhverv i 2050. Et erhverv, som fortsat rummer en stor og konkurrencedygtig fødevarer-, landbrugs-, akvakultur- og skovsektor, der leverer stor værdi til Danmark i form af beskæftigelse, indkomst, velfærd og eksportindtægter. Et erhverv, der samtidig bidrager til den globale klimaomstilling.

25,6 mia. kr. skal investeres i perioden 2021-2030

Tallene i oversigten og under de enkelte anbefalinger dækker over:

1) reduktionspotentialet i år 2030. 2) skyggeprisen, der er prisen for det enkelte tiltag opgjort som den samfundsøkonomiske omkostning per reduceret ton CO₂, for perioden 2021-2050.

1	2	3	4
Udtagning af de første 47.400 hektar lavbundslande 1.353 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: 117 kr./t	Yderligere udtagning af lavbundslande* (udover 47.400 hektar) 1.699 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: 156 kr./t	Reduktion af lattergasudledningen fra brug af handels- og husdyrgødning 676 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: 1.682 kr./t	Hypig udsugning af gylle og udmugning af godning 173 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: 0 kr./t
5	6	7	8
Gylleforsuring 106 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: -136 kr./t	Klimaoptimering af foder 140 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: 225 kr./t	Mere græs i sædskiftet til græsproteinproduktion 75 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: *	Planteforædling * CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: *
9	10	11	12
Avl og genetik 177 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: *	Økologi * CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: *	Klimatjek og handlingsplan på bedrifterne 110 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: *	Øget produktion af biopolymerer fra biomasse * CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: *
13	14	15	16
Biogas fra afgang og avancerede biobrændstoffer 1.502 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: -123 kr./t	Udbredelse af vedvarende energi til energiproduktion i landbruget 3.594 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: -442 kr./t	Opdræt af muslinger til konsum og muslingemel til svinefoder 16 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: 444 kr./t	Øget skovrensning og skovproduktion 1.677 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: -70 kr./t
17	18	19	20
Genanvendelse af vandressourcer i fødevarerindustrien 46 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: -1.024 kr./t	Grøn omstilling af forberedningsprocesser – herunder elektrificering og energieffektivisering 409 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: *	Erstatning af fossile ressourcer eller energitunge materialer i byggeriet med træ 206 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: 306 kr./t	National kildesortering af madaffald og øget genanvendelse af emballageaffald * CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: *
21	22	23	24
Mindskning af madspild gennem flere indsatser 218 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: -49 kr./t	Kostsammensætning efter kostrådene 380 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: 4 kr./t	Forskning 2.150 kt CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: *	Innovation, udvikling og vidensformidling * CO ₂ e reduktionspotentiale Skyggepris: *

*Ikke kvantificeret

Anbefalingerne favner over et bredt spektrum: Fra mark over hav og skov til samfundet.

Hos fødevareklyngen

169,7 mia. kr.

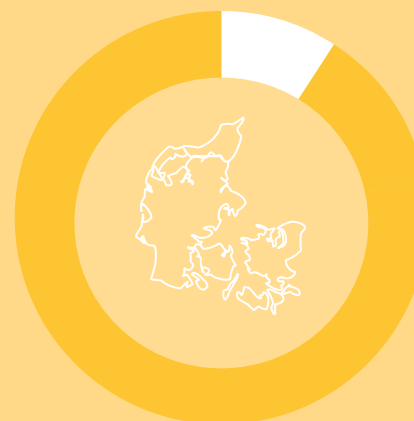
Eksporten slog rekord i 2019

Coronakrisen har siden ændret meget på de globale markeder, hvilket også får konsekvenser for de danske eksportvirksomheder.

SkyClean

Rummer et stort klimapotentiale for flytrafik, men også for landbruget

SkyClean er et forsknings-og udviklingsinitiativ, der rummer et stort klimapotentiale for flytrafik, men også for landbruget. Gennem såkaldt pyrolyse omdannes resthalm, restfibre fra biogas og andre restprodukter til biokul, der lagrer kulstof i jorden. Pyrolysegassen kan bruges til en række formål, eksempelvis produktion af bio-olie, der kan omdannes til flydende brændstoffer som blandt andet flybrændstof.

15%

Fødevareklyngen bidrager til sammenhængskraften i Danmark

Halvdelen af de beskæftigede i fødevareklyngen arbejder i yder- og landkommuner og står der for 15 pct. af den samlede beskæftigelse.

Beskæftigelse og indkomst

Fødevarerklngen sikrer især beskæftigelse i landdistrikterne

Gennem produktion og eksport skabes der aktivitet og indkomst i hele den danske økonomi og i alle egne af Danmark.

Fødevarerklngen beskæftiger mange mennesker i hele Danmark. De er beskæftiget i fødevarerklngens egne erhverv, som udgør landbrug, fødevarer- og agroindustrien. Men fødevarerklngens aktiviteter breder sig som ringe i vandet og skaber tillige aktivitet i resten af økonomien - lige fra den lokale elektriker på gården, over bankmanden til vognmanden. Fødevarerklngen sikrede beskæftigelse til 189.000 personer i 2019. Heraf er mere end 63.000 personer beskæftiget i afledte støtteerhverv. Fødevarerklngen bidrager til sammenhængskraften i Danmark. Halvdelen af de beskæftigede i fødevarerklngen arbejder i yder- og landkommuner og står der for 15 pct. af den samlede beskæftigelse.

I alle de dele af dansk økonomi, hvor fødevarerklngen sikrer aktivitet og beskæftigelse, genereres der indkomster til de ansatte og overskud til virksomhedsejerne. Fødevarerklngens bidrag til Danmarks samlede indkomst (bruttofaktorindkomsten) kunne opgøres til 122 mia. kr. i 2019. Dermed bidrager fødevarerklngen til Danmarks samlede indkomst svarende til 5,2 pct. af bruttonationalproduktet.

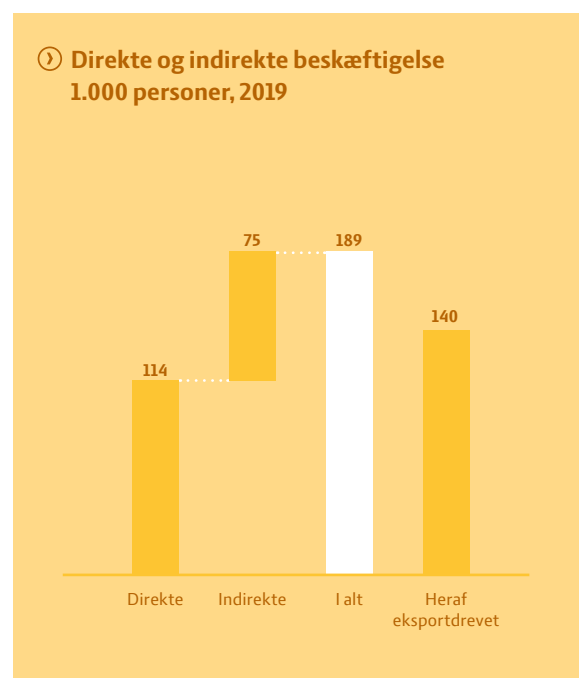

Fødevarerklngen bidrager til Danmarks samlede indkomst svarende til 5,2 pct. af bruttonationalproduktet

Fødevarerklngens produkter er populære på verdensmarkedet og klyngens historiske succes med afsætning til de globale markeder betyder, at ca. 3/4 af aktiviteten skabes på eksportmarkederne. Ud af fødevarerklngens samlede beskæftigelse

på 189.000 personer kan 140.000 jobs henføres til eksporten. Knap 95 mia. kr. af bruttofaktorindkomsten genereres af fødevarerklngens eksport. Fødevarerklngen er således en væsentlig bidrager til Danmarks beskæftigelse og indkomst.

Ud af fødevarerklngens samlede beskæftigelse kan 125.000 jobs relateres til aktiviteten i landbruget og de tæt knyttede forarbejdningserhverv; mejerier, slagterier samt stivelse- og sukkerfabrikker. De 63.000 beskæftigede personer i landbruget i 2019 giver således hver beskæftigelse til yderligere én person i resten af økonomien.

Eksport

Rekordmange danske fødevarer til udlandet i 2019

Fødevarerklngens eksport satte ny rekord i 2019. Coronakrisen sætter stopper for ny rekord i 2020.

Ved indgangen til 2020 fortsatte fødevarerklngen eksportfremgangen fra rekordåret 2019, hvor eksporten landede på 169,7 mia. kr. Coronakrisen har siden ændret meget på de globale markeder, hvilket også får konsekvenser for de danske eksportvirksomheder.

Bl.a. gode priser på grisekød gav rekordhøj eksport

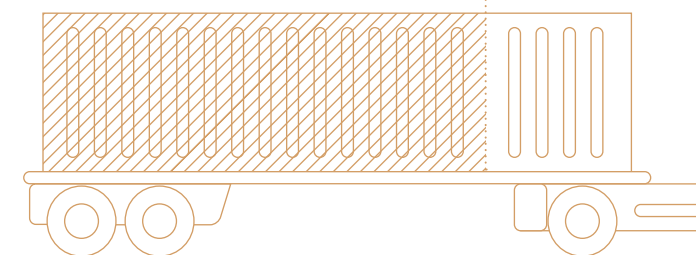
Varer til det meste af verden

Fødevarerklngens eksport kan opdeles i de tre hovedgrupper: Fødevarer (122 mia. kr.), biobaserede produkter (34 mia. kr.) og agro-teknologi (14 mia. kr.). I de fjerneste afkroge i verden sendes der danske varer fra virksomhederne i fødevarerklngen, da der eksporteres til 208 lande. Der er 24 afsætningsmarkeder, hvortil der var en eksport på mindst én mia. kr., som samlet repræsenterede 83 pct. af eksporten. EU har trods Storbritanniens Brexit stadig en markedsandel på 53 pct. (90,0 mia. kr.) mens Øst- og Sydøstasien med 16 pct. (27,7 mia. kr.) er næststørst. Eksporten af gris, både grisekød og levende smågrise, udgør den største varegruppe med en værdi på knap 34 mia. kr., mens mejerivarer udgjorde godt 21 mia. kr. i 2019. Samfundsøkonomien er gået tilbage som følge af covid-19 på de fleste af fødevarerklngens afsætningsmarkeder, hvilket i væsentlig grad vil påvirke eksporten i 2020.

Danmarks fødevarerklng eksporterer i flere tilfælde klimaeffektive varer

I Danmark har landbruget en central rolle som leverandør af fødevarer til den danske befolkning, men også i stigende grad til

75%

📌 Fødevarerklngens eksport

Eksportmarkederne køber 75 pct. af den danske produktion, hvilket betyder, at andre lande også får glæde af den klimaeffektive danske produktion.

udlandet. For en række varer udgør den danske produktion mindst 60 pct. af husholdningernes forbrug og for visse produkter er det over 75 pct. Ikke bare i Danmark, men også forbrugere og virksomheder i udlandet vælger at købe dansk.

I mange år er den danske produktion udviklet, så den i dag er blandt de mindst klimabelastende i verden målt pr. produceret enhed. Dette understreges af en ny rapport fra World Resources Institute, hvor det fremgår, at Danmark er blandt de lande i verden, der er længst fremme mht. at begrænse klimabelastningen indenfor produktion af grisekød og mælk. Eksportmarkederne køber 75 pct. af den danske produktion

hvilket betyder, at også andre lande får glæde af den klimaefektive danske produktion. Efterspørgslen efter animalske produkter vil generelt stige i mange år frem ifølge OECD-FAO, en udvikling drevet af befolkningsudviklingen og forbedrede indkomstforhold. Hvis de eksporterede varer alternativt skulle produceres andetsteds, ville det i flere tilfælde alt andet lige øge den globale klimabelastning. Den danske fødevareklynge eksporterer reelt CO₂-fortrængning. Fødevareproduktionen kan i princippet godt flyttes ud af Danmark, men det vil ikke ændre på den globale klimabelastning. De klimamæssige konsekvenser vil alligevel ramme Danmark og faktisk hårdere, da det vil ske under mindre effektive og mere klimabelastende forhold.

Hvis danske eksportvarer skulle produceres i udlandet, ville det i mange tilfælde øge den globale klimabelastning

I hele værdikæden er der et stort fokus på kvalitet - fra jord til tallerken og tilbage igen. Der er i stigende grad også fokus på 'efterforbruget'. Når en vare er 'Made in Denmark' står køberen med en palette af fokuserede kvaliteter, der på hver sin måde definerer produktet: De private og statslige kontrolinstanser sikrer en høj grad af fødevarer sikkerhed og ensartethed i hele produktionsforløbet. Det store fokus på digitalisering i alle led giver løbende opsamling af viden, der kan forbedre fremtidens produkter og samtidigt give en høj grad af sporbarhed i de nuværende produkter.

Åbne markeder er et grundvilkår for eksporten

De danske virksomheder er dybt afhængige af de givne afsætningsforhold. Dette afhængighedsforhold er godt illustreret med det kommende Brexit, hvor briterne har stemt sig selv ud af EU. Frem til slutningen af 2020 er eksporten til Storbritannien som hidtil, hvorefter det fra 2021 kører efter nye handelsregler. Uanset hvordan Storbritannien i praksis løsriver sig fra de øvrige EU-lande, har beslutningen om at aktivere artikel 50 i Lissabontraktaten skabt stor usikkerhed i både Storbritannien og for de lande, som har en stor samhandel med briterne. Hvor den globale handel i 2018 og 2019 var præget af handelspolitiske spændinger mellem USA og Kina, er det især udbredelsen af coronavirussen, der har sat dagsordenen i 2020.

Fødevareklyngen bidrager positivt til Danmarks valutaindtjening

Fødevareklyngen bidrager ganske betydeligt til Danmarks valutaindtjening gennem et stort bidrag fra netto-eksporten. Fødevareklyngens netto-eksport var 94,6 mia. kr. i 2019 (brutto: 169,7 mia. kr.). Betragtes alene landbruget og de tæt knyttede forarbejdnings erhverv; mejerier, slagterier samt stivelse- og sukkerfabrikker var bidraget til netto-eksporten 51 mia. kr. i 2019.

Netto-eksporten er en måde at synliggøre fødevareklyngens samfundsøkonomiske betydning på. I opgørelsen tages der højde for eksportvirksomhedernes importbehov for at kunne realisere deres eksport. Netto-eksporten er defineret som eksporten fratrukket den import, der kræves for at producere eksporten. Denne import opgøres som den direkte import i erhvervet, men også det indirekte importindhold i de varer, der leveres af andre erhverv.

Højværdivarer

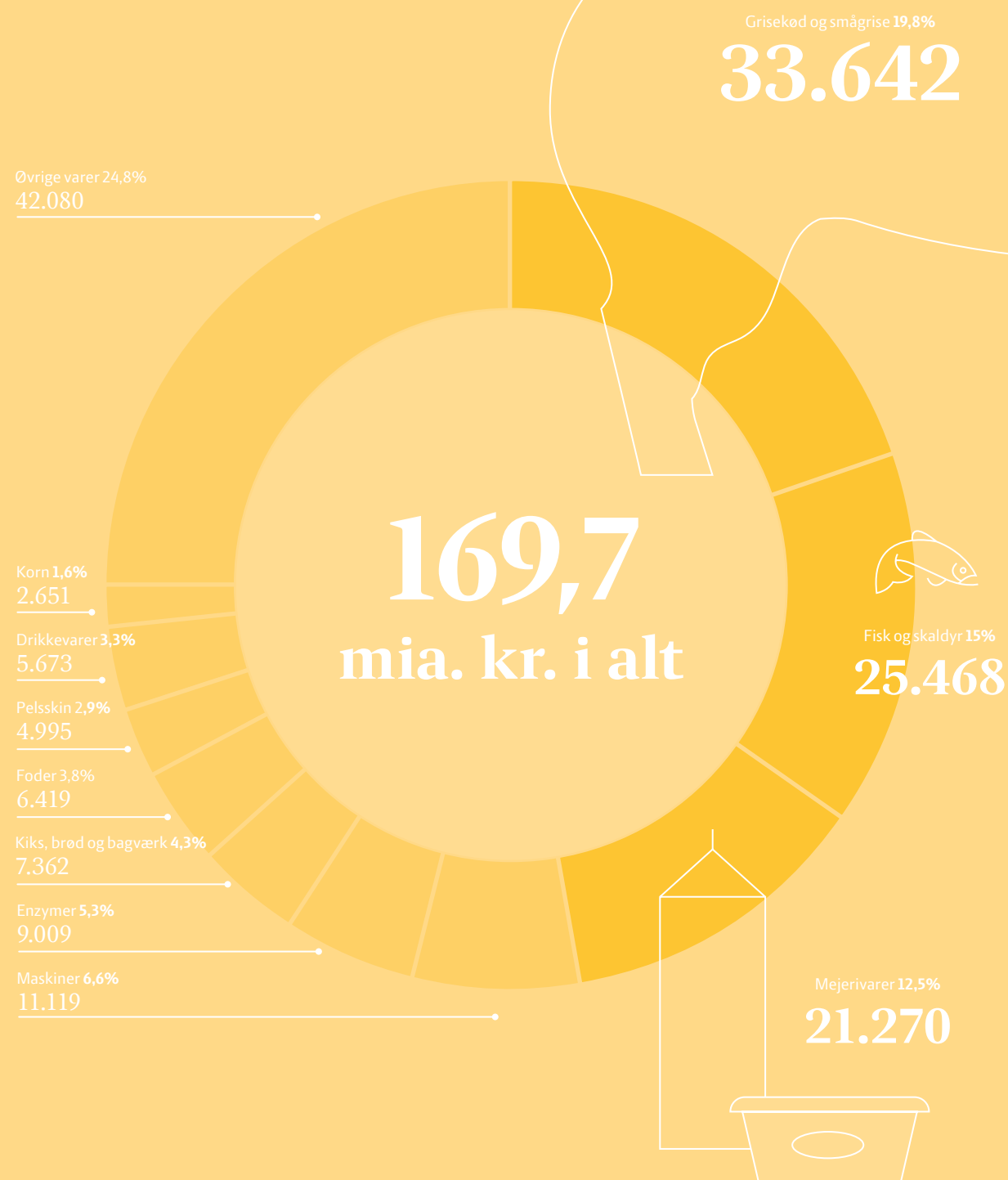
Danmark har som få andre lande i verden formået både at være et stort landbrugsland og samtidigt være et højtudviklet industriland. Det er muligt, fordi erhvervet grundlæggende arbejder med udvikling og forædling af produkterne.

37,3 pct. af eksporten er karakteriseret som højværdivarer, svarende til en værdi på 65 mia. kr. i 2019

Fra den danske fødevareklynge er 37,3 pct. af eksporten karakteriseret som højværdivarer, svarende til en værdi på 65 mia. kr. i 2019. En højværdivar er defineret som en eksportvare, hvor prisen på det mest detaljerede niveau for denne vare er mindst 20 pct. højere end gennemsnitsprisen i EU27 for tilsvarende varer.

1 Fødevareklyngens eksport opdelt på varer i 2019 Mio. kr.

Forskning, innovation & uddannelse

Klimamål og bæredygtighed skal nås gennem ny viden og mere innovation

Udfordringen med at nå klimaneutralitet i 2050 kræver derfor helt nye metoder.

Den danske fødevareklynge hviler på en tradition for nytænkning. Forskning, innovation og uddannelse er vigtige forudsætninger for at opretholde og videreudvikle en konkurrencedygtig fødevareklynge, der i stadig stigende grad satser på ansvarlig og bæredygtig fødevareproduktion. Forskningen i forskellige dele af værdikæden er nødvendig og kan bringe erhvervet en del af vejen til klimaneutralitet. Forventeligt kan forskningen med kendte metoder reducere udledningerne fra primærlandbruget med ca. 50 pct. i 2050. Udfordringen med at nå klimaneutralitet i 2050 kræver derfor helt nye metoder.

Udfordringen kræver, at løsninger sammentænkes i forhold til samfundets forskellige sektorer, til arealanvendelsen og til de globale værdikæder af biomasse og fødevarer fra land såvel som hav. For at opnå de nødvendige nybrud er der brug for organisatorisk nytænkning af forskningen, så den bl.a. organiseres omkring en række udfordringsdrevne partnerskaber, hvor både grundforskning, strategisk forskning, udvikling og demonstration inkluderes, og der tænkes på tværs af værdikæder, mens eksisterende kæder nytænkes. Erhvervet arbejder derfor nu på at etablere en række udfordringsdrevne forskningspartnerskaber, hvor erhverv, vidensinstitutioner og myndigheder går sammen om løsning af nogle af de store klimaudfordringer.

Fonde sikrer fælles aktiviteter – herunder forskning

Landbruget har siden 1970'erne haft et unikt system, hvor man fælles indsamler midler til at finansiere aktiviteter, som den enkelte producent ikke har mulighed for selv at drive. Herved sikres den nødvendige innovation i landbrugs- og fødevarerhvervet – både til gavn for fødevarereproducenterne og for samfundet generelt. Midlerne går ind i produktionsafgiftsfondene og promilleafgiftsfondene, samt Fonden for økologisk landbrug. Midlerne uddeles årligt til støtte af aktiviteter inden

for forskning og forsøg, rådgivning og formidling, uddannelse, sygdomsforebyggelse og -bekæmpelse, dyrevelfærd, kontrol og afsætningsfremme. Denne måde at finansiere forskning og andre aktiviteter på har medvirket til at sikre et højt internationalt innovations- og vidensniveau. Alle forskningsprojekter, som er fællesfinansieret gennem fondssystemet, er omfattet af krav om offentliggørelse for at sikre, at den nye viden, der genereres, er tilgængelig for alle. Der blev udmøntet ca. 500 mio. kr. i produktions- og promilleafgifter til udvikling af det danske landbrugs- og fødevarerhverv i 2019.

Der blev udmøntet ca. 500 mio. kr. i produktions- og promilleafgifter til udvikling af det danske landbrugs- og fødevarerhverv i 2019

Offentlige bevillinger under pres

Dansk landbrugs- og fødevarerforskning er på mange områder i verdensklasse, men forskningsmiljøerne er truet på økonomien. De samlede offentlige investeringer i dansk landbrugs- og veterinærforskning beløber sig årligt til godt 1,1 mia. kr. og forskningsområdet står som det eneste videnskabelige område med stagnerende bevillinger siden 2009. En af årsagerne er årlige 2 pct. besparelser på fagministeriernes bevillinger til forskningsbaseret myndighedsbetjening. Heldigvis er forskningsmiljøerne succesfulde i EU's forskningsprogrammer, hvor fødevarerområdet med 3,9 pct. af de samlede bevillinger ligger klart over den danske målsætning om et hjemtag på 2 pct. De danske universiteter indgår i et omfattende samarbejde med udenlandske vidensinstitutioner i hele verden, og på denne måde sikres en god og effektiv tilgang til ny international viden til den danske sektor. Ud over den grundlagskabende

① Konkret foreslås det, at der etableres forsknings- og innovativtunge partnerskaber inden for:

forskning, så har de danske universiteter i samarbejde med erhvervet og GTS-institutter stort fokus på erhvervsrettet forskning og udvikling, som leverer mere direkte implementerbare løsninger til erhvervslivet. Dette medvirker til, at primærsektoren og dansk fødevarerindustri er blandt verdens mest innovative fødevareklynger. I 2020 har man bl.a. på initiativ af Landbrug & Fødevarer etableret den samlede klyngeorganisation Food & Biocluster Denmark, som har til formål at styrke videnssamarbejde og innovation i hele sektoren.

Manglen på faglærte er en udfordring. Landbrugs- og fødevarersektoren har en høj andel faglærte, og det er derfor et stort problem, når kun ca. 20 pct. af en ungdomsårgang vælger en erhvervsuddannelse

Viden skaber vækst – unge skal vide, at erhvervet har noget at byde på

Den danske landbrugs- og fødevarersektor er et højteknologisk erhverv baseret på et højt fagligt niveau. Landbrugs- og fødevarerhvervet benytter sig af ca. 50 forskellige

uddannelser, der løbende har en studenterbestand på ca. 20.000 studerende.

På trods af den store studenterbestand oplever erhvervet, at manglen på arbejdskraft er stigende, og særligt er manglen på faglærte en udfordring. Landbrugs- og fødevarersektoren er den branche i Danmark med en af de højeste andele af beskæftigede faglærte, og det er derfor et stort problem, når kun ca. 20 pct. af en ungdomsårgang vælger en erhvervsuddannelse. Da det samtidig har vist sig, at unge danskere har et lavt niveau af kendskab til uddannelser og karrieremuligheder inden for landbrugs- og fødevarerhvervet, har Landbrug & Fødevarer, sammen med en række andre organisationer, kastet sig ind i kampen om de unges opmærksomhed med image- og rekrutteringskampagnen Future Food.

Kampagnen skal brande de spændende uddannelser, job og karrieremuligheder, der findes inden for jordbrugs- og fødevarerindustrien overfor uddannelsessøgende unge. Kampagnen supplerer de allerede eksisterende initiativer Dairy Careers og Minds Behind Meat, som rekrutterer unge, der er i gang med en uddannelse til jobs i hhv. mejeri- og kødsektoren. Tilsammen skal disse tre initiativer vise de unge, at der er konkrete muligheder for at gøre en stor forskel i Danmark og hele verden i et erhverv, der arbejder for grøn omstilling, klima og sundhed.

Danske grise- og mælkeproducenter er blandt de mest klima-effektive i verden

Siden 1990 er udledningen af drivhusgasser fra dansk landbrug reduceret mærkbart bl.a. som følge af implementering af diverse miljø- og naturtiltag. Samtidig er effektiviteten i både plante- og husdyrproduktionen steget.

Selvom det umiddelbart ville se godt ud i det danske klimaregnskab, bør yderligere reduktion af drivhusgasudledninger fra landbruget ikke ske gennem mindskelse af landbrugsproduktionen – i hvert fald ikke set ud fra et globalt klimaperspektiv. Verdens befolkning vokser og det samme gør efterspørgslen efter fødevarer. Reduktion af dansk landbrugsproduktion kan derfor medføre, at produktionen i stedet kommer til at ske i lande, hvor klimaaftrykket er større. Dansk landbrug er klimaeffektivt globalt set. Ifølge en analyse fra World Resources Institute¹ (WRI) er Danmark et af de mest klimaeffektive lande i verden, når det handler om at producere grisekød og mejeriprodukter. Det er særligt vigtigt, da disse to varekategorier sammenlagt udgør 49 pct. af landbrugets samlede produktionsværdi og 33 pct. af den samlede eksport fra den danske fødevareklynge i 2019.

WRI-analysen sammenligner drivhusgasudledninger fra husdyrproduktionen baseret på livscyklusvurderinger (LCA's) for en række europæiske lande, og derudover for USA, Brasilien og New Zealand. En livscyklusvurdering opgør klimabelastningen ved at producere f.eks. en liter mælk gennem hele produktionens livscyklus – fra opdræt af malkekoen inkl. foderforbrug og staldplads over fremstilling af produktet, transport og forbruget af mælken. Denne sammenligning på tværs af lande kan give indblik i specifikke produktionsforhold, der kan reducere den globale udledning af drivhusgasser og give indblik i, om der er lande, der kan følge og adoptere disse metoder. I den videnskabelige litteratur er der dog ikke enighed om, hvordan klimabelastningen fra arealanvendelse skal indgå. Nogle LCA's medtager slet ikke klimabelastningen fra ny arealanvendelse, mens andre kun medtager de direkte

¹ World Resources Institute, "Comparing the life cycle greenhouse gas emissions of dairy and pork systems across countries using land-use carbon opportunity costs", May 2020. Anm.: Landbrug & Fødevarer har været minoritetsbidragsyder til analysen, men har ikke haft indflydelse på det faglige arbejde.

drivhusgasudledninger fra ændringer i arealanvendelsen, fx når et areal ændres fra naturlig skov til landbrugsjord. Resultatet kan derfor være, at nogle lande på papiret er mere eller mindre klimaeffektive end andre uden, at det reelt forholder sig sådan. For at komme uden om dette indregner WRI-analysen processer, der vedrører forbindelserne mellem input (bl.a. foder) og produktion pr. husdyr, samt "carbon opportunity costs" (COC) ved arealanvendelse. Det sidste refererer til alternativomkostningen ved at anvende jord til fødevareproduktion, der ellers kunne være brugt til lagring af kulstof ved at lade arealet forblive med naturlig vegetation. Det betyder generelt, at jo større areal, der anvendes til landbrugsproduktion, jo mindre kulstof vil der potentielt kunne lagres naturligt, og mere

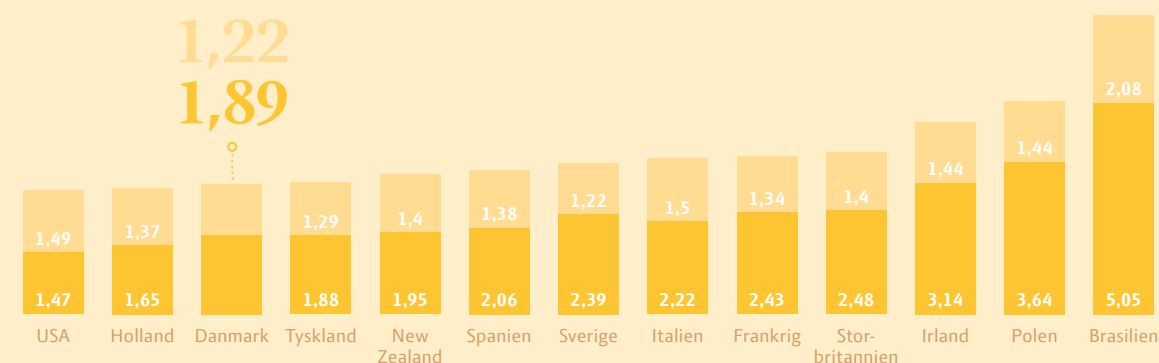

Reduktion af dansk landbrugsproduktion kan medføre, at produktionen i stedet kommer til at ske i lande, hvor klimaaftrykket er større.

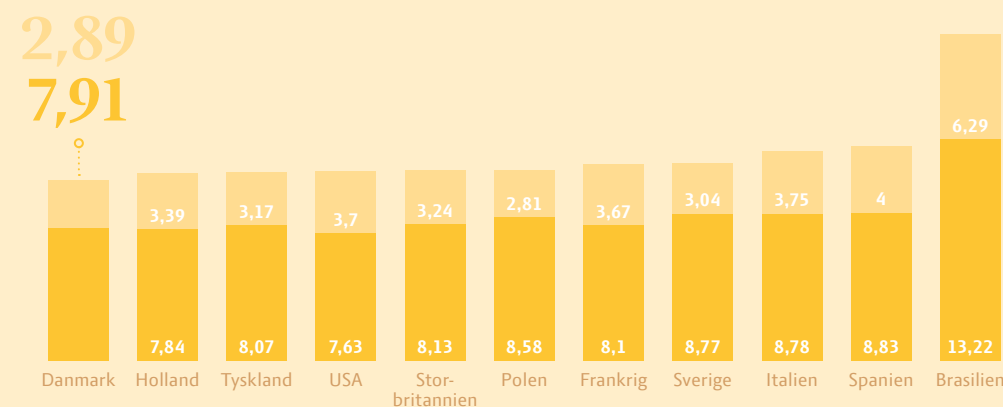
udledes i atmosfæren. Vejrmæssige forhold som fx anvendelse af forskellige afgrøder til husdyrfoder kan betyde, at COC varierer inden for samme produktionsformer. Eksempelvis er majs mest udbredt til foderbrug i USA, hvor hvede og byg er mest udbredt i Europa. Da majs giver

Produktions- og mejeriemissioner pr. land
Kg CO₂e pr. kg mælk • Produktionsemissioner • Carbon opportunity costs

Produktions- og slagteriemissioner pr. land
Kg CO₂e pr. kg gris • Produktionsemissioner • Carbon opportunity costs

en større foderværdi pr. ha, er arealanvendelsen relativt mindre i USA, og derfor har landet også en lavere COC.

Generelt vil der være et lavere COC i lande, som har en mere effektiv arealanvendelse – og her ligger Danmark i front på flere områder.

Selvom der ikke er tale om signifikante forskelle mellem de mest effektive lande, hvad angår produktionen af grisekød, har Danmark den laveste drivhusgasudledning målt i kg CO₂-ækvivalenter pr. kg kød sammenlignet med de øvrige lande i analysen. Ligeså ligger Danmark blandt de lande med laveste drivhusgasudledninger fra mejeriproduktionen. Det kan blandt andet forklares af, at danske landmænd er effektive i forhold til at producere mange grise pr. so og meget mælk pr. ko samtidig med, at Danmark har en fordel med køligere klima, der reducerer udledningerne i forbindelse med gødningshåndtering.

Danske landmænd er dygtige til at producere mere med mindre. Udover fordelene ved mere effektiv produktion i sig selv, er der flere potentielle synergier mellem de klimamæssige gevinster og andre aspekter af bæredygtighed ved at animalsk produktion har et relativt lavt arealkrav. Det muliggør blandt andet beskyttelse og reetablering af naturområder, som kan bidrage til at øge biodiversiteten. Intensiveret arealanvendelse kan dog også have afledte miljømæssige og dyrevelfærdsmæssige problematikker, og kan ikke stå alene som landbrugets løsning til målet om lavere globale drivhusgasudledninger. Der er stadig arbejde i at forbedre mange produktionsformer inden for landbruget.

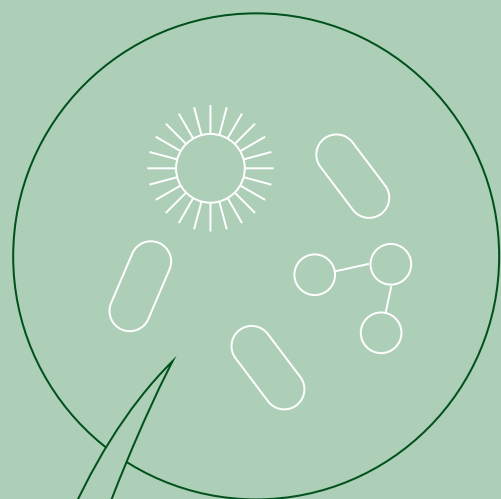

Produktionen skal opretholdes frem for begrænses, for at Danmark fortsat kan være et foregangsland for øvrige lande gennem eksport af teknologi og know-how.

Den mest ansvarlige vej frem er, at Danmark målrettet fortsætter arbejdet med at producere mere sund og sikker mad til verdens befolkning med mindre belastning af omgivelserne. Produktionen skal netop opretholdes frem for begrænses, for at Danmark fortsat kan være et foregangsland for øvrige lande gennem eksport af teknologi og know-how.

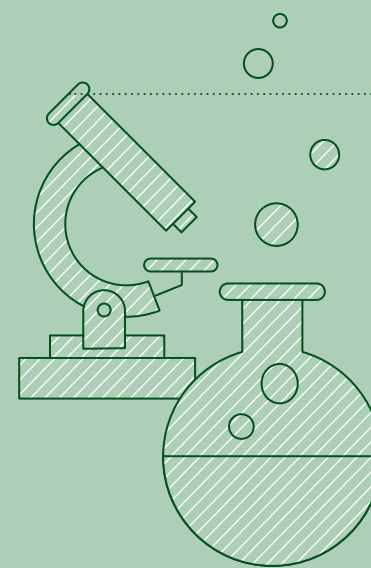

Hos landmanden

500 mio. kr.
til forskning i græsprotein

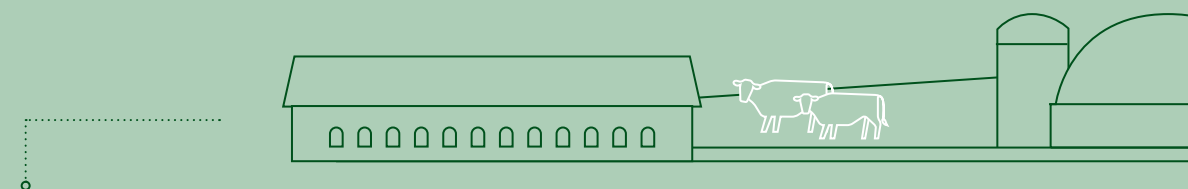
Bioraffinering af græs til høj kvalitetsprotein rummer et stort klimapotentiale. Der vurderes at være behov for 500 mio. kr. til forskning over en femårig periode samt et tilsvarende beløb i privatkapital.

99%

har stoffet X reduceret metandannelse
under reagensglasforsøg

Forskere har i mange år ledt efter muligheder for at reducere dannelsen af metan i køernes vom. Det har imidlertid været vanskeligt at finde effektive midler, da metanproduktionen er en naturlig del af omsætningen i vommen. Nu er der potentiale for, at forskerne kan eliminere metanen med et nyt stof som forskerne betegner som X. Stoffet vil nu blive afprøvet i forsøg med køer på Aarhus Universitets afdeling i Foulum.

Biofiltre til reduktion af metanudslip

Biofiltre kan blive en teknologisk og omkostningseffektiv løsning til at reducere udledningen af metan fra kvægstalde og overdækkede gyllebeholdere.

Strukturudvikling

Ejerskabsformer i forandring

Dansk landbrug har gennemgået en progressiv strukturudvikling over de seneste årtier. Udviklingen fortsætter fremover og betyder større landbrugsbedrifter og øget specialisering.

Antallet af bedrifter er mere end halveret gennem de seneste tre årtier. Bedrifterne er dog blevet større over årene. Det gælder både i det dyrkede areal og antal husdyr tilknyttet produktionen. Dette er særligt tydeligt i griseproduktionen, hvor der i gennemsnit var 200 grise pr. bedrift i 1985, mens der var 4.256 grise i gennemsnit pr. bedrift i 2019.

interessentskaber og blot 1 pct. selskaber. Enkeltmandsvirksomhederne dominerer fortsat med en andel på 85 pct. i 2019. I dag fylder interessentskaber og selskaber hhv. 8 pct. og 6 pct. af de danske bedrifter. Udviklingen med stadigt flere alternative ejerskabsformer i forhold til det traditionelle landbrug skyldes ikke mindst stigende krav til startkapital eller ønsket om udvidelse af eksisterende bedrifter.

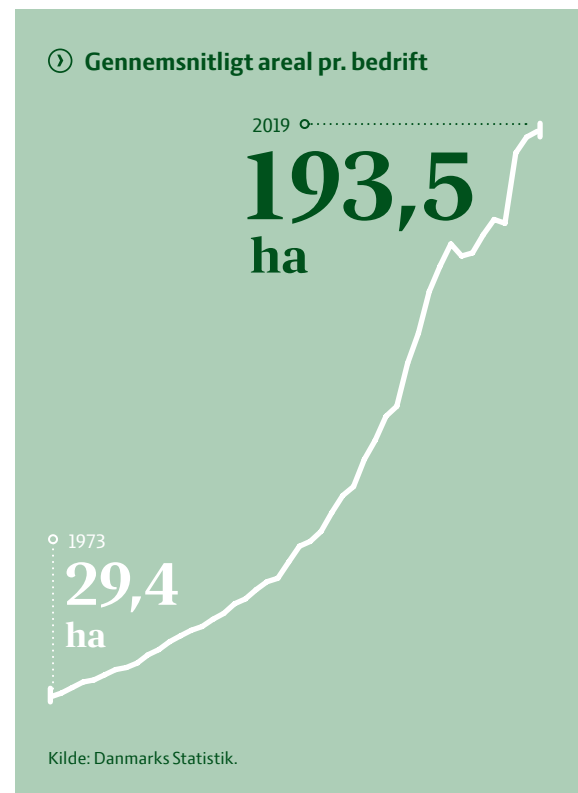

I dag er der en så høj specialiseringsgrad, at kun 1,6 pct. af alle bedrifter har både kvæg og grise

Udviklingen er ikke blot karakteriseret ved færre bedrifter, men også ved stærkt stigende specialisering. For knap 50 år siden havde ca. 75 pct. af bedrifterne både kvæg og grise. I dag er der en så høj specialiseringsgrad, at kun 1,6 pct. af alle bedrifter har både kvæg og grise.

Det er især større udnyttelse af stordriftsfordele, der har drevet strukturudviklingen i landbruget. Udviklingen har været med til at gøre de danske landmænd konkurrencedygtige i en verden, hvor globalisering og international konkurrenceevne er afgørende.

Ses der nærmere på strukturudviklingen i landbruget i de seneste år, er den ligeledes karakteriseret ved forandringer i ejerstrukturen. Enkeltmandsvirksomheder dominerer fortsat ejerformen i landbruget, mens andre ejerskabsformer som interessentskaber og selskaber har vundet frem. I 2006 var 94 pct. af bedrifterne enkeltmandsvirksomheder, mens 4 pct. var

Husdyr

I den animalske produktion går næsten intet til spilde

Danske landmænd har en høj specialiseringsgrad i produktionen med primært hold af ét slags husdyr.

Kvæg

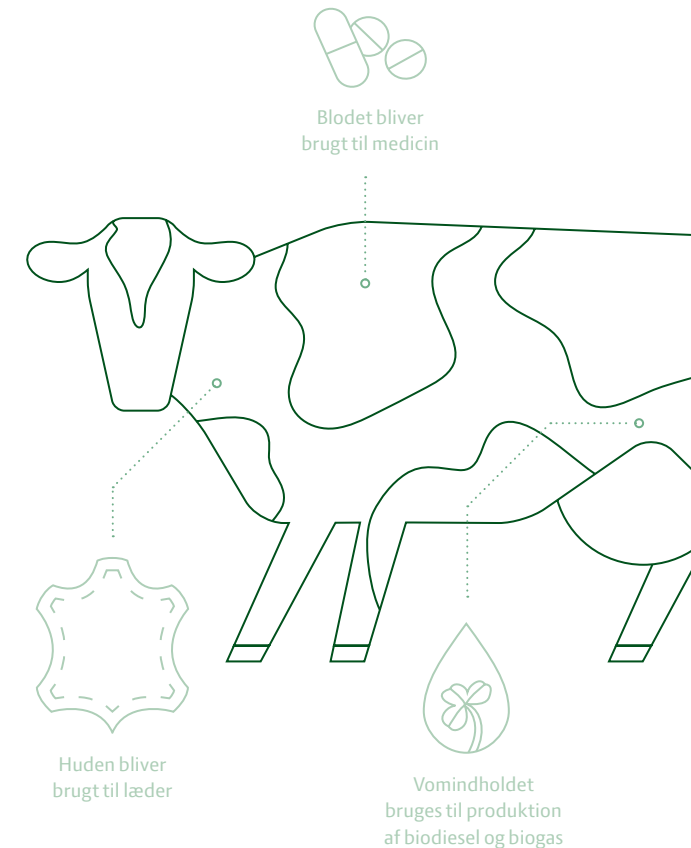
I Danmark har vi en kvægbestand på omkring 1,5 mio. kvæg (heraf 0,6 mio. malkekvæg) fordelt på 10.243 bedrifter. Det gav en samlet produktion på 464.000 slagtede kreaturer i 2019. Branchen har gennem flere år arbejdet for forbedrede produktionsforhold såvel som markedsmuligheder, hvilket har gjort det muligt for Danmark at eksportere store dele af produktionen til udlandet.

Intet går til spilde når et kvæg slagtes i den danske produktion. Alt på dyret bliver brugt. Udover selve kødet, er der en række biprodukter såsom hud, blod og indvolde. Huden bliver brugt til læder, blodet til medicin og vomindholdet bruges til produktion af biodiesel og biogas. For malkekvæg produceres desuden ca. 23.750 kg mælk før koen slagtes. På tværs af EU rangerer Danmark blandt de lande, som har den højeste ydelse pr. malkeko.

En malkeko producerer ca. 23.750 kg mælk i dens levetid

Selvom størstedelen af biprodukterne eksporteres til Tyskland, finder en stor del vej til andre lande i verden. Tungerne bliver solgt til Japan, hvor det er en gastronomisk delikatess. Andre biprodukter sendes til Egypten, Elfenbenskysten og Hong Kong, der er nogle af de største markeder for sektoren udenfor Europa. Samhandel med de lande, der efterspørger biprodukterne, kan bidrage til maksimal udnyttelse af dyret og derved minimere ressourcospild.

Gris

Bestanden af grise var i 2019 på 12,5 mio. stk. fordelt på 2.890 bedrifter. En faldende tendens i antallet af slagtesvin fortsætter, hvor der fra 2018 til 2019 blev slagtet 6,9 pct. færre. Eksporten af smågrise steg omvendt med 3,4 pct.

Strukturudviklingen har betydet, at den gennemsnitlige besætningsstørrelse næsten er femdoblet siden år 2000 til 4.257 grise i 2019. Mere end 72 pct. af alle grise i Danmark går i besætninger med mere end 5.000 grise. Derudover er svineproducenterne i højere grad specialiseret, så mange udelukkende enten har smågrise eller slagtesvin.

Mere end 72 pct. af alle grise i Danmark går i besætninger med mere end 5.000 grise

Specialiseringen har ført en højere produktivitet med sig. Det udtrykker sig bl.a. i udviklingen i antallet af grise om året pr. so. Det gennemsnitlige antal producerede grise pr. årso er steget fra 22,5 stk. i 2000 til 33,6 stk. i 2019.

Svinenoteringen, som er den pris landmanden får pr. kg. gris, steg i gennemsnit med 27,7 pct. i 2019 ift. 2018. Dette skyldes i høj grad udbruddet af Afrikansk svinepest (ASF), hvilket har øget efterspørgslen efter danske grise samt reduceret priserne på foder. Dette har skabt gode forudsætninger for landmændenes indtjeningsevne, som dermed kan fremtidssikre bedriften.

Fjerkræ

Bedriftssammensætningen i fjerkræproduktionen er et resultat af en drastisk strukturudvikling. I 1970 var der 10.000 slagtefjerkræproducenter og 3.500 ægproducenter. I 2019 var der 1.786 bedrifter med fjerkræproduktion, heraf 179

bedrifter med slagtekyllingeproduktion og 1.470 med æglæggende høner. Landmændene benytter sig i høj grad af størrelsesfordele og størstedelen af slagtekyllingebedrifterne har en kapacitet på over 25.000 slagtekyllinger. Her sikres gode forhold for kyllingerne gennem højteknologiske staldanlæg, der regulerer varme, foder og luftfugtighed. Økologiske bedrifter er ofte mindre, dog med krav om udendørsarealer.

Den samlede bestand af slagtekyllinger var på 14,7 mio. stk. i 2019. Der blev slagtet 104,2 mio. slagtekyllinger i Danmark i 2019, hvilket er knap en halv mio. flere end i 2018. Det svarer til 166,2 mio. kg. kyllingekød.

Den samlede bestand af æglæggende høner var på 6,0 mio. stk. i 2019. Det er en halv mio. flere høner end i 2018. Den samlede ægproduktion er dog steget med 5,5 mio. kg til 74 mio. kg. Produktionen af buræg er det seneste år faldet med 4,2 pct., mens der er sket en stigning i skrabeæg (21 pct.).

30 pct. af de producerede æg i Danmark er økologiske

Mink

Bestanden af pelsdyr var knap 2,5 mio. i 2019. Dyrene blev opdrættet på 1.060 bedrifter. Det er et fald på 900.000 dyr ift. året før. Mink udgør størstedelen af pelsdyrsproduktionen i Danmark, hvor der også bliver produceret et mindre antal ræve-, chinchilla- og kaninskind.

Godt tre fjerdedele af forbruget af foder bliver produceret i Danmark

Produktionen af minkskind sker som del af et cirkulært bioøkonomisk system, hvor alt fra dyret anvendes. Foder til dyrene er restprodukter fra fødevarerproduktionen og udover skindet til pels recirkuleres alle produkter fra minken til blandt andet biodiesel og -gas, kød- og benmel samt gødning.

Danske minkskind er højværdivarer, som er blandt de mest efterspurgte på verdensmarkedet. Den høje kvalitet af skindene skyldes anvendelse af den nyeste teknologi i driftsstyringen, avl og analyse i produktionen samt udnyttelse af kvalitetsfoder. Fra 2020 modtager avlernes auktionshus, København Fur, kun mink- og ræveskind fra dyrevelfærdscertificerede minkgårde.

Fisk

Den samlede landingsværdi for dansk fiskeri var 3,3 mia. kr. i 2019. De seneste fem år er den danske landingsværdi steget med 12 pct. Fangsterne i 2019 bestod, ud over fisk til konsum, især af industrifisk og krebs- og bløddyr, som hver især udgør en femtedel af den samlede værdi. Danske fartøjer landede fisk i udenlandske havne for 651 mio. kr. i 2019, mens danske fiskeres landinger i Danmark kan opgøres til 2,6 mia. kr. Mængden af landet fisk faldt til 651 ton i 2019. Det er et fald på 17 pct. i forhold til året før. Prisstigninger for torsk, sild, makrel og industrifisk var med til at afbøde faldet i landingsværdien.

I Danmark er væksten i akvakulturen begrænset af miljøregulering samt et ønske fra regeringen om ikke at oprette flere havbrug i Danmark, mens den på verdensplan er i høj vækst. Der var 206 akvakulturanlæg i Danmark i 2018. Tendensen har været, at antallet af akvakulturanlæg har været faldende, mens produktionsværdien har været stigende. Produktionsværdien lå på 1,6 mia. kr. i 2018. Den stigende produktionsværdi skyldes især øget produktionen af ørred og laks.

Foderforbrug

Omkring 75 pct. af den danske korn- og planteproduktion anvendes til foder i husdyrproduktionen, hvor grise og kvæg er de største aftagere.

Forbruget har ligget relativt stabilt omkring 15 mia. foderenheder de seneste 20 år. Ca. 1/3 af forbruget består af grovfoder, hovedsageligt til kvæg. Knap halvdelen (46 pct.) af forbruget består af korn og bælgssæd, mens 20 pct. udgøres af proteinfodermidler. Godt en fjerdedel (27 pct.) af foderet blev importeret fra udlandet i 2018/2019 og bestod hovedsageligt af proteinfoder. Det er en stigning på 6 pct. point i forhold til perioden 2017/2018. Stigningen skyldes primært tørken i 2018, der betød at produktionen af foder i Danmark faldt.

Gennemsnitligt antal producerede grise pr. årso

22,5
2000

33,6
2019

Kilde: SEGES, Produktionsøkonomi Svin 2019.

Dyrevelfærd

Dyrevelfærd i konstant forbedring

Dansk landbrug arbejder målrettet for hele tiden, at forbedre velfærden og sundheden i den danske husdyrproduktion.

Dyrenes velfærd er landmandens ansvar, og der bliver hele tiden arbejdet målrettet på at sikre og forbedre dyrevelfærden i det danske landbrug. Via forskning og rådgivning skabes og formidles ny viden, der kan bidrage til udvikling af eksempelvis bedre staldsystemer og forbedret driftsledelse.

Statens dyrevelfærdsmærke er nu udvidet til at omfatte mejeriprodukter samt okse- og kalvekød

Der sættes hele tiden nye tiltag i gang, der skal forbedre dyrenes sundhed og velfærd. Danske landbrug har generelt et rigtigt højt dyrevelfærdsniveau sammenlignet med andre europæiske lande. Igen i år går landbruget foran og arbejder på at blive endnu bedre. Nedenstående eksempler er blot nogle af de mange initiativer, hvor danske landmænd går forrest og sætter fokus på dyrevelfærd.

Grønne hjerter nu på mælk, okse- og kalvekød

Statens dyrevelfærdsmærke med grønne hjerter 'Bedre Dyrevelfærd' er allerede velkendt og udbredt blandt forbrugere på grise- og kyllingekød. Mærket er nu udvidet til at omfatte mejeriprodukter samt okse- og kalvekød. Statens hjerteordning gør det lettere for forbrugeren at vælge kød fra dyr med endnu bedre dyrevelfærd og tydeliggøre niveauet af dyrevelfærd på en nem og overskuelig måde. De seneste undersøgelser fra Miljø- og Fødevareministeriet viser, at forbrugernes kendskab til Dyrevelfærdsmærket er markant øget, så mere end 60 pct. af forbrugere nu kender mærket.

Landbrug & Fødevarer er en af flere partnere bag mærket, og skyder i 2020 gang i en ny kampagne, der skal sætte øget fokus på at få mærket synliggjort hos forbrugerne. Kampagnen supplerer dermed Fødevarestyrelsen og fødevarevirksomhedernes egne kampagneindsatser.

Stop for aflivning af kalve fra 2021

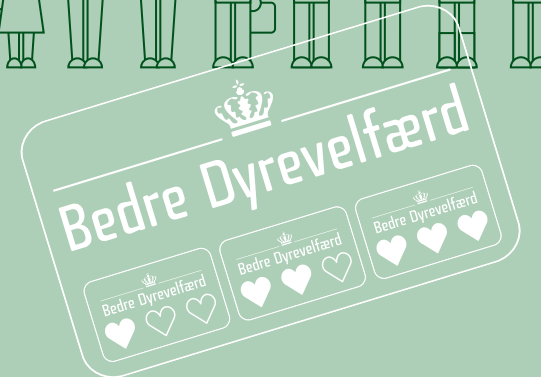
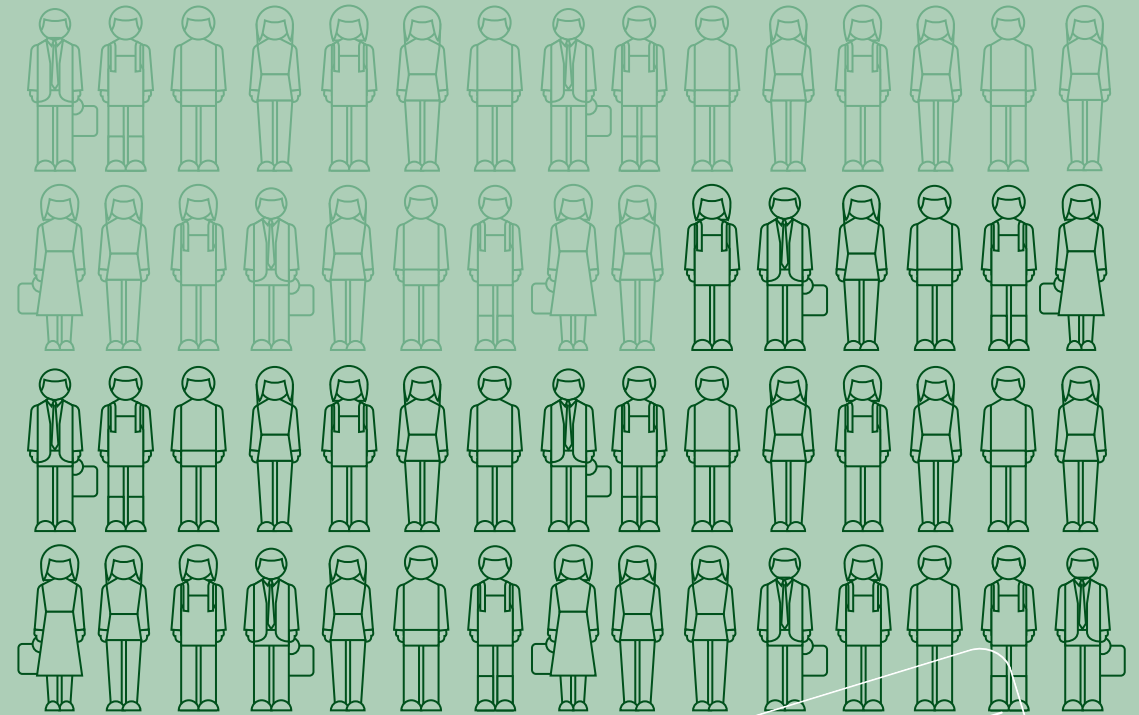
Landbrug & Fødevarer, Kvæg og Dansk Jersey har vedtaget en ambitiøs målsætning om et stop for aflivning af tyrekalve fra udgangen af 2021.

I de seneste år er der arbejdet målrettet med udvikling og udbredelse af tiltag, som gør det muligt at nedbringe antallet af aflivede kalve yderligere. Det handler i høj grad om at bruge kønssorteret sæd, og at skabe robuste kalve, som giver bedre kød og en mere klimaeffektiv produktion.

Siden 2013 er kurven over antallet af aflivede jerseykalve knækket ganske markant. Der blev aflivet 9.000 tyrekalve i 2019, mens 31.5000 kalve blev aflivet i 2013. Det skal være helt slut med at aflive tyrekalve i 2021.

Optimal velfærd hos kalve

Hos SEGES ønsker man at blive klogere på fordele og ulemper ved fællesopstaldning af kalve tidligt efter fødslen. Udenlandske undersøgelser har vist gode effekter for tilvækst og velfærd, og har oftest sammenlignet fællesopstaldede kalve med enkeltopstaldede kalve, der ikke kunne se eller røre andre kalve.

60% af forbrugerne

Forbrugernes kendskab til statens dyrevelfærdsmærke er markant øget, så mere end 60 pct. af forbrugere nu kender mærket

Derfor har SEGES i samarbejde med Dyrenes Beskyttelse igangsat et projekt med det formål at undersøge, hvordan parvis opstaldning påvirker kalvenes velfærd, sundhed og produktion sammenlignet med enkeltopstaldning. Målet er at finde måder at opstalde kalve på, der på den ene side giver positive gevinster for velfærd og produktion, men samtidig ikke giver anledning til mere sygdom på grund af større smittespredning.

Der arbejdes på nye løsninger til at tage endnu bedre hånd om fx syge- og tilskadekomne dyr

Konkrete værktøjer til bedre dyrevelfærd i grisestalden

Dansk griseproduktion har et højt niveau af dyrevelfærd, og landmændene ønsker hele tiden at blive endnu bedre. Derfor investerer de danske griseproducenter hvert år mange penge i forskning i kvalitet, dyrevelfærd og bæredygtighed for hele tiden at være på forkant med udviklingen. SEGES Svineproduktion har i 2020 skudt gang i en helt ny projektform. I tæt samarbejde med adfærdsforskere arbejdes der på at udvikle helt konkrete løsninger til brug på staldgangen, der kan hjælpe landmændene og de mange medarbejdere til at tage endnu bedre hånd om fx syge- og tilskadekomne dyr.

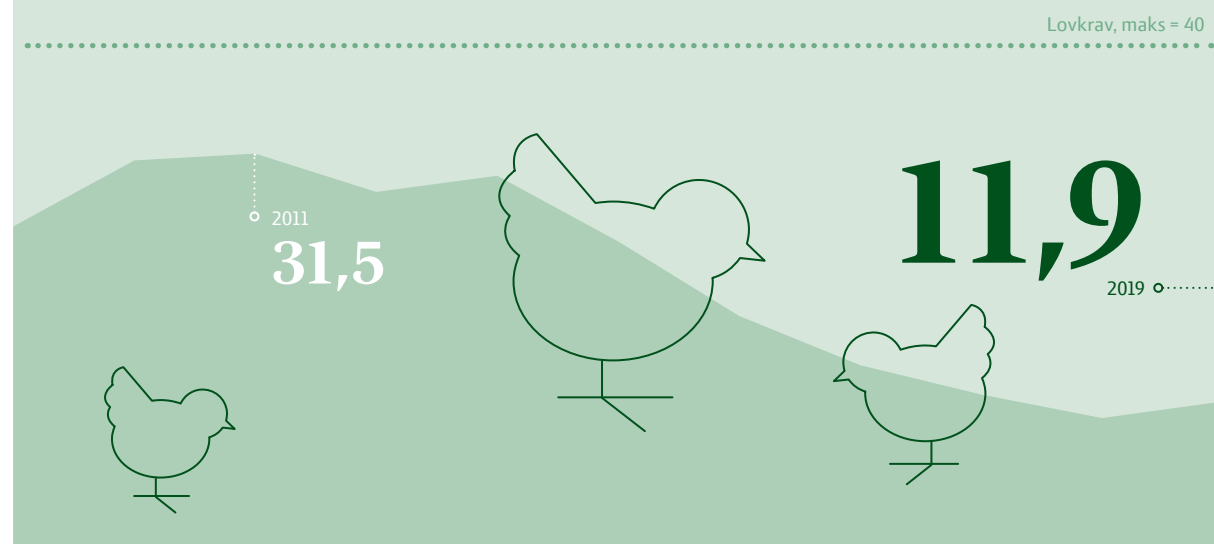
Alternativer til zink og antibiotika i griseproduktionen

SEGES Svineproduktion er en af deltagerne i et nyt stort fælles europæisk forskningsprojekt med titlen "Avant". Projektet skal finde løsninger til alternativer til zink og antibiotika i griseproduktionen. Fravænningsdiarré er en stor udfordring i svineproduktionen. Især nu, hvor brugen af medicinsk zink udfases i løbet af 2022. Derfor er SEGES med til at udvikle løsninger, der skal afhjælpe udfordringen.

Danske slagtekyllinger har fået markant sundere fødder

Reduktion i trædepudesvidninger hos danske slagtekyllinger er et af de dyrevelfærdsområder, hvor der er sket den største fremgang i løbet af de seneste 10 år. Danmark har været foregangsland på dette område og har som et af de første lande i EU implementeret denne overvågning. Den gennemsnitlige forekomst over året har vist imponerende forbedringer, og samtidig er det lykkedes at eliminere sæsonudsving i forekomsten af trædepudesvidninger. De foreløbige tal for 2020 viser, at de danske slagtekyllingeproducenter fortsat er i stand til at fastholde det flotte niveau, som er opnået over det seneste årtis målrettede indsats for bedre dyrevelfærd i slagtekyllingeproduktionen.

① Gennemsnitlige trædepudescore for alle slagtekyllinger

Vegetabilsk produktion

Planteproduktionen havde en værdi på ca. 28,2 mia. kr. i 2019

Den vegetabiliske produktion består af det, der bliver produceret på marken og af gartneriproduktion. Den største del af den vegetabiliske produktion går til foder i den animalske produktion.

Planteproduktionen havde en værdi af ca. 28,2 mia. kr. i 2019. Danmarks areal udgør i alt 4.293.870 ha eller knap 43.000 km². Der blev dyrket 2.626.000 ha i 2019, svarende til 61 pct. af Danmarks samlede areal. Det dyrkede areal toppede i slutningen af 1930'erne med 3.268.000 ha, svarende til 76 pct. af Danmarks samlede areal.

En stor del af den landbrugsjord, der årligt afgives til andre formål, anvendes til naturetablering og rekreative formål, samt til veje og byer. Der afgives årligt ca. 10.000 ha til andre formål.

50 pct. af EU's produktion og ca. 25 pct. af verdens eksport af græs- og kløverfrø

Planteproduktion

Planteproduktionen er kendetegnet ved i høj grad at levere input til Danmarks animalske produktion. Helt op imod 3/4 af arealet anvendes til produktion af foder. Foderarealet anvendes med 1/3 til grovfoder, fx kløvergræs, og 2/3 til kornafgrøder som hvede, der anvendes til grise og fjerkræfoder.

Planteproduktionen er samtidig aftager af den animalske gødning. Derfor er plante- og animalsk produktion tæt forbundet på bedriftsniveau, selvom der fortsat også findes mange rene planteavlbedrifter. Planteproduktionen består af flere forskellige kornarter (vinter- og vårhvede, vinter- og vårbyg, vinterrug, triticale og havre). Derudover består planteproduktionen også bl.a. af majs, kartofler, rodfrugter, græs, kløver og havfrø samt sukkerroer, raps og græs til foder.

Meget af foderproduktionen foregår direkte hos den enkelte landmand, mens andre dele af produktionen bliver forarbejdet til fx mel eller sukker.

Græs og kløverfrø bruges verden over til enten foderformål eller til plæner. I Danmark dyrkes der græs-, kløver og spinat til frø på ca. 100.000 ha. i 2020. Næsten hele produktionen eksporteres. Danmark står for ca. 50 pct. af EU's produktion og ca. 25 pct. af verdens eksport af græs og kløverfrø. Derudover produceres ca. 75 pct. af verdens forbrug af spinatfrø i Danmark. Græs, kløver og spinatfrø sælges til ca. 80 lande verden over og har en eksportværdi på over 2,5 mia. kr. pr. år. Danmarks særegne position på dette marked skyldes en række faktorer, bl.a. klima, dygtige frøavlere, internationalt orienterede frøfirmaer, planteformaling, rådgivning af landmænd og ikke mindst en langsigtet og samlet indsats for forskning, forsøg, udvikling og

demonstration. Græsfrøproduktionen har desuden et positivt CO₂-aftryk og er dermed en klimavenlig og bæredygtig afgrøde, som samtidig har minimal udvaskning af kvælstof.

Kartofler

De 1.600 kartoffelproducenter i Danmark høstede mere end 1,8 mio. ton kartofler i 2019. Kartofflerne blev produceret på 53.500 ha. Produktionen ligger primært i Jylland, hvor 93 pct. af alle kartoffeldyrkede hektarer er placeret.

Den danske landbrugsjord er ideel for kartoffelproduktion, hvor det gennemsnitlige høstudbytte er 3,5 tons pr. ha. Det er 57 pct. mere end det gennemsnitlige kartoffeludbytte pr. ha. i Europa og 66 pct. mere end på verdensplan. Det gør danske kartoffelproducenter til de 13. mest effektive i verden.

Danske kartoffelproducenter er de 13. mest effektive i verden

Sukkerroer

Sukkerroer dyrkes hovedsageligt på Lolland, Falster, Møn og Sydvestsjælland samt i et begrænset omfang på Fyn og Langeland. Samlet blev der leveret ca. 2,3 mio. tons roer til sukkerfabrikkerne fra 821 dyrkere med et areal på ca. 29.000 ha i 2019.

Gennemsnitsarealet pr. sukkerroedyrker er 35,4 ha. Roerne havde et sukkerindhold på 16,8 pct. og et roeudbytte på 80,2 tons pr. ha i 2019.

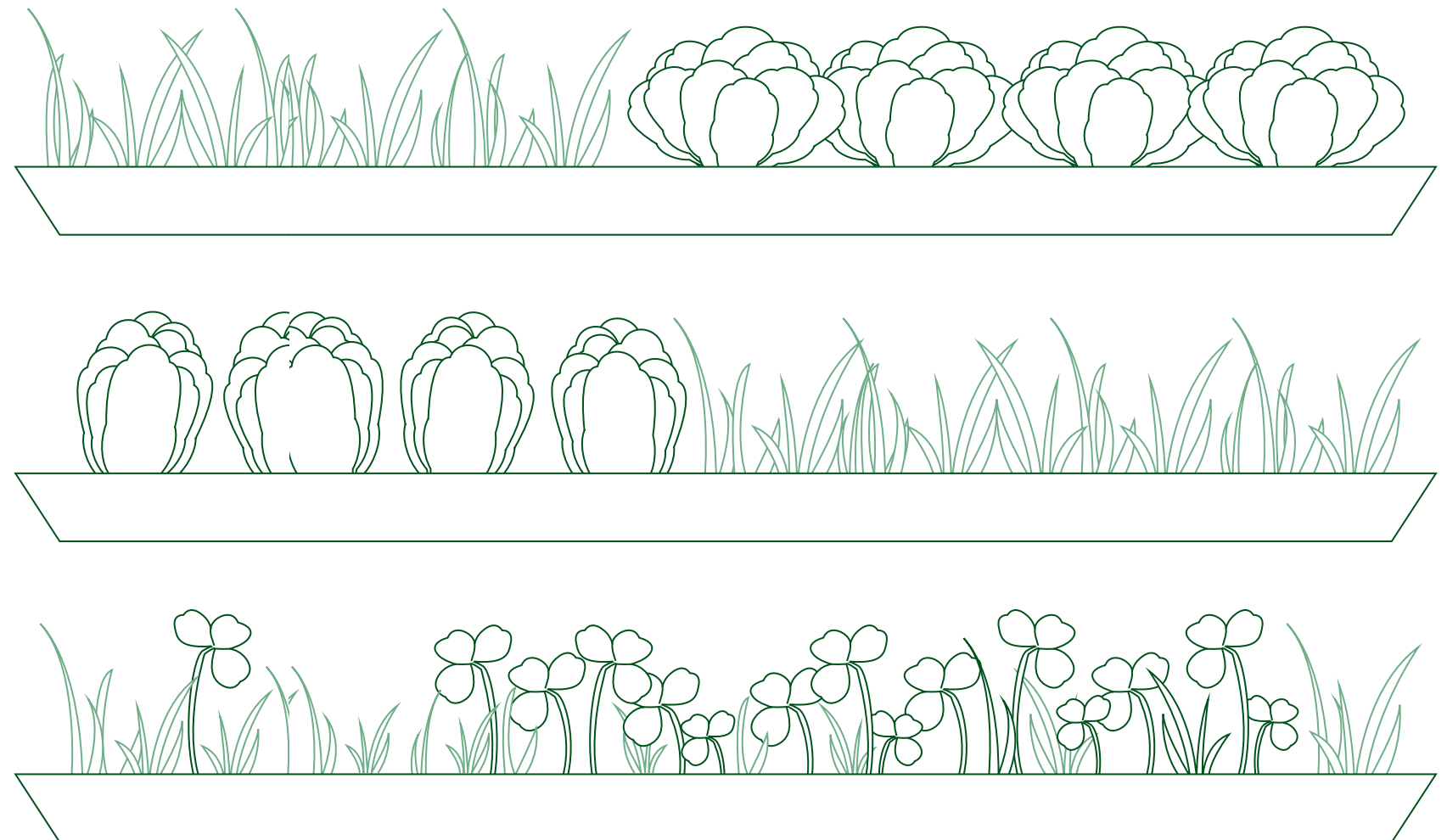
Gartneriproduktion

Den danske gartneriproduktion består af et bredt sortiment af grøntsager på friland og i væksthuse, frugt og bær, prydblatter, skovplanter, forstplanter og seneste skud på stammen er medicinsk cannabis. Vertical farming med dyrkning af salater og krydderurter i lag i store lukkede produktionshaller, er også så småt ved at spire frem i Danmark. Det danske klima og jordbundsforholdet er unikt og meget velegnet til produktion af frugt og bær samt frilandsgroenstager. Det er med til at give fantastisk smag og kvalitet i produkterne.

Dansk gartneris produktionsværdi udgør 4,7 mia. kr. på hele gartneriområdet. Samlet set udgør gartnerierne 0,8 pct. af Danmarks samlede dyrkede areal – 57 pct. af den danske gartneriproduktion ligger i Region Sjælland og på Fyn. Historisk set har de fleste potteplantegartnerier været lokaliseret omkring

Vertical farming

med dyrkning af salater og krydderurter i lag i store lukkede produktionshaller, er så småt ved at spire frem i Danmark

Odense. Det skyldes tidligere tiders adgang til opvarmning af husene. Udviklingen i det dyrkede areal har været stagnerende de seneste år, og antallet af bedrifter er faldende.

Planter for i omegnen af 800 mio. kr. blev kasseret under nedlukningen i marts

Corona ødelagde salget i foråret

Eksporten af planter udgør 2 mia. kr. årlig. 1/3 af denne produktion bliver afsat i marts, april og maj. Under corona-nedlukningen i hele Europa faldt eksporttallene

betydeligt. Planter for i omegnen af 800 mio. kr. blev kasseret under nedlukningen. Derudover var der også et væsentligt tab på frugt og grønt, hvor især gartnerier, som leverer til catering og restauranter, blev hårdt ramt.

Klimaet og den grønne dagsorden

Det danske gartnerierhverv er en del af de grønne løsninger, som efterspørges globalt. Produktionsmetoder og ressourceforbrug skal fortsat udvikles i en mere bæredygtig retning. Siden 1990 har gartneribranchen reduceret CO₂-udledningen markant. En stor del af energiforbruget går til opvarmning og vækstlys, og erhvervet er afhængigt af den generelle grønne omstilling af el- og fjernvarmeproduktionen. Dertil kommer behovet for at omstille de resterende energikilder i erhvervet, der bygger på fossile brændstoffer.

Økologisk produktion

Det økologiske landbrugsareal vokser

Flere og flere marker dyrkes økologisk. Det sker som følge af mange nye omlægninger, og øget økologisk produktion – både i den animalske og vegetabiliske sektor.

Det økologiske landbrugsareal fortsætter med at stige. Der blev dyrket 301.481 ha efter de økologiske produktionsprincipper i 2019. Det er 22.000 ha mere end året før. Dermed udgjorde det økologiske produktionsareal 11,3 pct. af det samlede produktionsareal i 2019. I efteråret 2019 blev der desuden påbegyndt omlægning af nye arealer således, at der er estimeret at være omkring 320.000 ha i økologisk drift i maj 2020.

Omkring 320.000 ha er i økologisk drift i maj 2020

En væsentlig årsag til de seneste års store stigninger i det økologiske areal er, at der både er kommet nye økologiske mælke-, grise- og ægproducenter. Efterfølgende har en række planteavlere ligeledes omlagt store kornarealer til den økologiske driftsform pga. forventet større efterspørgsel af foderkorn.

På gartneriområdet sker der ligeledes en stigning i det økologiske areal som følge af en stigende efterspørgsel af økologiske grøntsager til både hjemmemarkedet og til eksport.

Danmark er et af de førende lande inden for økologisk animalsk produktion. Arla er verdens største økologiske mejeri. I alt 12,6 pct. (710 mio. kg) af mejeriernes samlede indvejning var således økomælk i 2019. Det er en stigning på 20 mio. kg i forhold til året før. Udviklingen i den økologiske mælkeproduktion forventes at fortsætte med en vækst på 2-3 pct. i 2020 som følge af højere mælkeydelse pr. ko samt strukturudvikling på de økologiske mælkebedrifter.

Danmark huser også Friland, der er verdens førende økologiske griseslagteri. I hele Danmark blev der slagtet 232.000 økologiske grise i 2019, hvilket er 6.000 flere grise end året før. Den beskudne stigning skal ses i sammenhæng med, at der i årene forinden har været store stigninger i økologiske grise. Det betød, at der var udfordringer med at afsætte hele produktionen som økologisk i 2018 og 2019. Som konsekvens heraf faldt økotillæget og afregningsprisen til landmanden. I første halvår af 2020 har der atter været vækst i efterspørgslen af økologisk grisekød i Europa og dermed igen højere økotillæg til landmanden. Det betyder ligeledes, at der forventes en stigning på nogle få procent i antallet af økologiske grise i 2020.

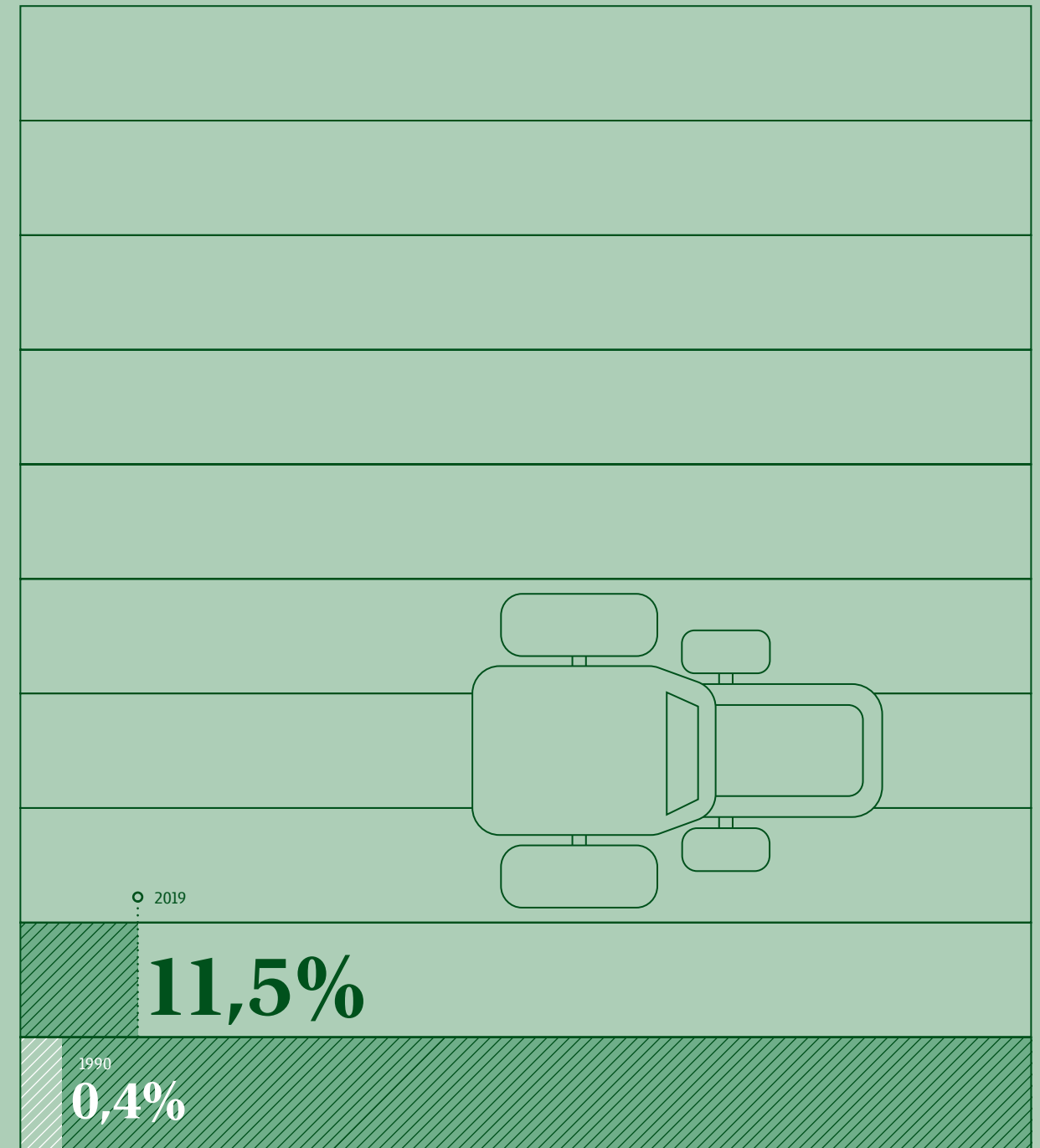
Produktionen af økologiske æg er også steget markant i de seneste år. Ligesom hos slagtegrisene var der tendens til overproduktion af økologiske æg i 2019. Der blev således indvejet 22,3 mio. kg økoæg på ægpakkerierne, svarende til en stigning på 0,4 mio. kg æg i forhold til året før. Væksten forventes ligeledes at blive minimal i 2020.

Især æg og grøntsager produceres økologisk i Danmark

Danmarks Statistik har ultimo august 2020 ikke offentliggjort tal for eksporten af økologiske fødevarer i 2019, men eksporten forventes at være steget til 3,3 mia. kr., hvilket er 300 mio. kr. mere end i 2018.

① Det økologiske areal som andel af al landbrugsjord

Kilde: Miljø- og Fødevareministeriet, Statistik over økologiske jordbrugsbedrifter 2019, Danmarks Statistik.

Økonomi og indtjening

Gode priser gav høj indtjening

Landbrugets indtjening steg markant i 2019. Det skyldes især en gunstig udvikling i grisepriserne i 2019.

Landbrugets produktionsværdi

Landbrugets bruttofaktorindkomst, dvs. den samlede værditilvækst minus skatter og subsidier, var 31,8 mia. kr. i 2019. Bruttofaktorindkomsten steg med 7,3 mia. kr. eller 30 pct. fra 2018. Den meget markante stigning skyldes blandt andet tørken i 2018, som resulterede i lavere høstudbytter, samt en gunstig udvikling i grisepriserne i 2019.

Landbrugets økonomi

Det gennemsnitlige driftsresultat for heltidsbedrifter efter ejer aflønning m.v. var på 845.000 kr., hvilket var en stigning på 1.146.000 kr. i forhold til 2018, hvor tørken trak indtjeningen ned. Derudover var der de højeste grisepriser i mange år i 2019. Det resulterede i høj indtjening hos griseproducenterne.

Den forbedrede indtjening for landbruget i 2019 er bl.a. blevet benyttet til at reducere gælden. Realkreditgælden er blevet reduceret med 4,5 pct., svarende til 7,9 mia. kr. Den samlede gæld er dermed faldet for fjerde år i træk.

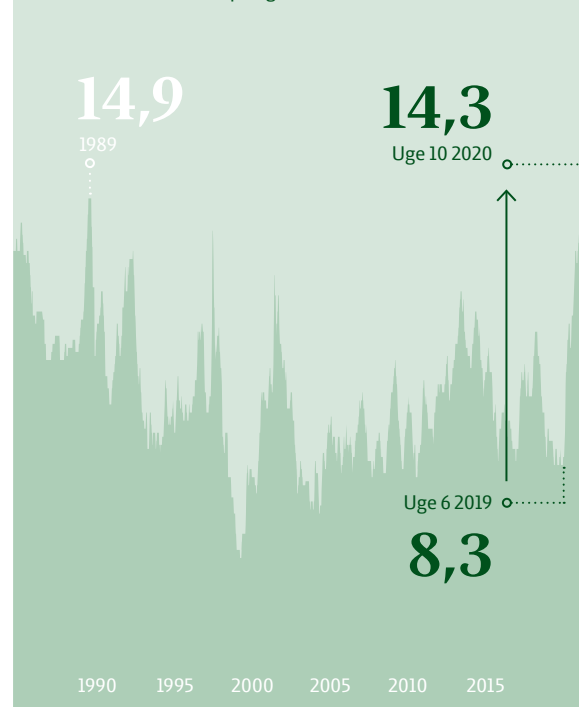
Det gennemsnitlige driftsresultat for heltidsbedrifter efter ejer aflønning m.v. var på 845.000 kr. i 2019

Den samlede gældsprocent for heltidsbedrifter i landbruget er dermed på 65,3 pct. i 2019, svarende til 235,8 mia. kr.

Den positive udvikling i landbrugets økonomiske forhold afspejler sig ligeledes i andelen af non-performing lån (NPL, et udtryk for misligholdte lån) for landbruget. Andelen af non-performing landbrugslån i de danske pengeinstitutter var på 17 pct. i 2019, hvilket er et fald på 3 pct. point ift. 2018. Landbruget er dog stadig den branche, som har den højeste andel af non-performing lån.

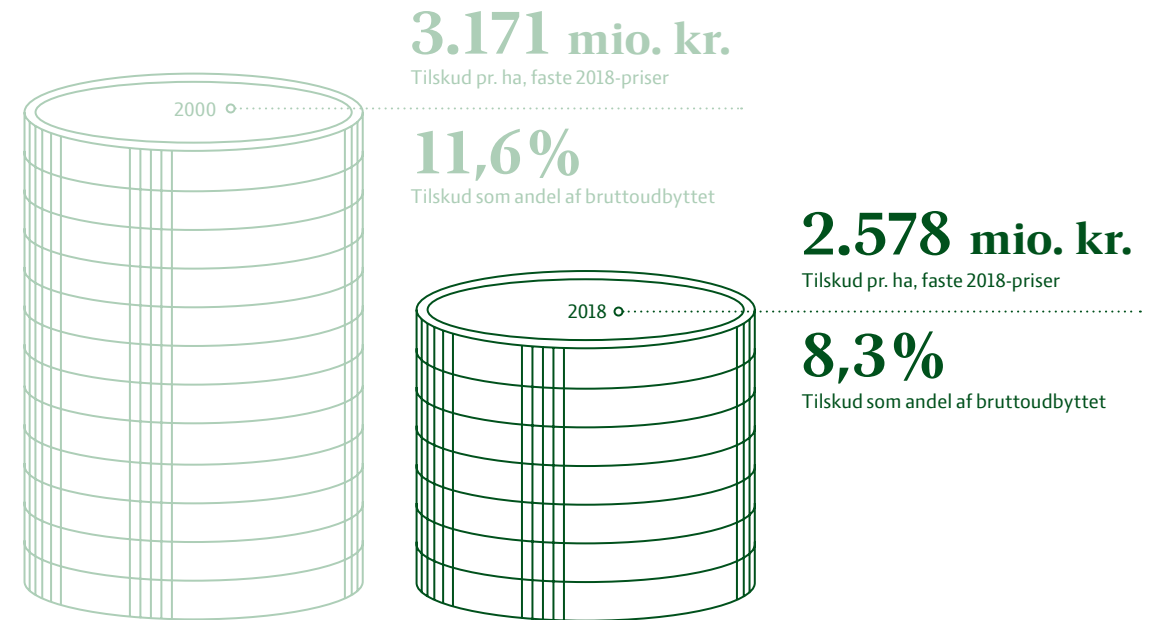
Noteringen på grisekød

Danish Crown, kr. pr. kg.

Landbrugsstøttens udvikling

Landbrugsstøtten falder gradvist samtidig med, at der til stadighed stilles større krav for at modtage støtten. Udviklingen skyldes bl.a. at inflationen har reduceret landbrugsstøtten betydeligt.

Anm: Beregningerne medtager både støtte fra EU samt nationale ordninger.
Kilde: Egne beregninger pba. Statistikbanken REGNLA2 og JORD.

Landbrugsstøtten er blevet meget mindre siden 2006

Landbrugsstøtten har gennem tiden undergået store forandringer. Ved 2003-reformen blev omlægningen fra prisstøtte til direkte støtte forstærket; som hovedregel blev støtten afkoblet fra produktionen. Landbrugsstøtten er siden faldet samtidig med, at der til stadighed stilles større krav for at modtage støtten. Den direkte støtte til danske landmænd er faldet med 38 pct. de seneste 12 år. Støttens andel af bruttoudbyttet er faldet fra 14 pct. i 2006 til kun at udgøre 8,3 pct. i 2018. Isoleret set bidrager en så voldsom udvikling til at landbrugsjordens værdi reduceres og presser den enkelte landmands mulighed for at udvikle og investere i bedriften. I modsat retning trækker landbrugets produktivitetsudvikling. Landbrugets produktivitetsudvikling er således afgørende for erhvervens evne til at takle yderligere fremtidige reduktioner i støtten.

Landbrugets bytteforhold

Bytteforholdet udtrykker forholdet mellem salgspriserne på primærlandbrugets produkter og købspriserne på de faktorer, der anvendes som input i det primære landbrug. Salgspriserne omfatter priser på de produkter, som landmændene producerer, så som kød, mejeriprodukter, æg, korn, kartofler, m.m. Købspriserne omfatter priser på de produkter, som landmændene forbruger i produktionen. Det er produkter som diesel, foder, mineralgødning, m.m.

Bytteforholdet lå lavt i 2018, bl.a. som følge af lave afregningspriser på grisekød og relativt høje foderpriser som følge af sommerens tørke. Efterfølgende er bytteforholdet steget betydeligt. Den positive udvikling skyldes særligt forbedrede afsætningspriser på grisekød.

¹ Finanstilsynet: <https://www.finanstilsynet.dk/Tal-og-Fakta/Markedsudvikling/Markedsudvikling/MU-penge-2019>

Fra spildprodukt til guldrandet forretning

Fødevareerhvervet har en lang tradition for at udnytte alle dele af råvarerne. Der er med andre ord ikke noget, der hedder affald. Alle restprodukter og sidestrømme fra produktionen kan udnyttes til produkter, foder eller energi.

Fødevareerhvervet har længe vist, hvordan kaskadeudnyttelse udføres i praksis. Kaskadeudnyttelsen handler grundlæggende om at realisere en råvares maksimale potentiale. Det sker ved at anvende de dele af råvaren med den højeste værdi først, og i sidste ende bruge restfraktioner til energi-produktion eller recirkulation. Kaskadeudnyttelse er en vigtig del af dagsordenen om en cirkulær bioøkonomi. Det handler om at få størst mulig værdi ud af ressourcerne og fastholde dem i kredsløbet.

Udnyttelse af restprodukter giver mere værdi både i form af øget indtjening og større bæredygtighed.

Udnyttelse af restprodukter er en dynamisk proces, hvor der hele tiden udvikles løsninger, som giver mere værdi både i form af øget indtjening og større bæredygtighed. Det gælder fx restprodukter, der tidligere blev brugt som foder, og som kan blive til produkter til ernæring hos mennesker. Dette gælder fx valle, som tidligere blev betragtet som et billigt restprodukt til foder. Nu udnyttes vallen til

mælkepulver med høj ernæringsværdi og kommerciel værdi. Det er nødvendigt fortsat at arbejde innovativt med nye forretningsmuligheder i restprodukter og udvikle disse. Heldigvis sker det også. Fx forarbejdning af restprodukter (mask) fra whisky- og ølbrygning til forskellige specialmel til bagning eller som ingrediens i kiks.

Fra sparemad til internationalt efterspurgt fødevarer ingrediens

Dyrkning af industrikartofler er et godt eksempel på, hvordan restprodukter gennem tiden er blevet optimeret og værdiforøget. Da de første andelskartoffelmelsfabrikker blev anlagt i 1935, var det som navnet siger, primært for at producere kartoffelmel, som var en basisvare i enhver husholdning. Men gennem årene har produktionen udviklet sig til primært at lave kartofler til kartoffelstivelse til brug i fødevarerproduktion og anden produktion, som en vigtig ingrediens. Nu er der kartofler i alverdens produkter: papir, piller, tøj, ketchup, tyggegummi, medicinalprodukter, snacks, nudler mv.

Stivelse udgør ca. 20 pct. af kartofflen, mens 75 pct. er frugtsaft og 5 pct. er cellevægge. Tidligere blev en stor del af restprodukterne anvendt til foder. Men i de senere år er der sket en videreførelse af restprodukterne.

Cellevæggene, som er fiberrige, kan nu købes som kosttilskud eller indgå som ingrediens i fødevarer eller bagværk. Frugtsaften består af 5 pct. protein, som kan udvindes fra frugtsaften og som kan sælges til anvendelse i fødevarer. Proteinets har tilmed den fordel, at sammensætningen af aminosyrer er meget sund. Resten af frugtsaften kan oparbejdes til en gødning med højere tørstofindhold. Selv spildevandet fra kartoffelmelsproduktionen arbejdes på at kunne udnyttes til fremstilling af bioplast.

På den måde er kartofflen sit eget lille bioraffinaderi som sikrer, at alle de vigtige bestanddele i kartoffel adskilles og optimeres til hver sine produkter med højest mulig værdi både økonomisk og bæredygtighedsmæssigt.

Dyrkning af industrikartofler er et godt eksempel på, hvordan restprodukter gennem tiden er blevet optimeret og værdiforøget.

For andelshaverne har det også været en rejse i hvordan en afgrøde, som de dyrker, med tiden har fået flere og flere anvendelsesmuligheder med et større økonomisk afkast.

Alt undtagen grisehylet udnyttes

Tidligere sagde man, at det eneste som ikke udnyttes fra grisen, er hylet, når den slagtes. Slagterierne er da også meget dygtige til at udnytte alle dele af grisen. En tidligere opgørelse af, hvad en enkelt gris anvendes til, førte til 185 forskellige produkter, som udover spiselige produkter var alt lige fra porcelænsfigurer og yoghurt til trykfarve.

De danske grise- og kvægslagterier er eksperter i at finde salgskanaler for produkter, som i nogle lande betragtes som værdifulde delikatesser, medens de i andre lande er restprodukter med lav værdi. Fx spises der i stor stil svine-maver i Kina, mens koreanere glædeligt sætter tænderne i en særlig muskel under koens mave. Blindtarme sælges til de amerikanske sydstater, ligesom svineblod og fedt også er i høj kurs.

En af de mere kuriøse dele af grisen er den såkaldte mucosa, som er en del af tarmen og et biprodukt af tarmrensningen. Herfra kan man udtrække stoffet råheparin, som bruges til blodfortyndende medicin af læger over hele verden. Der kan udvindes mellem 0,1 og 0,2 gram heparin af tarmen fra én gris. Det kræver dermed bearbejdning af tarmene fra mange tusind grise for at få et kilo rent heparin. Derfor er prisen helt naturligt tårnhøj. Målt på kilo-pris er det uden tvivl den dyreste del af grisen.

En tidligere opgørelse af, hvad en enkelt gris anvendes til, førte til 185 forskellige produkter.

Der forskes hele tiden i nye muligheder for at bringe forskellige produkter op ad værdikæden og undersøge muligheder for andre aktive bestanddele af grisen. Fx undersøges muligheder for om sekreter fra spoleorme fra grisenes tarme i fremtiden vil kunne være nøglen til at slå multiresistente bakterier ihjel.

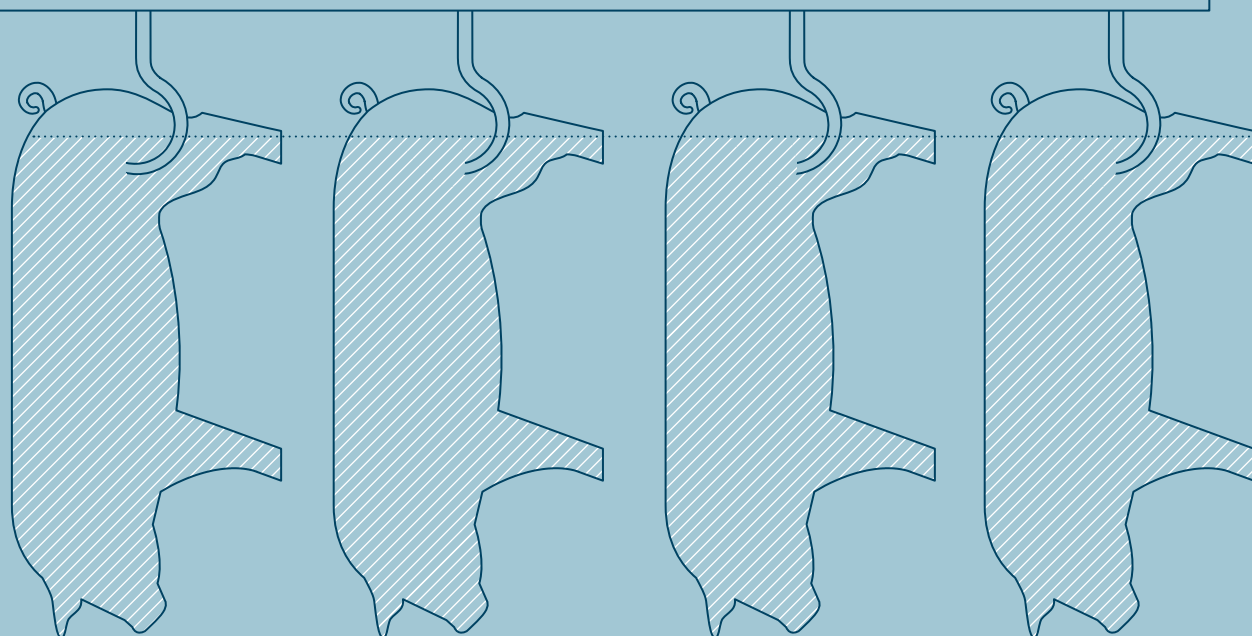
Et andet område med stort potentiale er at udnytte protein fra svineblod. Det vurderes, at der produceres omkring 70.000 tons svineblod i Danmark. I dag anvendes en stor del til minkfoder. Der arbejdes med at optimere anvendelsen af svineblodsproteinerne, så det fx kan anvendes i fødevarer til mennesker.

Hos virksomhederne

90%

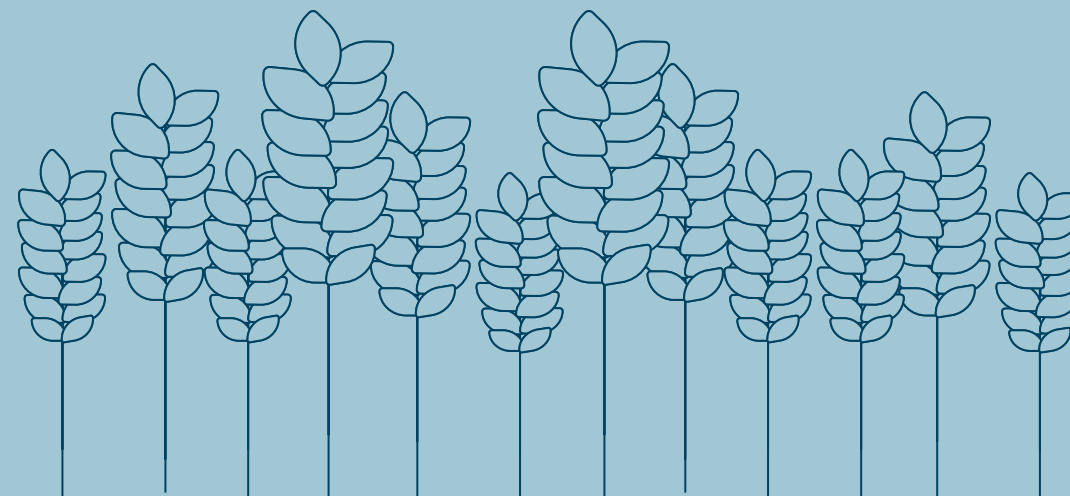
grise fra en landmand med bæredygtigheds-certifikat

Allerede ved udgangen af 2019 kom 90 procent af de grise, der blev leveret til Danish Crowns danske slagterier, fra en landmand med bæredygtigheds-certifikat. I 2050 er det visionen, at kød fra Danish Crown er produceret klimaneutralt. Visionen om klimaneutralitet i 2050 dækker hele værdikæden og alle koncernens aktiviteter.

Sejet Planteforædling

Sejet Planteforædling har siden 1947 varetager landbrugets interesser i forædling af moderne kornsorter. Sejet Planteforædling forsker i at skabe nye og forbedrede sorter, som er mere klimarobuste og som samtidig kan give et højere udbytte på et mindre landbrugsareal, så der i fremtiden kan produceres klimavenlige fødevarer med et lavere klimaaftryk.

Virksomhederne

Bindeled fra jord til bord

Danmark har en lang tradition for at producere fødevarer samt andre animalske og vegetabiliske produkter. Derudover er der en betydelig agro- og ingrediensindustri, der bygger oven på fødevarerproduktionen.

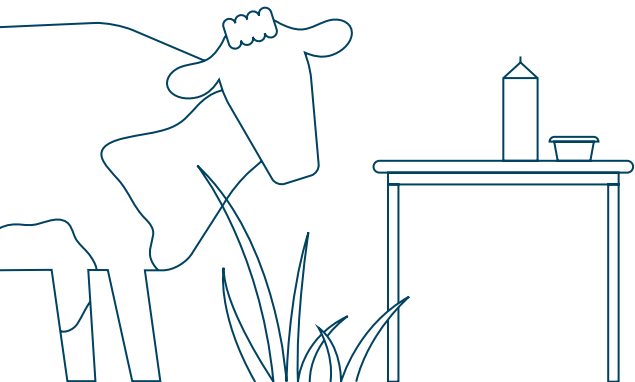
Andelsbevægelsen

Andelsbevægelsen og andelselskaberne er vigtige for at den danske landbrugs- og fødevarersektor kan skabe produkter med kvalitet og høj fødevarer sikkerhed. Store danske virksomheder som Arla Foods, Danish Crown, DLG, Danish Agro og København Fur er bygget op omkring den unikke danske andelstanke.

I 1800-tallet startede andelsbevægelsen, hvor landmændene gik sammen for at skabe fødevarer af højere kvalitet, så de kunne få en højere pris for deres varer. Andelselskaberne er karakteriseret ved, at leverandørerne til virksomhederne også er ejerne. Det skaber en unik koordination og optimering i værdikæden fra jord til bord. Igennem mange år har

① Andelstanken

Andelsbevægelsen skaber en unik mulighed for at koordinere og optimere fra jord til bord.

andelselskaberne styrket konkurrenceevnen, hvilket har givet Danmark en stærk markedsposition internationalt.

Da danske landmænd leverede 5.615 mio. kg. mælk til mejerierne i 2019

Mejerier

Der er 26 mejerier i Danmark. Arla er verdens niende største mejeri målt på omsætningen og er også det største mejeri i Danmark. Derudover er Arla verdens største økologiske mejeri. Herefter følger en lang række mindre mejerier, heriblandt Thise, Naturmælk og Mammen Mejerierne.

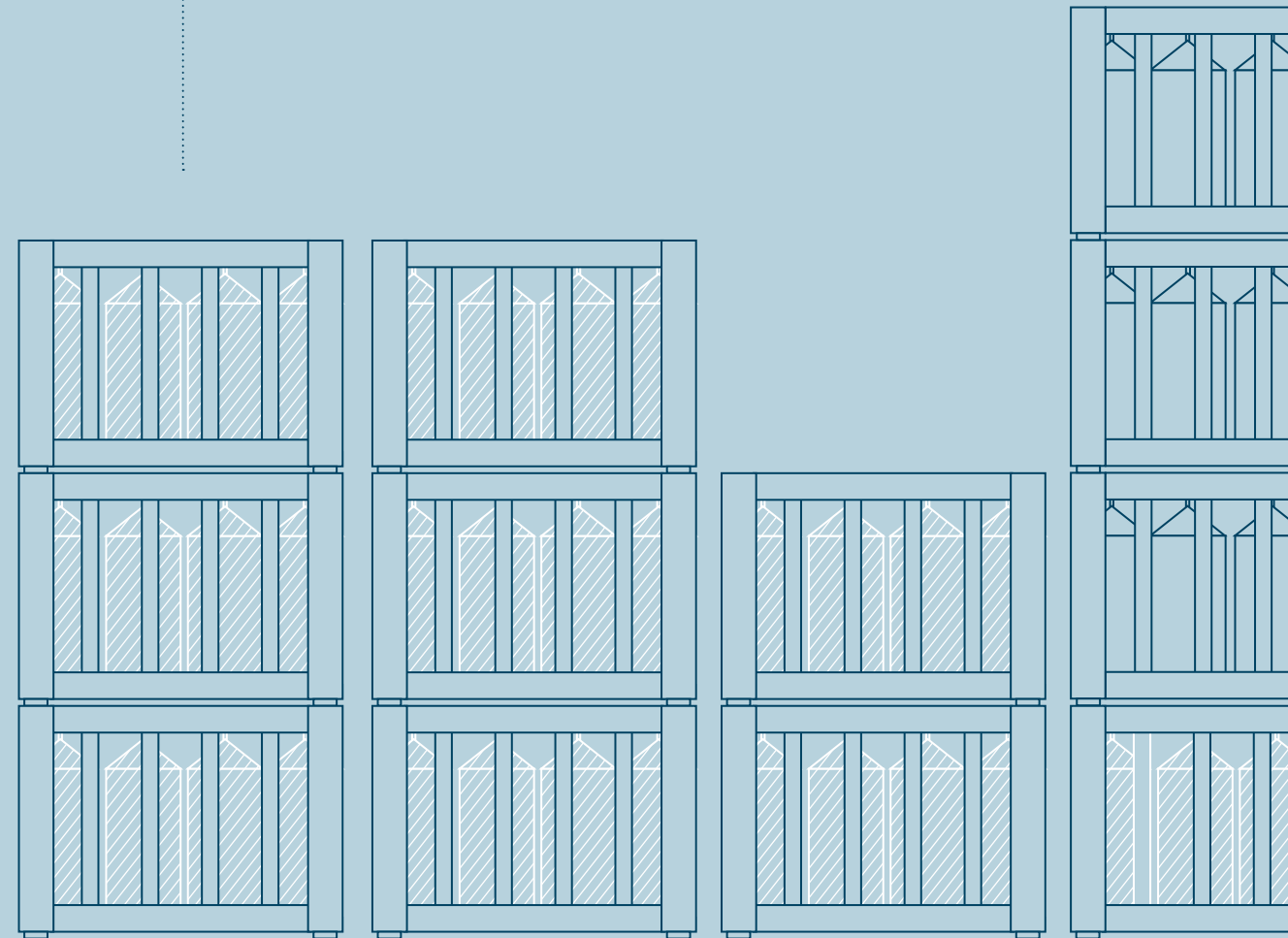
Omkring tre fjerdedele af den danske mælk bruges til produktion af mejeriprodukter til eksport. Samlet set blev der eksporteret mejeriprodukter for 21 mia. kr. i 2019, hvilket er stort set på niveau med rekorden fra 2018.

De danske landmænd leverede 5.615 mio. kg mælk til mejerierne i 2019. Det er præcis det samme som året før og samtidig første gang siden 2011, hvor indvejeningen ikke stiger. Gennem det meste af 2019 var der et fornuftigt forhold mellem udbud og efterspørgsel, hvilket har resulteret i stabile priser gennem det meste af året.

De gode takter fra 2019 fortsatte de første måneder i 2020. Fald i den kinesiske import og stort set intet salg til foodservice pga. coronavirus resulterede dog i kraftige prisfald i hele verden i marts og april.

3/4

af den danske mælk bruges til produktion af mejeriprodukter til eksport

Svineslagterier

I Danmark blev der slagtet 16,7 mio. grise i 2019, hvilket er femte flest i EU. Det eneste tilbageværende andelsslagteri, Danish Crown, stod for knap tre fjerdedele af disse og er et af verdens største slagterier.

Udbruddet af afrikansk svinepest (ASF) har skabt enorme ændringer på verdensmarkedet for grisekød. Det skyldes bl.a. udbrud i Kina, der er verdens største marked for grisekød. Det har fået efterspørgslen efter dansk grisekød til at eksplodere, og som følge steg noteringen til 14,30 kr. pr. kg. i marts 2020, som er det højeste niveau i over 30 år. Udbruddet af coronavirus har efterfølgende lagt en dæmper på prisen.

Fersk og forarbejdet grisekød udgjorde 15,7 pct. af fødevarerklængens samlede eksport til en værdi af 25,1 mia. kr. De vigtigste markeder er Tyskland, Kina, Japan og Storbritannien. Tilsammen aftog disse markeder knap to tredjedele af den danske eksport af fersk og forarbejdet grisekød i 2019. Eksporten til Kina af fersk og forarbejdet grisekød blev næsten tredoblet i værdi i 2019.

Udbruddet af afrikansk svinepest (ASF) har skabt enorme ændringer på verdensmarkedet for grisekød

Kreaturslagterier

Slagtning af kreaturer i Danmark har været stabilt de seneste 10 år med 500.000 slagtninger pr. år. Det samme gør sig gældende for den danske eksport af okse- og kalvekød, hvor der hvert år er eksporteret omkring 100.000 tons. Det vigtigste eksportmarked for dansk oksekød er EU, som aftog næsten 92 pct. af eksporten i 2019. Udbruddet af coronavirus i Europa har betydet faldende eksport i 1. halvår af 2020.

Der er sket en transformation af kvægbranchen, fra mange mindre slagterier til fire primære slagterier: Danish Crown Beef, Himmerlandskød, Århus Slagtehus (en del af SkareGruppen) og Mogens Nielsen Kreaturslagteri. Danish Crown står for mere end halvdelen af alle slagtingerne af kreaturer, herefter følger Himmerlandskød med en femtedel.

Fjerkræslagterier

Der blev eksporteret 197,5 mio. kg. fjerkrækød i 2019, med en værdi på 3,3 mia. kr. Det er en mængdestigning på 3,9 pct. og en stigning i værdi på 5,9 pct., så danske fjerkræslagterier afsatte både mere og fik en bedre pris pr. kg. fjerkrækød på eksportmarkederne i 2019 ift. 2018.

Der blev eksporteret fjerkrækød for 3,3 mia. kr. i 2019

De to største fjerkræslagterier i Danmark er HKScan Denmark og Danpo A/S, som står for størstedelen af produktionen af slagtekyllinger. Danish Finest Chicken (DAFC) og Rokkedahl står for en betydelig del af de resterende slagtekyllinger i Danmark.

Æggepakkerier

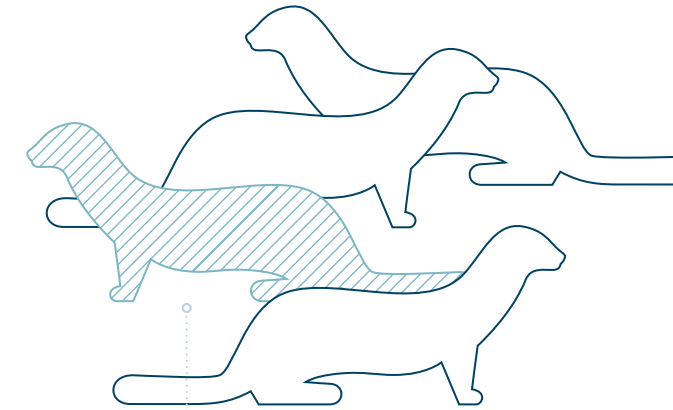
Der blev indvejet 74,0 mio. kg æg på de danske æggepakkerier i 2019. Det er en fremgang på 5,5 mio. kg (8,0 pct.) sammenlignet med 2018. Konsumægproduktionen afsættes hovedsageligt via de to store pakkerier, Danæg og DAVA Foods. Derudover er der tre mellemstore pakkerier: Dueholm, Vallø samt Niels & Grete. Der er desuden en lang række mindre pakkerier.

Halvdelen af salget af æg til detail og foodservice er skrabeæg

Salget af æg til detail og foodservice fordelte sig i 2019 med 30,8 pct. økologiske æg, 6,9 pct. frilandsæg, 52,3 pct. skrabeæg og 10,0 pct. buræg. Salget af skrabeæg, frilandsæg og økologiske æg i dansk detailhandel steg med hhv. 1,3 pct., 1,0 pct., og 4,7 pct. i 2019. Omvendt faldt salget af buræg med 39,7 pct. Faldet i salget af buræg skyldes overvejende, at næsten ingen supermarkeds kæder udbyder buræg. Udover skalæg til det danske marked er der en stigende eksport af skalæg til markeder i EU, Mellemøsten og Fjernøsten.

Desuden foregår en del af afsætningen som flydende, tørrede eller frosne ægprodukter. Disse produkter kommer fra Danæg Products, Dava Foods og Sanovo Foods.

25%

① Dansk minkskind

Sælges til en merpris på 25 pct. Det skyldes, at danske minkavlere producerer skind i høj kvalitet, og de danske skind i højere grad er tilpasset efterspørgslen ift. typer, størrelser og kvaliteter.

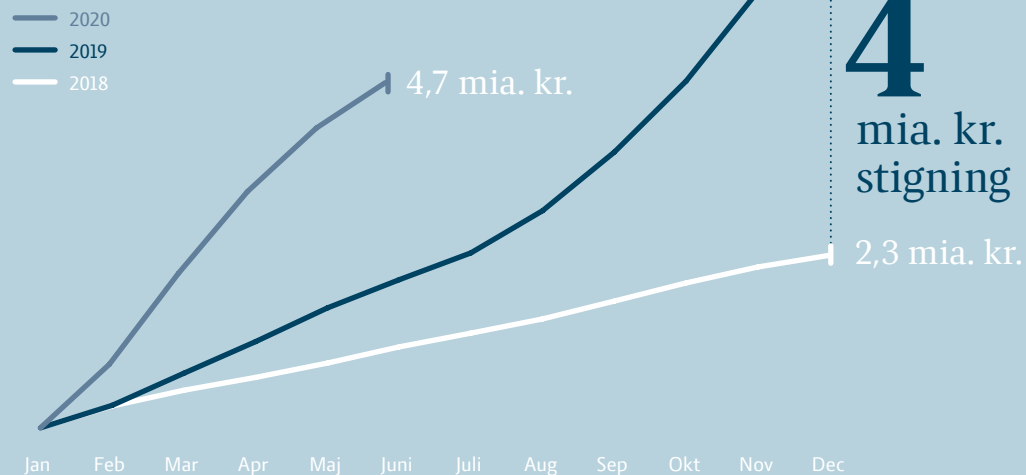
Pelsindustrien

Danmark er verdens største producent af minkskind med en produktion på 12,8 mio. minkskind i 2019. Stort set alle danske minkskind bliver solgt gennem København Furs auktioner. København Fur er andelsejet, og er verdens største pelsauktionshus med markedsandel omkring 64 pct. af auktionsmarkedet for pelsskind.

Generelt har det globale marked for minkskind været faldende siden 2013, hvor priserne toppede med 612 kr. pr. skind. Gennemsnitsprisen på udenlandske minkskind er siden faldet til 158 kr. i 2019, hvor den for dansk skind var 198 kr. Prisforskellen på 25 pct. skyldes, at danske minkavlere producerer skind i høj kvalitet, hvor de danske skind i højere grad er tilpasset efterspørgslen ift. typer, størrelser og kvaliteter.

① Eksport af grisekød til Kina, akkumuleret

I løbet af 2019 er omtrent 200 mio. grise aflivet i Kina pga. Afrikansk Svinepest. Kina er stadig verdens største producent af grise, men står nu i en situation, hvor landets produktion langt fra står mål med landets efterspørgsel, hvilket har presset de internationale priser på grisekød op.

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik.

Kvaliteten af danske skind skyldes høj dyrevelfærd på grund af flere årtiers forskning på området.

Gennemsnitsprisen på udenlandske minkskind var på 158 kr. i 2019, mens den for dansk skind var 198 kr.

Foderstofindustrien

Foderstofindustrien opkøber råvarer og producerer det foder, der bruges i den danske grise-, fjerkræ- og mælkeproduktion. Virksomhederne handler korn og råvarer på de internationale markeder og køber landmændenes planteprodukter, samt sørger for transporten af råvarerne ud til gårdene. Husdyrfoderet består primært af korn, forskellige proteinkilder, planteolier, vitaminer og mineraler.

Grovvareselskaberne forsker, udvikler og optimerer løbende foderproduktionen, så dyrene får den optimale sammensætning af næringsstoffer, som passer lige præcis til deres behov og produktion. Grovvaremarkedet har været igennem en markant strukturændring de senere år. De to største selskaber DLG og Danish Agro udgør 85-90 pct. af det danske marked – derudover er der en række mindre lokalt forankrede grovvareselskaber.

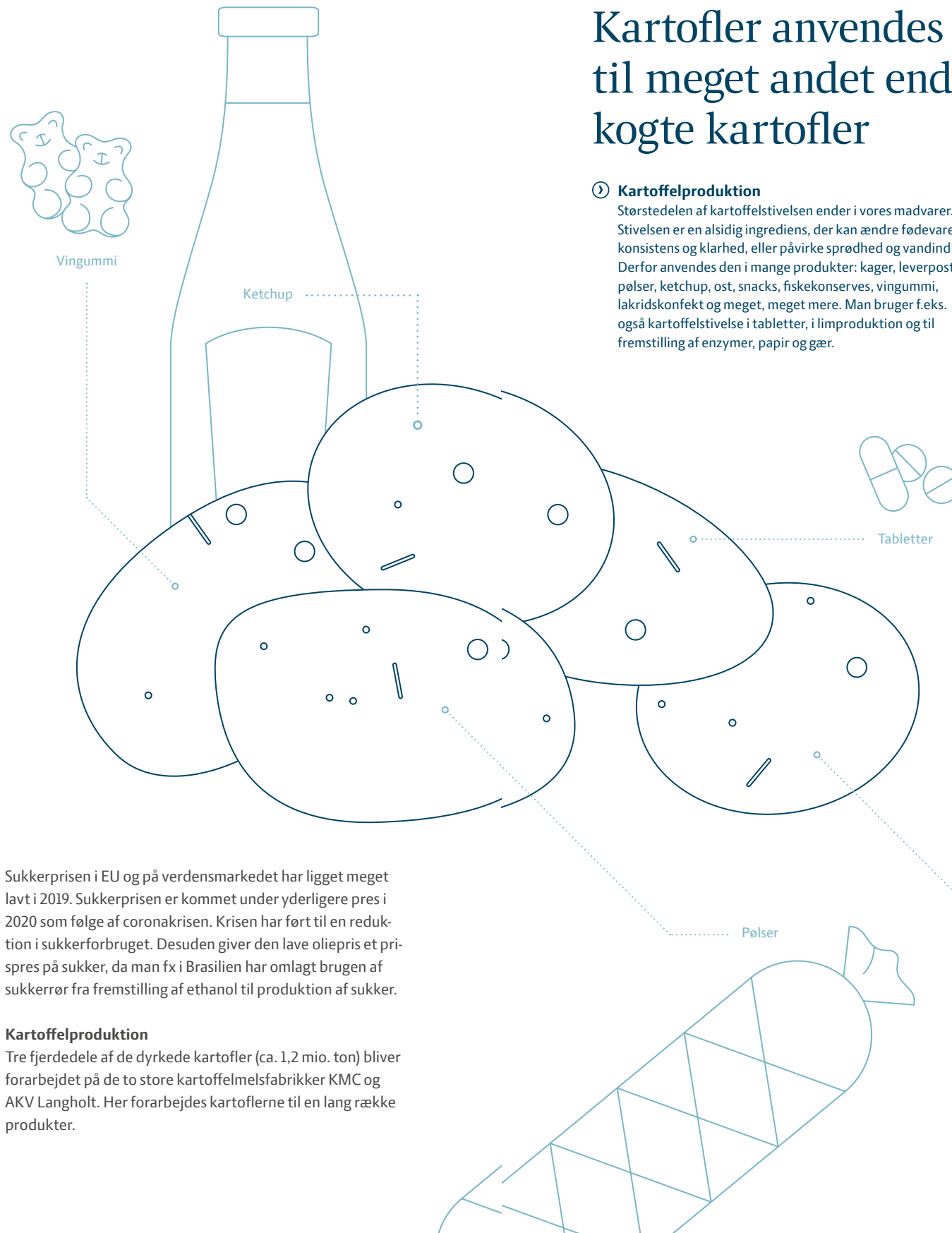

Grovvareselskaberne arbejder målrettet på at finde økonomisk rentable alternative proteinkilder dyrket i Danmark

Den danske knowhow indenfor foderproduktion og udvikling af nye foderkoncepter er meget velanset internationalt. Et eksempel på dette er udviklingen af nye produktionsmetoder til græsprøtein, hvor grovvareselskaberne arbejder målrettet på at finde økonomisk rentable alternative proteinkilder dyrket i Danmark.

Sukkerproduktion

Der produceres ca. 400.000 tons sukker i Danmark. Produktionen sker på to sukkerfabrikker i Nykøbing Falster og Nakskov. Fabrikkerne ejes af Nordic Sugar, der er et datterselskab af den landmandsejede nordtyske virksomhed Nordzucker.

Kartofler anvendes til meget andet end kogte kartofler

① Kartoffelproduktion

Størstedelen af kartoffelstivelsen ender i vores madvarer. Stivelsen er en alsidig ingrediens, der kan ændre fødevarernes konsistens og klarhed, eller påvirke sprødhed og vandindhold. Derfor anvendes den i mange produkter: kager, leverpostej, pølser, ketchup, ost, snacks, fiskekonserves, vingummi, lakridskonfekt og meget, meget mere. Man bruger f.eks. også kartoffelstivelse i tabletter, i limproduktion og til fremstilling af enzymer, papir og gær.

Vingummi

Ketchup

Tabletter

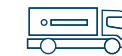
Pølser

Kager

Eksporten af kartoffelbaserede produkter slog rekord med 1,9 mia. kr. i 2019. Godt halvdelen af eksporten går til EU. Gennem forskning og udvikling produceres der i dag nye ingredienser af kartofler med globalt potentiale. Disse avancerede ingredienser har attraktive egenskaber, og benyttes i bl.a. fødevareproduktionen, medicinalindustrien samt til fremstilling af papir.

Ingredienser

Ingrediensbranchen udgør en væsentlig del af den danske fødevareklynge. Branchen omsætter for ca. 50 mia. kr. og bidrager til beskæftigelsen med omkring 10.000 arbejdspladser. Mange danske ingrediensvirksomheder er globale markedsledere inden for deres område og er tæt knyttet til udviklingen i den globale fødevaresektor. Ingredienserne omfatter specialiserede produkter som fx proteiner, stivelsesformer, enzymer, mikrobielle kulturer, aromaer, tilsætningsstoffer, vitaminer og mineraler. De tilsættes for at tilføre fødevarer og husdyrfoder særlige egenskaber, som længere holdbarhed, forbedret ernæringsværdi, undgå madspild eller udnytte sidestrømme, der ellers ville kunne gå tabt.

Mere end 90 pct. af ingrediensbranchens produktion eksporteres

Ingrediensvirksomhederne spiller en væsentlig rolle i udviklingen af en ressourceeffektiv og bæredygtig fødevareproduktion og er kendetegnet ved at være ekstremt videnstunge med op til 10 pct. af omsætningen, som investeres i forskning og udvikling. Et eksempel er Chr. Hansen, som er blandt verdens mest bæredygtige virksomheder, hvor man arbejder med at udvikle og producere mikrobielle kulturer til mange forskellige fødevarer. 82 pct. af Chr. Hansens omsætning bidrager til at understøtte FN's verdensmål for bæredygtig udvikling.

Agroindustrien

Laver klimaløsninger til landbruget

Dansk agroindustri står bag innovation og udvikling hos både danske og udenlandske landmænd med bæredygtige løsninger, teknologier og maskiner til både stald og mark.

Siden landboreformerne og stavnsbåndets afskaffelse i 1788 har teknologisk udvikling været essentiel for landmandens evne til at opretholde en rentabel produktion. I dag er teknologisk udvikling fortsat en nødvendighed, særligt hvis fødevarerhvervet skal nå målsætningen om klimaneutralitet i 2050. Her er agroindustrien en afgørende aktør. De agroindustrielle virksomheder lever af innovation, udvikling og implementering af teknologier og løsninger, der bidrager til den grønne omstilling og samtidigt sikrer landmandens driftsøkonomi. Produktporteføljen spænder vidt og består blandt andet af maskiner til markbearbejdning, staldmekanik,

gyllehåndtering, genetik, biomassekedler, maskiner til kornhåndtering, foderproduktion og ikke mindst AgTech. AgTech definerer brugen af computerteknologi i landbruget. Herved kombineres viden og teknologi på tværs af sektorer og søger på den måde at optimere gennem digitalisering af landbruget.

Agroindustrien er afgørende aktør, hvis fødevarerhvervet skal nå målsætningen om klimaneutralitet i 2050

Eksporten slår igen rekord

Agroindustrien bidrager i stigende grad med teknologier og løsninger til hele verden. Efter finanskrisen har den danske agroindustri haft et øget fokus på eksport til internationale kunder. Eksporten udgør i dag størstedelen af indtjeningen for de fleste virksomheder i den agroindustrielle sektor. Agroindustrien eksporterede således for 13,8 mia. kr. i 2019, hvilket er ny rekord. Det er femte år i træk, eksporten af agroindustrielle produkter slår rekord.

Præcisionsteknologier med stort potentiale

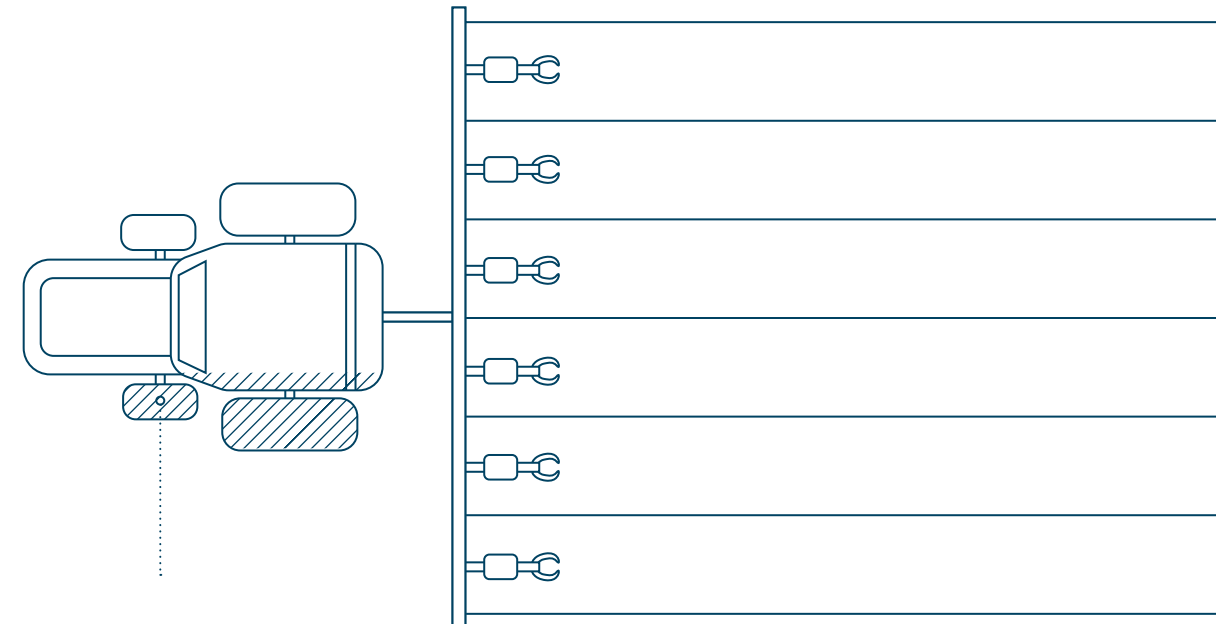
Præcisionsteknologi giver gevinster for både klimaet og miljøet, da landmanden anvender mindre brændstof og plantebeskyttelsesmidler, samt tilfører færre næringsstoffer. Præcisionsteknologier har de seneste år vundet frem hos de danske landmænd. 28 pct. af de danske landmænd anvendte præcisionsteknologi på deres bedrift i 2019. Det er især de større landbrug, der gør brug af teknologierne. Samlet dyrkes 66 pct. af det danske landbrugsareal med anvendelse af en

form for præcisionsteknologi. Det er en stigning på 9 pct. fra 2018. Den mest benyttede teknologi er autostyring til traktorer og mejetærskere, som nu benyttes af hver fjerde landmand, mens hver syvende bruger sektionskontrol på sprøjterne. Der er stadig et stort potentiale for yderligere udvikling og implementering af præcisionsteknologier. Kun 6 pct. af landmændene bruger fx fotos fra satellit og droner.

Forskning og viden

De danske agroindustrielle virksomheder samarbejder med forskellige universiteter og vidensinstitutioner. Det har blandt andet udmøntet sig i nye staldsystemer med lavere ammoniakfordampning, selvkørende robottraktorer med lavere CO₂-aftryk, kamera- og sensorgenkendelse af ukrudt og skadedyr i marken og reduceret anvendelse af plantebeskyttelsesmidler.

Det næste skridt forventes at blive overgangen til Smart Farming. Ved Smart Farming samles informationer fra bedriftens mange forskellige arbejds gange ét sted og kan derved bruges som beslutningsværktøj for landmanden på tværs af bedriften. Her er AgTech-virksomhederne med deres ekspertise i indsamling, anvendelse, strømning og formidling af data en vigtig udviklings- og samarbejdspartner for landmanden.

28%

28% af de danske landmænd anvendte præcisionsteknologi på deres bedrift i 2019

Det er især de større landbrug, der gør brug af teknologierne. Samlet dyrkes 66 pct. af det danske landbrugsareal med anvendelse af en form for præcisionsteknologi. Det er en stigning på 9 pct. fra 2018.

1 Eksport af agroindustrielle produkter

Det er femte år i træk eksporten af agroindustrielle produkter slår rekord.

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik.

Fødevarer

Danmarks høje veterinære standard og fødevarer sikkerhed sikrer eksporten af fødevarer

De seneste 10 års spredning af afrikansk svinepest over store dele af Asien og Østeuropa har vist, hvor vigtigt det er, at alle samarbejder om at undgå alvorligt smitsomme sygdomme som mund- og klovesyge, klassisk svinepest og afrikansk svinepest.

Dansk husdyrproduktion nyder stor respekt i udlandet både for høj fødevarer sikkerhed og dyresundhed. Det sikrer markedsadgang til flere end 100 lande over hele verden. Det er kun muligt på grund af et tæt samarbejde med myndighederne, og fordi husdyrproduktionen selv tager ansvar.

Landbruget og fødevarerindustrien medvirker også sammen med myndigheder til at udbrede kendskabet til smitteveje for alvorligt smitsomme sygdomme. Der informeres aktivt om forebyggelse til alle, der kan komme i forbindelse med smitstoffer. Det sker ved informationsaktiviteter på de sociale medier som Facebook og YouTube, og ved udlevering af skriftlig information på flere sprog. Alle disse aktiviteter sikrer dyresundheden og medvirker til, at vi kan opretholde den store eksport til gavn for samfundsøkonomien.

Genanvendt vand under høj fødevarer sikkerhed

Hver dag anvendes der store mængder vand til fremstilling af fødevarer. I Danmark er vi blevet så effektive til at sænke forbruget af vand, at vi også begynder at genanvende og indvinde vand fra fx mælkeprodukter når de fx tørres. Dermed opnås en yderligere vandbesparelse.

En særlig indsats sker gennem DRIP-partnerskabet. Partnerskabet har som formål at gøre den danske fødevarerindustri mere vandeffektiv. DRIP-partnerskabet drives af Landbrug & Fødevarer med deltagelse af 18 fødevarer virksomheder, teknologivirksomheder og videnpartnere og er støttet af Innovationsfonden.

Vand der genanvendes til fødevarerforarbejdning eller som ingrediens, skal ifølge hygiejneforordningen være af samme standard som drikkevand. Det kan kun fraviges, hvis den rette

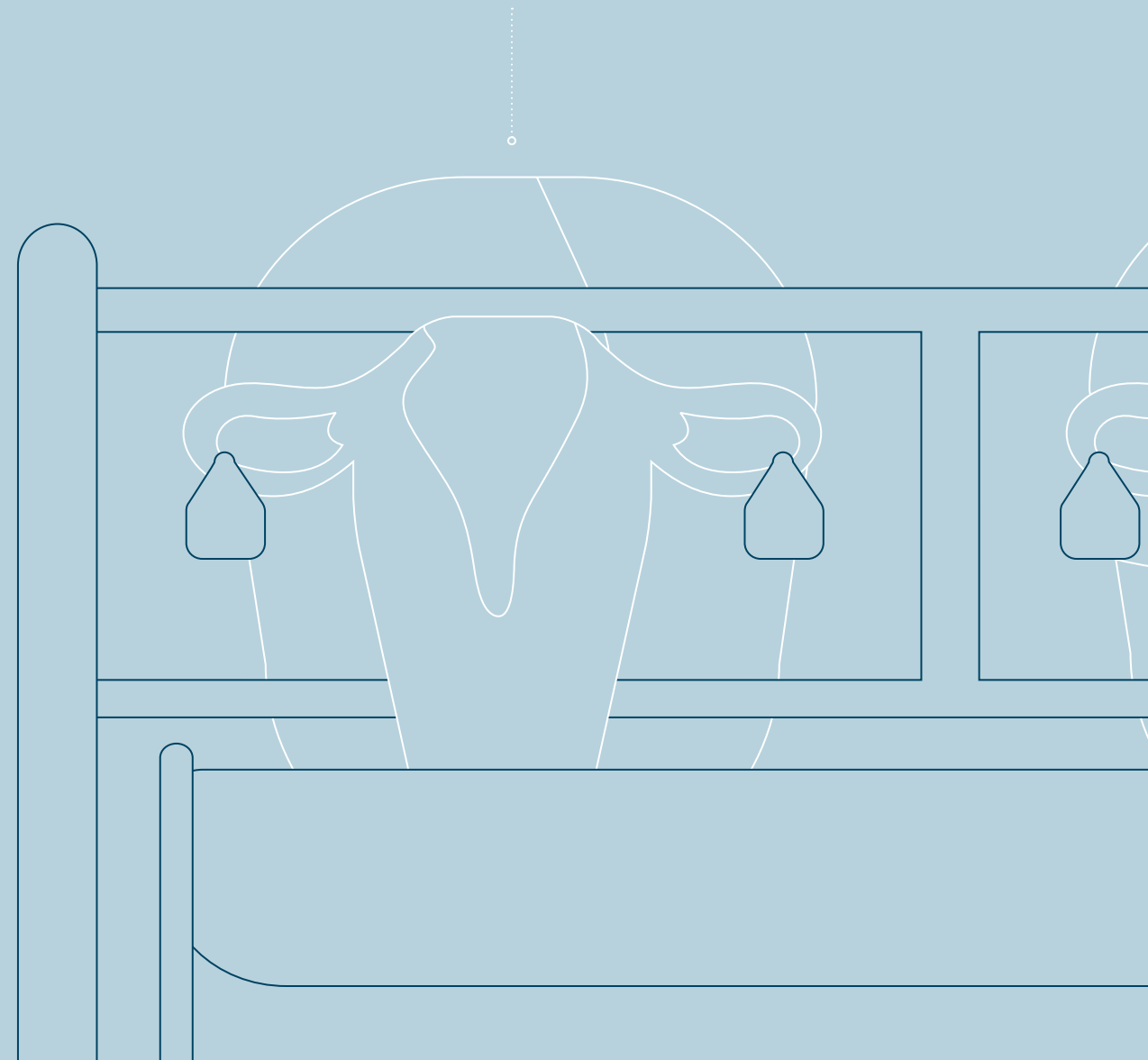
myndighed er blevet overbevist om, at vandets kvalitet ikke påvirker fødevarerens sundhed. Dette sikres ved at sammenholde vandets mikrobiologiske, kemiske og fysiske egenskaber med drikkevandskravene.

Vand der genanvendes til fødevarerforarbejdning eller som ingrediens, skal ifølge hygiejneforordningen være af samme standard som drikkevand

Mejeribranchen har på grundlag af et 3-årigt udviklingssamarbejde mellem mejerier, udstyrsvirksomheder, myndigheder og DTU netop udarbejdet hygiejniske retningslinjer for genanvendelse af vand og indvinding af vand fra mælk og mælkeprodukter. Når retningslinjerne implementeres, giver det mulighed for besparelser på mejeriernes drikkevandsforbrug på op mod 50 pct.

Dansk husdyrproduktion nyder stor respekt i udlandet både for høj fødevarer sikkerhed og dyresundhed

Fødevareerhvervet mener at regeringens klimamålsætning er vigtig

Tre ud af fire virksomheder mener, at regeringens 2030-klimamålsætning er vigtig.

Klimamålsætningen er vigtig hos virksomhederne

Virksomhederne i fødevare- og agroindustrien bakker op om regeringens klimamålsætning i 2030. Tre ud af fire virksomheder mener, at regeringens mål om en reduktion af CO₂-udledningen med 70 pct. frem mod 2030 er vigtig eller meget vigtig. Kun 2 pct. af virksomhederne mener, at målsætningen slet ikke er vigtig. Det viser en rundspørge, Landbrug & Fødevarer har foretaget hos medlemsvirksomhederne.

Hver sjette virksomhed svarer, at den grønne omstilling begrænses af, at klimavenlig teknologi inden for deres produktion ikke er tilgængelig eller endnu ikke er godkendt.

Knap halvdelen af virksomhederne svarer desuden, at det i høj eller i nogen grad vil være muligt for dem i dag, at igangsætte tiltag, der begrænser deres CO₂-udledninger og dermed bidrage til regeringens 2030-klimamål. Der er dog ligeså mange virksomheder der svarer, at det kun i mindre grad er muligt for dem på nuværende tidspunkt at igangsætte nye tiltag, der reducerer CO₂-udledningen. Kun 3 pct.

svarer, at de ikke kan igangsætte tiltag, der reducerer virksomhedens egen CO₂-udledning.

Pris stadig afgørende

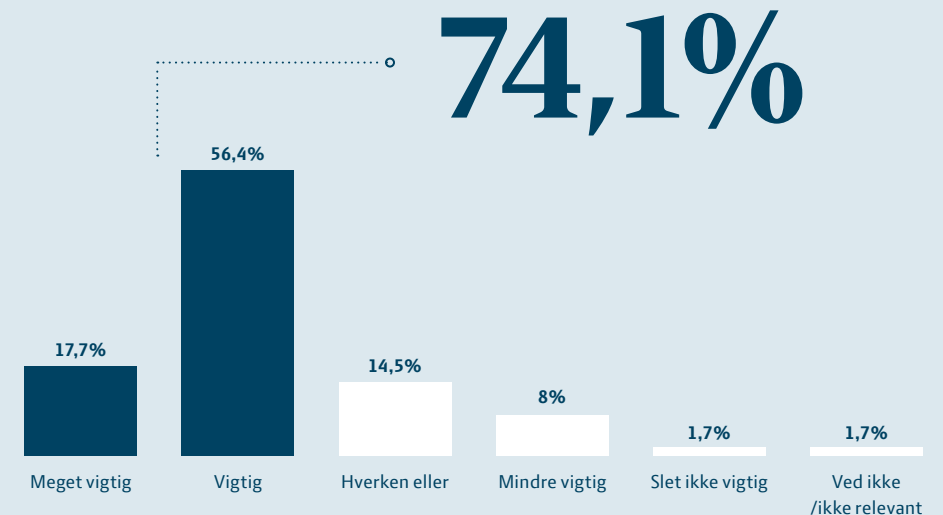
Virksomhederne oplever en række udfordringer ift. klimavenlig omstilling. Kun 13 pct. oplever slet ingen udfordringer ift. at kunne reducere deres CO₂-udledning. Hver sjette virksomhed svarer, at den grønne omstilling begrænses af, at klimavenlig teknologi inden for deres produktion ikke er tilgængelig eller endnu ikke er godkendt.

Det er især efterspørgslen efter prisbillige varer, som har stor betydning for virksomhedens muligheder for at gennemføre grøn omstilling. Halvdelen af virksomhederne påpeger, at kunder vægter lavere priser over klimavenlige produkter. Dermed er pris fortsat vigtigt hos kunderne selvom vi ser en stigende antal forbrugere der ønsker at købe mere bæredygtige fødevarer. Hver sjette virksomhed svarer desuden, at de i dag har udfordringer med at finansiere den nødvendige omlægning af deres produktion og arbejdsområder.

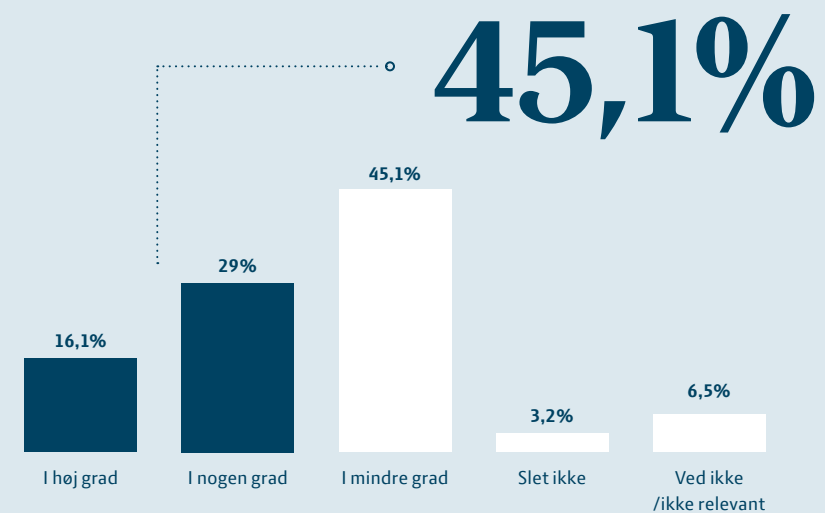
Foruden finansieringsudfordringer melder knap hver femte virksomhed, at de er begrænset af regler og afgifter, der forhindrer gennemførelsen af klimavenlige tiltag. Det

Regeringen har et klimamål om at reducere udledning af CO₂ med 70 pct. i 2030. Hvor vigtig mener du, at den klimamålsætning er?

I hvilken grad er det muligt for din virksomhed at igangsætte tiltag, som reducerer virksomhedens egen CO₂-udledning?

Kilde: Landbrug & Fødevarers virksomhedspanel. N=69.

er således centralt at se på, om eksisterende regler for produktionen og afgifter herpå kan omlægges i en grad, der øger virksomhedernes muligheder for til at leve op til klimamålsætningen i 2030.

Ændring af regler gør det muligt at udnytte overskudsvarmen

At udnytte overskudsvarmen er en oplagt klimagevinst og har været efterspurgt i fødevarerhvervet. Regler har dog hindret mulighederne for at anvende overskudsvarmen optimalt.

Med energiaftalen i 2018 bliver elafgiften for el-baseret overskudsvarme nedsat til EU's minimumssatser. Afgiften på overskudsvarme baseret på fossile brændsler kan også bortfalde, hvis overskudsvarmen certificeres eller bliver underlagt en tilsvarende ordning, der sikrer

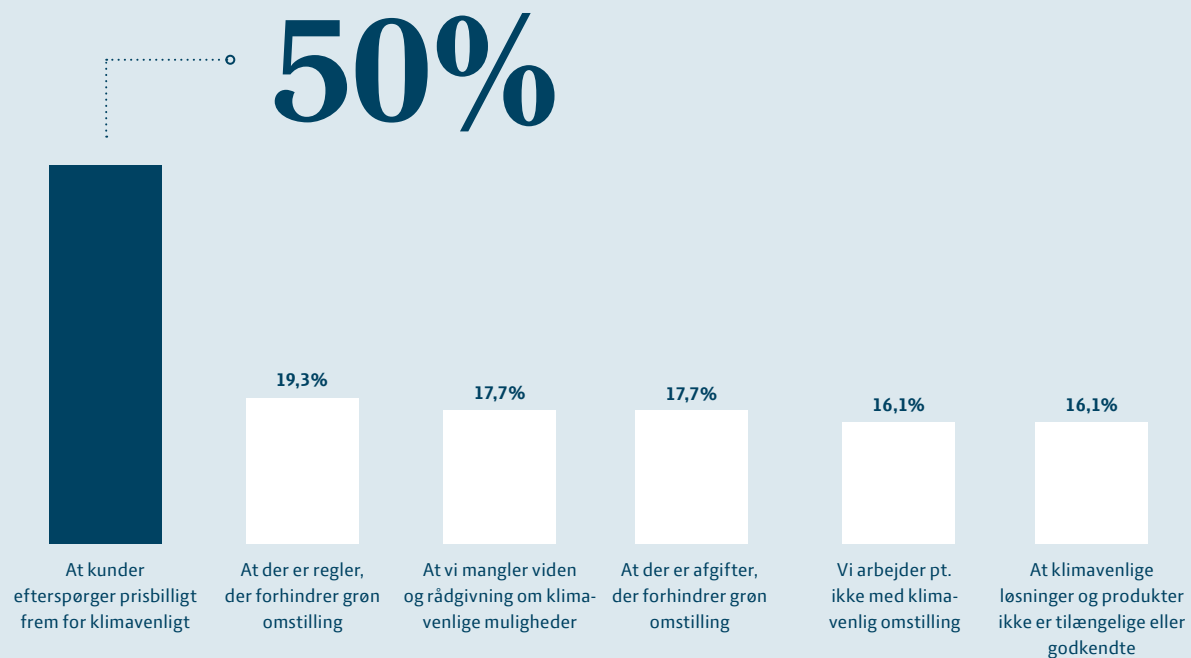

Gældende regler og afgifter begrænser ligeledes virksomhedernes muligheder for at gennemføre klimavenlige tiltag.

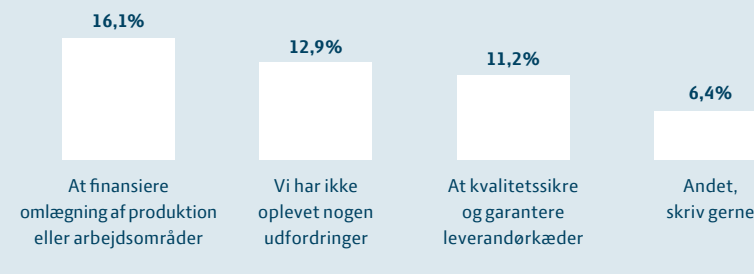
energieffektiviseringer hos overskudsvarmeleverandøren. Den endelige udformning skal drøftes i efteråret 2020. Det er et eksempel på at enklere regler kan bidrage til, at virksomhederne kan lave en grøn omstilling. Der er dog vigtigt, at virksomheder, der i forvejen har energieffektiviseret ganske meget, ikke får store nye omkostningsmæssige krav om dette, før overskudsvarmen kan nyttiggøres.

Hvilke udfordringer har din virksomhed i forhold til klimavenlig omstilling?

Anm.: Det har været muligt at angive flere svar.
Kilde: Landbrug & Fødevarers virksomhedspanel. N=69

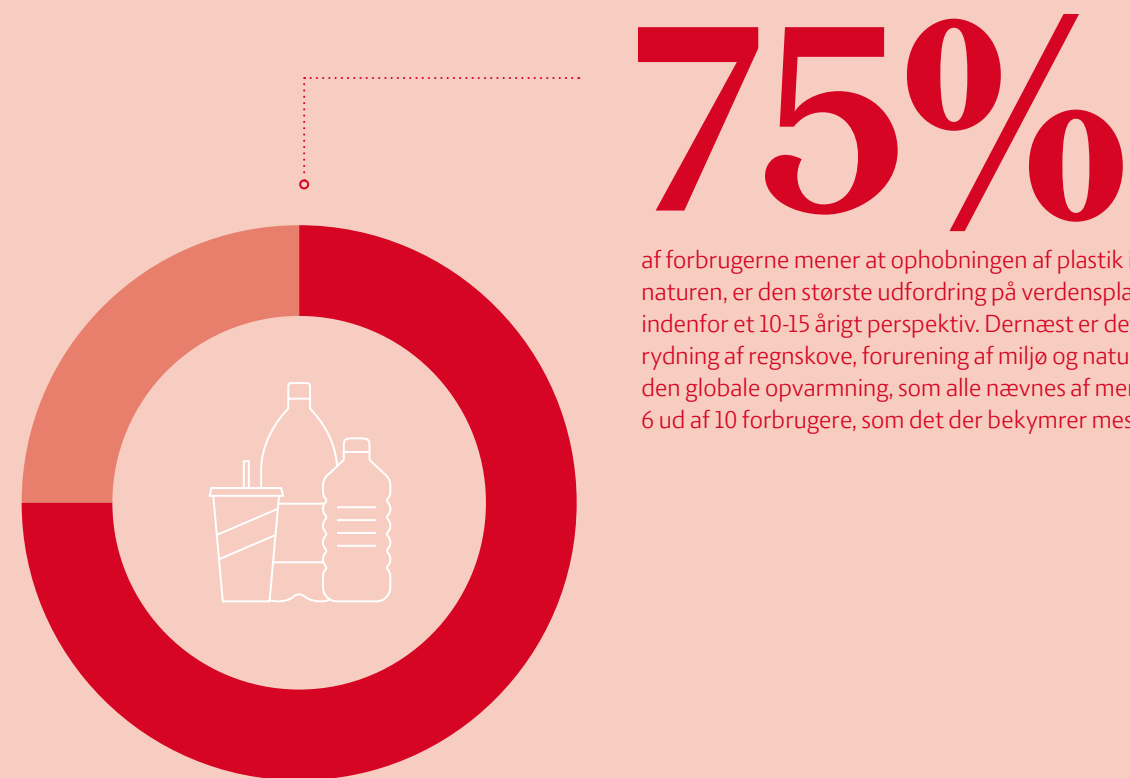
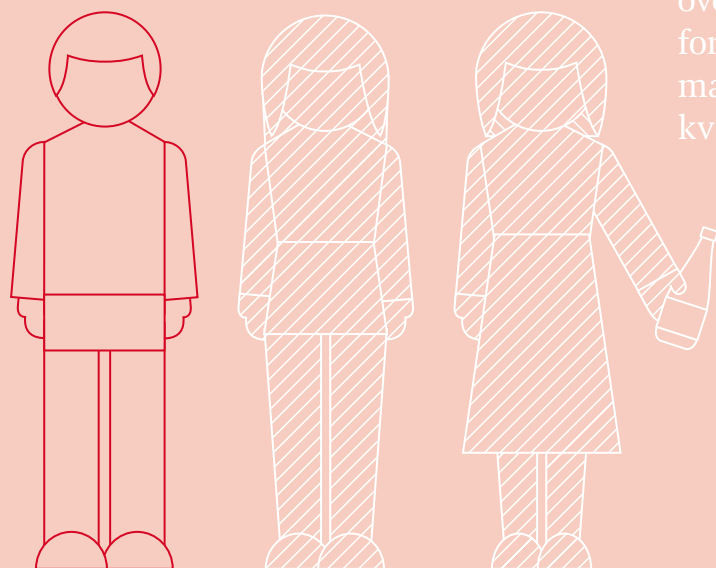

Hos forbrugerne

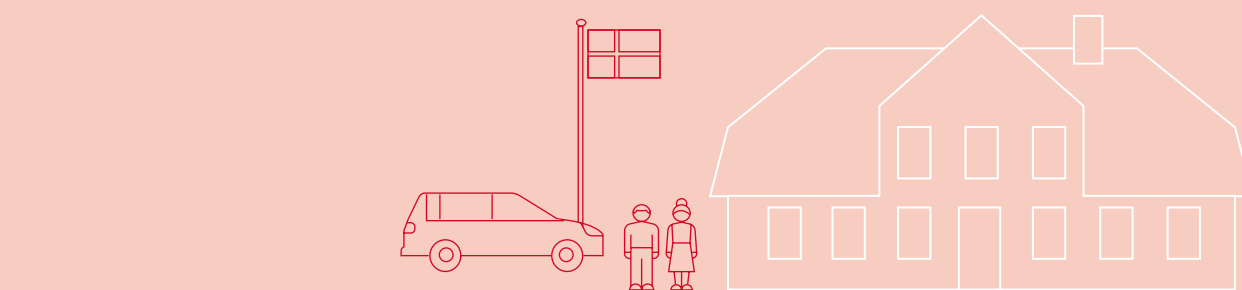
Bæredygtighed er blevet et konkurrenceparameter. I takt med opmærksomheden omkring en stigende verdensbefolkning, samt bekymringer om den globale opvarmning, forurening og ophobningen af plastik i naturen, er der blandt forbrugerne kommet en øget interesse for bæredygtighed og et fokus på at udnytte de sparsomme ressourcer bedre.

2 ud af 3 danskere

overvejer bæredygtighed, når de forbruger mad og drikke. Bæredygtig mad og drikke er vigtigere for kvinderne end for mændene

af forbrugerne mener at ophobningen af plastik i naturen, er den største udfordring på verdensplan, indenfor et 10-15 årigt perspektiv. Dernæst er det rydning af regnskove, forurening af miljø og natur samt den globale opvarmning, som alle nævnes af mere end 6 ud af 10 forbrugere, som det der bekymrer mest.

En gennemsnitlig dansk husstand bruger 38.602 kr. på mad

En gennemsnitlig dansk husstand på 2,1 personer brugte 38.602 kr. på mad i 2019, svarende til et månedligt madbudget på 3.217 kr. Forbruget på mad har ligget relativt konstant de seneste 20 år, når der korrigeret for den generelle prisudvikling.

Forbrug i Danmark

Bæredygtighed er blevet et konkurrenceparameter

Bevidstheden om at forbruge ansvarligt og gøre en forskel med sit forbrug, bliver fremadrettet dét, der sandsynligvis vil gennemsyre og præge forbrugernes handlinger og ønsker til fødevareproduktionen.

Andelen af danskernes indkomst brugt på fødevarer er faldet de seneste årtier. Før i tiden anvendte danskerne en større del af deres indkomst på indkøb af fødevarer, men i de senere år har niveauet stabiliseret sig på omkring 10 pct. af den disponible indkomst. Det svarer til, at en gennemsnitlig dansk husstand på 2,1 personer brugte 38.602 kr. på mad i 2019,

svarende til et månedligt madbudget på 3.217 kr. Forbruget på mad har ligget relativt konstant de seneste 20 år, når der er korrigeret for den generelle prisudvikling.

Udviklingen hænger sammen med en øget købekraft, hvor befolkningen har fået en større disponibel indkomst, og i stigende grad benytter indkomsten på andre ting end fødevarer.

Forbrugerne ønsker bæredygtig levevis

Bæredygtighed er blevet et konkurrenceparameter. I takt med opmærksomheden omkring en stigende verdensbefolkning, samt bekymringer om den globale opvarmning, forurening og ophobningen af plastik i naturen, er der blandt forbrugerne kommet en øget interesse for bæredygtighed og et fokus på at udnytte de sparsomme ressourcer bedre.

Mere end halvdelen af forbrugerne svarer, at de er villige til at ændre deres vaner og adfærd af hensyn til klima, miljø eller bæredygtighed

Mere end halvdelen af forbrugerne tænker over bæredygtighed, når de køber mad og drikke, og ligeledes er mere end halvdelen villige til at ændre deres vaner og adfærd af hensyn til klima, miljø eller bæredygtighed. Bevidstheden om at forbruge ansvarligt og gøre en forskel med sit forbrug, bliver fremadrettet dét, der sandsynligvis vil gennemsyre og præge forbrugernes handlinger og ønsker til fødevareproduktionen. Næsten tre ud af fire danskere mener, at et bæredygtigt fødevarerforbrug handler om at passe på naturen og at efterlade

kloden i en god stand til kommende generationer. Omkring én ud af fire køber bæredygtige fødevarer af kvalitets- og sundhedsmæssige årsager. Den stigende efterspørgsel mærkes også i fødevareproduktionen, hvor der arbejdes med at forbedre klimaaftrykket i fødevarer gennem udvikling og innovation. Der er fx fokus på at opnå et mere effektivt ressourceforbrug, minimering af spild, brug af biologisk nedbrydelig emballage, brug af vedvarende energi, samt fokus på at minimere miljøbelastningen.

Convenience som nemt og sundt alternativ

Convenience er i vækst. "Genveje og tidsoptimering" er en trend, der udspringer af oplevelsen af travlhed og udfordringer med at få balance imellem privatliv og arbejdsliv. Omsætningen af færdigretter i supermarkeder mv. var på 2,8 mia. kr. i 2019. Det er ca. 800 mio. kr. mere end for fem år siden. Salget forventes kun at stige i de kommende år. Forbrugernes efterspørgsel efter nemme løsninger til aftensmaden er stigende, og der findes nu mange forskellige muligheder på markedet, som kan opfylde behovet for convenience.

Convenience er blevet meget mere end usund og næringsfattig mad, som måske tidligere har været den gængse opfattelse af kategorien. Fremkomsten af nemme og sunde madløsninger betyder også, at der i disse år sker en ændring i vores måltidsvaner. Hvor morgenmad, frokost og aftensmad tidligere var faste holdepunkter i dagligdagen, ses der nu en tendens til, at forbrugere spiser på flere forskellige tider af døgnet og evt. springer nogle af de faste måltider over. Flere forbrugere spiser mere efter lyst og behov end efter faste tidspunkter og måltider. Tidsfaktoren og overskuddet er dog stadig det, der har størst betydning for, om vi køber helt eller

delvist færdiglavet mad. Mere end halvdelen af forbrugerne køber færdigretter på dage, hvor de ikke selv gider at lave mad, og en tredjedel gør det fordi, at de har for travlt til madlavning. Madlavning bliver hos én ud af tre forbrugere set som unødigt tidsforbrug, hvor tiden ellers ville kunne bruges på andre vigtige ting. Dette ses især hos børnefamilier, hvorimod den lidt ældre del af befolkningen er mere skeptiske i forhold til færdiglavet mad.

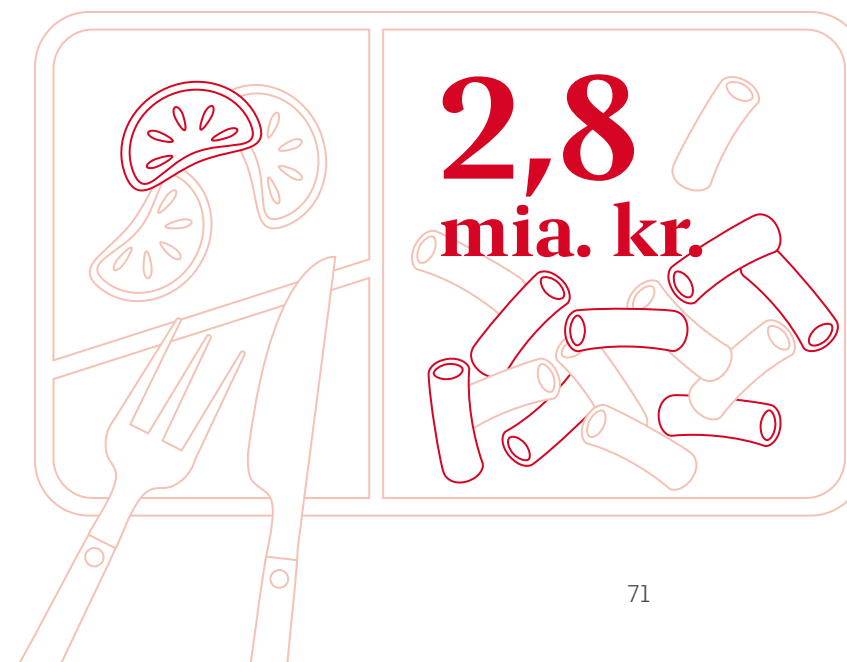

Tidsfaktoren og overskuddet er dog stadig det, der har størst betydning for, om vi køber helt eller delvist færdiglavet mad

Den demografiske udvikling med en stigning i antallet af single-husstande påvirker formentlig også tendensen til hurtige og nemme løsninger. Færdigretter er især populære blandt husstande med kun én person. Færdige enkeltretter er også til en vis grad med til at begrænse madspild. Den hyppigste årsag til, at vi smider mad ud er, at maden er blevet dårlig eller har overskredet holdbarhedsdatoen, som igen oftest er et resultat af for meget tilberedt mad. Samtidig bliver mad ofte smidt ud, fordi ugen forløber anderledes end planlagt, eller at maden ikke kunne spises op.

Udespisning er blevet allemandseje

Brugen af convenience-mad er ikke alene om at vokse. De seneste 10 år har der været en markant ændring undervejs i forhold til de kanaler, vi får vores mad fra. Den private foodservice sektor er vokset markant, og danskerne spiser mere ude

Færdigretter i supermarkeder
Omsætningen af færdigretter i supermarkeder mv. var på 2,8 mia. kr. i 2019. Det er ca. 800 mio. kr. mere end for fem år siden. Salget forventes kun at stige i de kommende år.

end nogensinde før, når der ses bort fra corona-krisen og nedlukningen af foodservice. Ifølge Landbrug & Fødevarers undersøgelse om udespisning fra marts 2020, har tre ud af fire danskere været ude at spise inden for den seneste måned. 82 pct. af besøgene er frokost, og aftensmadssituationer, og over en tredjedel af udespisnings-situationerne er spontane, mens en fjerdedel er planlagt samme dag. Der er flest udespisningsbesøg blandt de 18-29-årige danskere. Denne aldersgruppe spiser oftest på caféer, madboder/gadekøkkener og sandwichsteder. Modsat spiser især de 50-70-årige oftere på restauranter med bordservering samt på hotelrestauranter.

Gæsterne føler ofte, at når de træffer bæredygtige valg i hverdagen, behøver de ikke bekymre sig om det i den ekstraordinære spisesituation. Gæsterne skubber derfor overvejelser om bæredygtighed og dyrevelfærd til side og overlader det til en forhåbning eller et ønske om, at forholdene er i orden på spisestedet.

Danskerne prioriterer økologi

Omsætningen af økologiske varer i Danmark er steget stødt – særligt gennem de seneste fem år. Der blev omsat økologi for mere end 14 mia. kr. i 2019. Det er 8 mia. kr. mere end for fem år siden. Danskerne køber især økologiske mejeriprodukter som mælk og ost og derudover æg. I alt blev der omsat for 3,6 mia. kr. i denne kategori. Derudover ligger økologisk frugt og grønt højt på listen over omsætningen af økologiske fødevarer. Af økologisk kød blev der omsat mest okse- og kalvekød til en værdi på knap 335 mio. kr. i 2019. Nederst på listen ses fisk og skaldyr. I alt blev der omsat for omkring 92 mio. kr. økologiske fisk og skaldyr i 2019, hvilket udgør 0,66 pct. af den samlede detailomsætning af økologiske fødevarer.

Der blev omsat økologi for mere end 14 mia. kr. i 2019

At mange danskere er glade for økologi, viser sig også i vores indkøbsvaner. Hele 80 pct. af danskerne køber nogle gange eller ofte økologiske fødevarer, når de handler. Der er dog både kønsmæssige og regionale forskelle, hvor det mest er kvinderne og indbyggerne i Region Hovedstaden, som 'ofte' eller 'altid' køber økologiske fødevarer. Der er flere årsager til, at danskerne køber økologi. Som den hyppigst nævnte grund er det at undgå sprøjterester i frugt og grønt. Dernæst kommer det at skåne miljø og drikkevand og at bidrage til øget dyrevelfærd. Der er således bevidsthed om blandt især de

forbrugere, der køber økologisk, at det røde økologimærke også tager højde for emner som miljø og dyrevelfærd. Økologiske produkter skal leve op til strengere krav til dyrenes vilkår i forhold til konventionelle produkter. Dyrene skal for eksempel have mere plads, mere grovfoder og større adgang til udendørsområder.

Det nære betyder mere end tidligere

Flere forbrugere vælger at købe lokalproducerede fødevarer og støtte mindre virksomheder. Det er især blevet tydeligt under den danske corona-nedlukning. Knap hver tredje dansker melder, at de vil købe flere lokalproducerede varer og tjenester efter coronakrisen er ovre, mens næsten fire ud af ti danskere vil støtte mindre virksomheder fremfor at handle hos de større kæder efter krisen. Motivet for at støtte lokalt er generelt, at en del forbrugere har set vigtige erhverv i deres område have det svært. I modsætning til importvarer kan nær-områdets produktion være nemmere at have tillid til med en højere gennemsigtighed i produktionsforholdene. Samtidig spiller den lokale storytelling om fødevarer og produktionsmetode en rolle for mange forbrugeres valg.

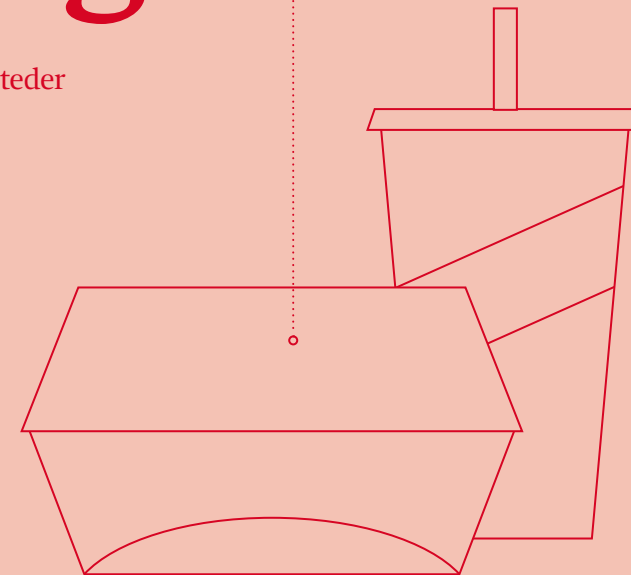

Populariteten af onlinehandel er øget under corona

En del forbrugere er dog også enten blevet økonomisk ramt af corona-krisen eller forventer at blive ramt på økonomien for eller siden. Derfor er der samtidig sket en stigning i indkøb i discountfødevarerbutikkerne. Flere vælger at "trade nedad" og købe billigere varer og private label-produkter (supermarkedernes egne mærker). Onlinehandel var inden corona i vækst, og er med smitterisiko, afstandskrav og nedlukning af mange butikker kun øget i popularitet.

18-29-årige

spiser mest ude – oftest på caféer, madboder/gadekøkkener og sandwichsteder

① Hvem spiser ude?

Der er flest udespisningsbesøg blandt de 18-29-årige danskere. Denne aldersgruppe spiser oftest på caféer, madboder/gadekøkkener og sandwichsteder. Modsat spiser især de 50-70-årige oftere på restauranter med bordservering samt på hotelrestauranter.

50-70-årige

går oftere på restauranter med bordservering samt på hotelrestauranter

Danskerne bekymrer sig om klima og bæredygtighed

Verdens bæredygtighedsudfordringer er for alvor kommet i danskernes fokus og næsten alle danske forbrugere bekymrer sig om et eller flere miljøproblemer. Det er derfor ikke overraskende, at danskerne også giver udtryk for, at de gerne vil tage ansvar og ændre adfærd, men det er bare ikke så enkelt at handle bæredygtigt i indkøbssituationen.

Danskerne fokuserer mest på ophobning af plastik i naturen

Beder vi forbrugerne om at pege på hvilke af verdens udfordringer, som bekymrer mest i et 10-15 årigt perspektiv, svarer næsten tre ud af fire, at det er ophobning af plastik i naturen. Dernæst er det rydning af regnskove, forurening af miljø og natur samt den globale opvarmning, som alle nævnes af mere end seks ud af ti forbrugere, som det der bekymrer mest. I den anden ende af bekymringsskalaen, finder man mangel på fødevarer, som kun er en væsentlig bekymring for 13 pct. af danskerne.

Mere end otte ud af ti forbrugere er villige til at ændre adfærd af hensyn til klima, miljø eller bæredygtighed.

De unge forbrugere har flere bekymringer end de ældre og prioriterer også problemerne lidt anderledes. For de unge er det den globale opvarmning, som bekymrer mest. Der

er også stor forskel på mænd og kvinder - kvinder bekymrer sig mere end mændene. Kun på et enkelt område "overbefolkning" er mændene mere bekymrede end kvinderne.

Forbrugernes prioritering af verdens udfordringer påvirkes i høj grad af mediernes omtale og også af personlig relevans, hvor plastik i havene har fået stor opmærksomhed både i medier og blandt politikkerne, mens fødevarer er mere distanceret fra den danske forbrugers hverdag, og hvor den globale opvarmning især har mere langsigtede konsekvenser af betydning for den yngre generation. De yngre beskriver en pessimistisk her-og-nu virkelighed med en accelererende trussel og handlingslamelse, mens de ældre ser en relativt positiv udvikling, hvor der er større bevidsthed både blandt forbrugere, politikere, og kommercielle aktører så som supermarkeder og store virksomheder, som tager stilling og ansvar.

Forbrugerne vil gerne ændre adfærd – men bæredygtighed fylder ikke meget i selve indkøbssituationen

Mere end otte ud af ti forbrugere er villige til at ændre adfærd af hensyn til klima, miljø eller bæredygtighed og det gælder i endnu højere grad for de unge og for kvinderne, hvor næsten ni ud af ti er villige til at ændre adfærd. Et af de områder, hvor man kan vælge at handle

mere bæredygtigt er ved forbrug af mad og drikke. To ud af tre danskere, overvejer i dag bæredygtighed, når de forbruger mad og drikke. Bæredygtig mad og drikke er vigtigere for kvinder end for mænd.

Men kompleksiteten er høj – for hvad er mest bæredygtigt - en dansk tomat fra et opvarmet drivhus eller en spansk frilandstomat? Samtidig er der mange andre valgkriterier på spil, når vi køber mad og drikke, ligesom adfærden er lystbetonet og vanens magt er stor. Alt i alt rangerer bæredygtighed ikke så højt på listen over valgkriterier, når der købes mad og drikke i forhold til f.eks. smagspræferencer, prisklasse, oplevet sundhed og hensyn til andre i husstanden.

Den danske forbruger vil gerne tage personligt ansvar sammen med politikkerne

En stor del af forbrugernes bekymringer omhandler globale og grænseløse udfordringer, og det er således ofte store, tunge bekymringer, der samtidig er lidt distancerede

To ud af tre danskere, overvejer i dag bæredygtighed, når de forbruger mad og drikke.

fra den enkelte, hvilket naturligt nok kan skabe tvivl om, hvor ansvaret ligger, og hvad der overhovedet nytter noget. Men på trods af dette, så ser forbrugerne sig selv, sammen med det politiske system, som de primært ansvarlige for en bæredygtig fødevarerproduktion i Danmark.

De unge skiller sig ud ved at påtage sig et mindre personligt forbrugeransvar og i stedet lægge mere ansvar på det

politiske system – både de danske politikere, EU og landbrugsorganisationerne. Hvor de yngre primært taler for ændret lovgivning og bevægelse blandt de største kommercielle aktører (oppefra-ned tilgang), så taler de lidt ældre lige så meget for græsrodsbevægelser og forbrugernes magt (nedefra-op tilgang).

Forbrugerne vil gerne efterlade kloden i god stand til efterfølgende generationer

Ønsket om at passe på naturen og ansvar overfor kommende generationer opfattes som de vigtigste grunde til et bæredygtigt fødevarerforbrug af danskere i alle aldre. Men de unge skiller sig dog ud fra de ældre ved også at lægge vægt på begrundelser, som vedrører deres eget ve og vel som bedre samvittighed, vise andre at man tager ansvar, bedre sundhed og kvalitet.

Danskerne vil gerne undgå plastik og madspild, samt købe lokalproducerede, danske fødevarer

Når man spørger forbrugerne hvad de rent faktisk selv kunne tænke sig at gøre for at handle mere bæredygtigt, prioriteres især handlinger relateret til dagligvareindkøb og -forbrug. Især er forbrugerne optaget af deres plastikforbrug samt af varernes oprindelse og dyrkning, som f.eks. at købe flere danske, lokalproducerede fødevarer i sæson.

Bæredygtige valg relateret til fravalg af fødevarer er noget færre forestiller sig at gøre, særligt handlinger som at spise mindre af forskellige typer af kød og færre mælkeprodukter.

Der er en klar sammenhæng mellem, at jo lettere forbrugerne synes handlingerne er, jo mere kan de også forestille sig at udføre dem. Hvis en handling vurderes som meget betydningsfuld, så vil forbrugerne dog i nogen sammenhænge gerne strække sig ekstra langt. Eksempler på sådanne handlinger som både er betydningsfulde og svære, men som forbrugerne rent faktisk forestiller sig at gøre er at bruge mere vedvarende energi, købe flere varer med ingen eller minimal emballage samt købe elbil eller mere brændstoføkonomisk bil.

Der er en klar sammenhæng mellem, at jo lettere forbrugerne synes handlingerne er, jo mere kan de også forestille sig at udføre dem.

Omvendt er der også vanskelige og vigtige handlinger, hvor forbrugerne i mindre omfang er villige til at vælge den mere bæredygtige vej og det er handlinger som at køre mindre i bil, køre mere med offentlig transport og at efterisolere boligen.

Gør det mere enkelt for forbrugerne at handle bæredygtigt

- Mange forbrugere vil gerne handle mere bæredygtigt, men bæredygtighed konkurrerer med mange andre kriterier i indkøbs- og madlavningssituationen. Bæredygtighed er dermed en ekstra parameter, som fødevarerne kan positionere sig på, som dog på ingen måde kan stå alene.
- Forbrugerne har brug for overskuelighed og enkle, troværdige pejlemærker, som kan hjælpe dem med at navigere i den kompleksitet, som er forbundet med at handle bæredygtigt.
- Forbrugerne er vanedyr, fordi det er det nemmeste. At minimere bestemte forbrugsvarer kan for nogle forbrugere være et alternativ til en ellers mere omsiggribende livsstilsændring. At undgå plastikposer og skære ned på mængden af kød er eksempler på dette.
- Finde en fødevarer eller produkt, der i vid udstrækning kan erstatte det andet – mindre klimavenlige – produkt. Det er en strategi, der tillader forbrugerne at videreføre sine vaner uden for mange afsavn.

Tabeller og figurer

Tabelloversigt

Bæredygtig udvikling

Figur 1.1	Landbrugets CO ₂ e udledning	82
Figur 1.2	Udvikling i produktion og miljøbelastning	82
Figur 1.3	Fødevarers klimaaftryk	83
Tabel 1.1	Udvundet bioenergi fordelt på biomasse	84
Figur 1.4	Præcisionsteknologi – udbredelse efter bedrifter og areal	84
Figur 1.5	Udvikling i pesticidbelastningsindikatoren	85
Tabel 1.2	Engrossalg af bekæmpelsesmidler	85
Figur 1.6	Pesticidfund i dansk og udenlandsk konventionel frugt	86
Figur 1.7	Pesticidfund i danske og udenlandske konventionelle grøntsager	87
Figur 1.8	Antibiotikaforbrug pr. gris	88
Figur 1.9	Salg af antibiotika til husdyr i 31 europæiske lande	89
Figur 1.10	Bruttoenergiforbruget	90
Tabel 1.3	Bruttoenergiforbruget	90
Tabel 1.4	Antallet af madskoler i Danmark, Spor i landskabet og Åbent landbrug	91

Hos fødevareklyngen

Tabel 2.1	Fødevareklyngens beskæftigelse, direkte og indirekte effekter	92
Tabel 2.2	Landbrugskompleksets beskæftigelse, direkte og indirekte effekter	92
Figur 2.1	Fødevareklyngens beskæftigelse fordelt på kommuner	93
Tabel 2.3	Fødevareklyngens bidrag til indkomstdannelsen, direkte og indirekte effekter	94
Tabel 2.4	Eksportens betydning for beskæftigelsen, direkte og indirekte effekter	94
Tabel 2.5	Eksportens bidrag til indkomstdannelsen, direkte og indirekte effekter	95
Figur 2.2	Fødevareklyngens andel af den samlede vareeksport	95
Tabel 2.6	Markedsfordeling af vareeksporten	96
Figur 2.3	Fødevareklyngens samlede eksport	96
Figur 2.4	Fødevareklyngens eksport opdelt på lande	97
Figur 2.5	Fødevareklyngens eksport opdelt på varer	97
Tabel 2.7	Største vækstmarkeder seneste 5 år mht. eksport af fødevarer	98
Tabel 2.8	Eksport af levende slagtedyr	98
Figur 2.6	Fødevareklyngens eksport fordelt på verdensdele	100
Tabel 2.9	Fødevareklyngens bidrag til nettoeksporten, direkte og indirekte effekter	102
Figur 2.7	Udenrigshandel med økologiske varer	102
Figur 2.8	Andel højværdivarer i eksporten	103
Tabel 2.10	Optag på akademiske jordbrugs- og fødevareruddannelser	104
Figur 2.9	Udlærte elever på landbrugsskolerne	105
Figur 2.10	Samlet hjemtag under Horizon 2020 fra temaet fødevarer, landbrug, fiskeri og bioteknologi	105

Hos landmanden

Tabel 3.1	Nøgletal for udviklingen i dansk landbrug	106
Figur 3.1	Udviklingen i antal bedrifter	107
Tabel 3.2	Bedriftssammensætning	107
Tabel 3.3	Husdyrbestand i maj/juni	108
Figur 3.2	Gennemsnitlig mælkeydelse pr. malkeko	108
Tabel 3.4	Landbrugets foderforbrug, mio. foderenheder	109
Figur 3.3	Gennemsnitligt antal producerede grise pr. årssø	109
Tabel 3.5	Det dyrkede areals benyttelse	110
Tabel 3.6	Høstudbytte i Danmark	111
Figur 3.4	Afgrødeudbytte, hkg pr. hektar	112
Figur 3.5	Udviklingen i råproteinkoncentrationen	112
Figur 3.6	Økologisk produktion i pct. af den samlede produktion	113
Figur 3.7	Udviklingen i antal økologiske bedrifter og det økologiske areal	113
Tabel 3.7	Antal bedrifter og areal med væksthproduktion	114
Tabel 3.8	Landbrugets produktionsværdi og bruttofaktoriindkomst	115
Figur 3.8	Gennemsnitligt driftsresultat for heltidsbedrifter	116
Tabel 3.9	Landbrugets restgæld ultimo	116
Tabel 3.10	Kontantværdien af landbrugets aktiver mv.	117
Figur 3.9	Prisindeks for ejendomssalg efter ejendomskategori og tid	117
Tabel 3.11	Landbrugets samlede investeringer	118
Figur 3.10	Indeks for landbrugets prisudvikling	118
Figur 3.11	Landbrugsstøttens udvikling	119

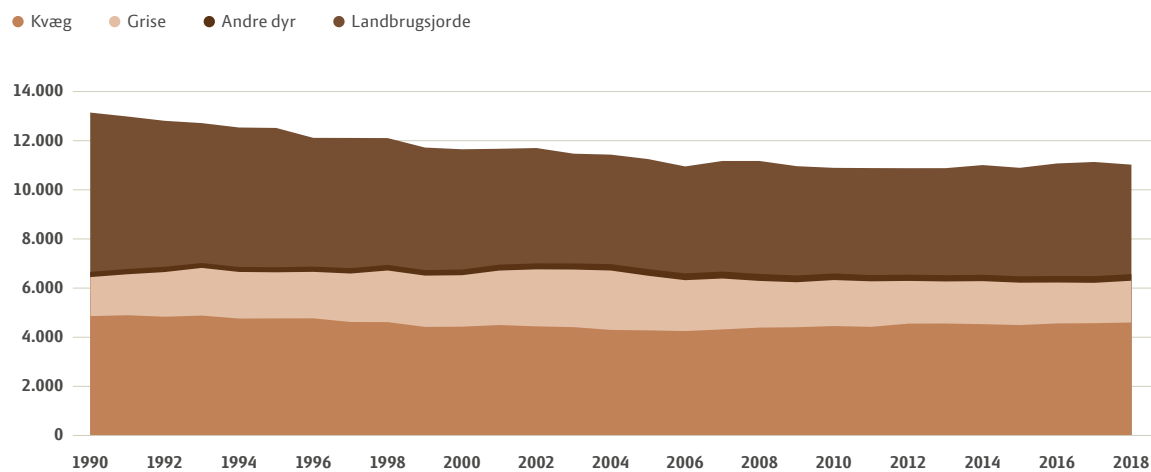
Hos virksomhederne

Tabel 4.1	Slagtninger på slagterierne	120
Tabel 4.2	Husdyrproduktionens størrelse	120
Figur 4.1	Svineslagtninger i EU	121
Figur 4.2	Antal kvægslagtninger i EU	121
Tabel 4.3	Indvejning af mælk opdelt på andels- og privatvirksomheder	122
Tabel 4.4	Mælkeanvendelse i forhold til den samlede mængde mælk	122
Tabel 4.5	Indvejning samt salg til detail og foodservice af æg	123

Hos forbrugerne

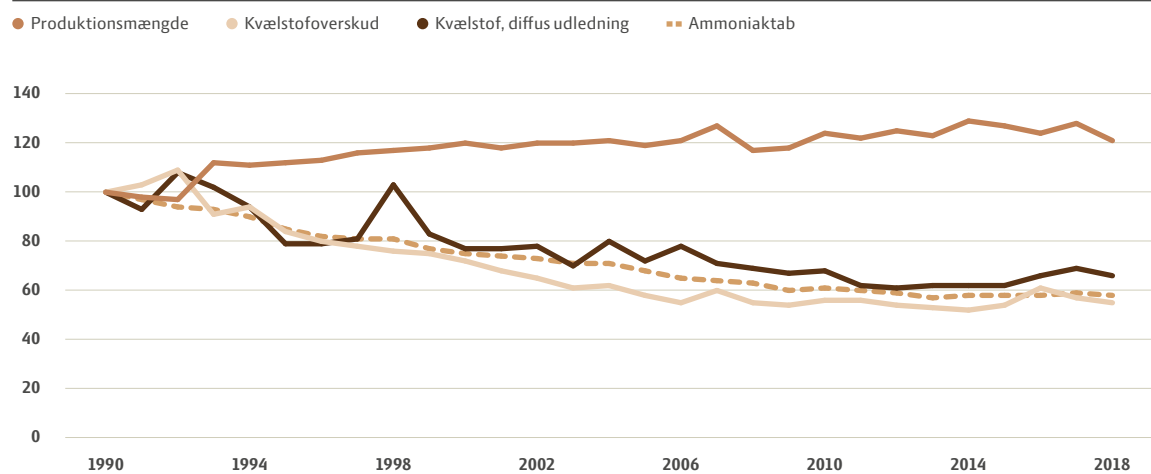
Figur 5.1	Udviklingen i fødevarers andel af samlet privatforbrug	124
Figur 5.2	Procentdel af en husholdnings samlede privatforbrug	124
Figur 5.3	Varegruppernes andel af husstandens fødevarerforbrug	125
Figur 5.4	Hvad er efter din mening de vigtigste grunde til at købe mad og drikke, der er mere bæredygtigt produceret?	125
Figur 5.5	Hvad er efter din mening de vigtigste grunde til at købe danskproducerede fødevarer?	126
Figur 5.6	Hvor ofte køber du økologiske fødevarer?	127
Figur 5.7	Detailomsætningen af økologiske fødevarer i Danmark	127
Figur 5.8	Hvad er de typiske årsager til, at du smider mad ud?	128
Figur 5.9	Udvikling i salget af mælk og vegetabiliske drikke	129
Figur 5.10	Hvad er du mest villig til at gøre for at leve mere klimavenligt?	130

Figur 1.1
Landbrugets CO₂e udledning,
1.000 ton CO₂e og ekskl. LULUCF og ekskl. transport

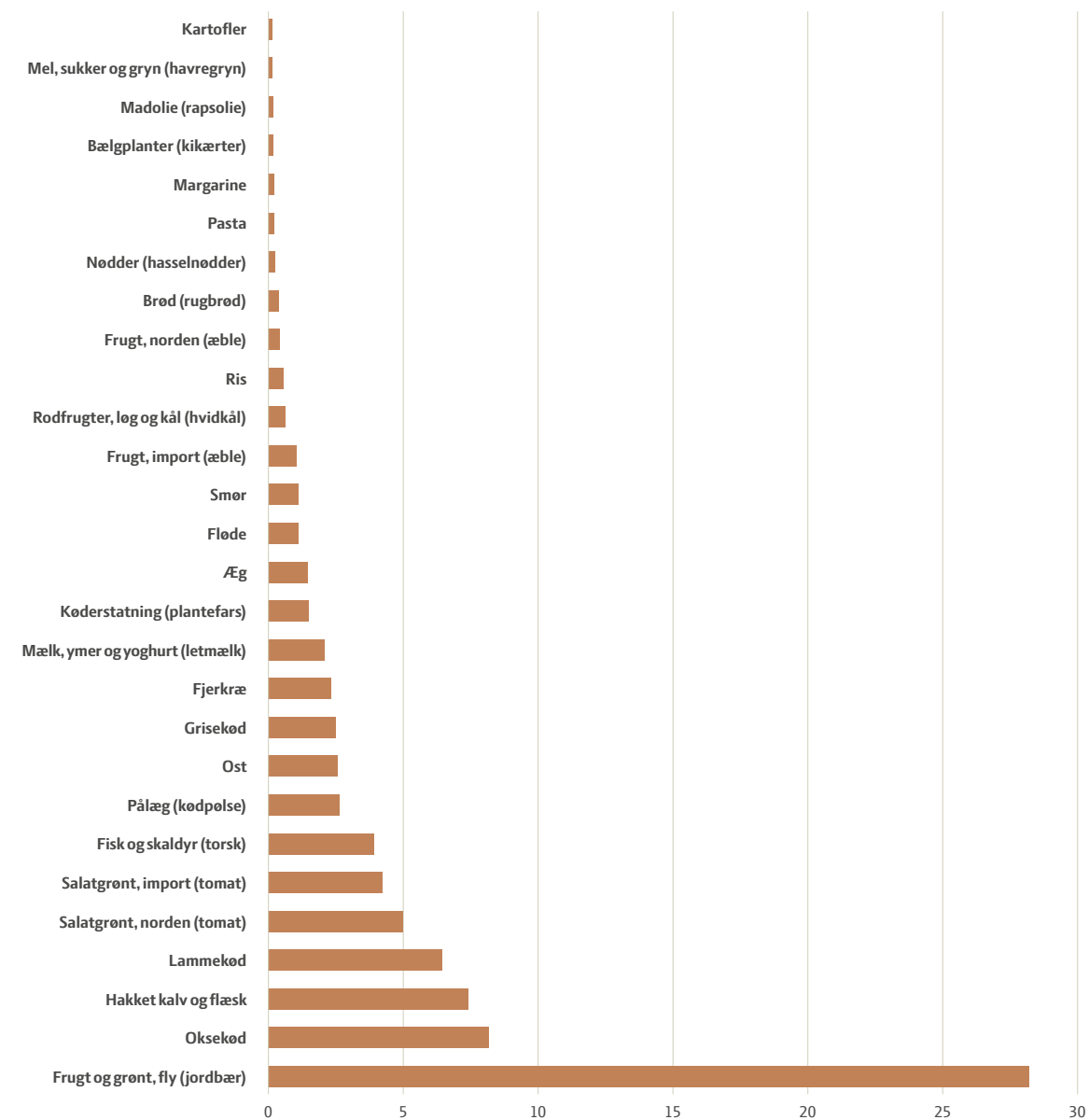
Anm: Husdyrenes udledning omfatter udledning i forbindelse med husdyrenes fordøjelse samt håndtering af husdyrgødning. Udledning fra landbrugsjord stammer fra kvælstofomsætningen ved vegetabilsk produktion CO₂e er CO₂-ækvivalenter.
Kilde: DCE Denmarks National Inventory Submission 2020.

Figur 1.2
Udvikling i produktion og miljøbelastning,
Indeks, 1990=100

Kilde: DCE Denmarks National Inventory Submission 2020 og Danmarks Statistik.

Figur 1.3
Fødevarers klimaaftryk
(gram CO₂-ækv.) pr. kcal.

Anm.: Opgjort efter LCA metoden.

📌 Tabel 1.1

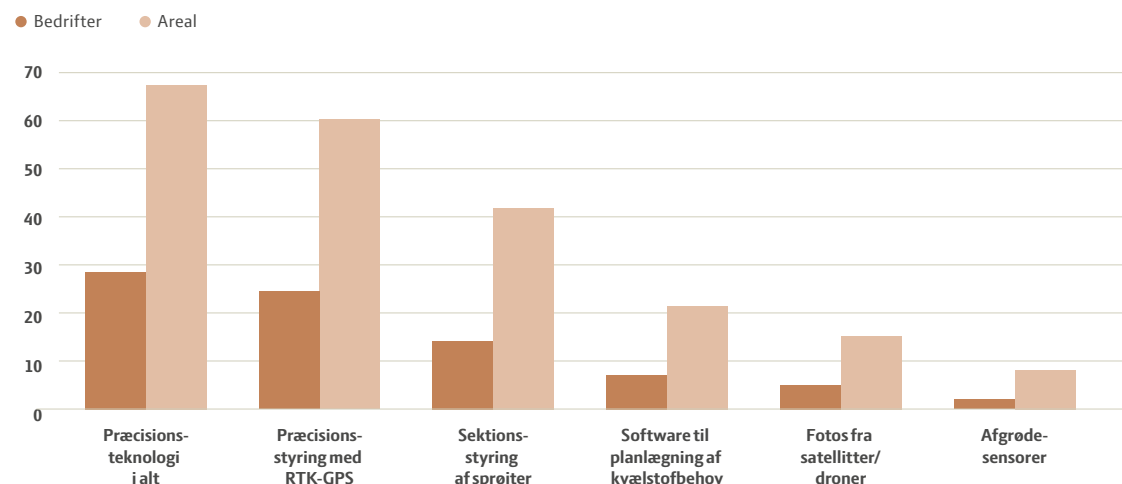
Udvundet bioenergi fordelt på biomasse, PJ, (petajoule)

	1980	1990	2000	2005	2010	2016	2017	2018
Halm	5	12	12	18	23	20	20	18
Skovflis	-	2	3	8	16	20	25	29
Brænde	8	9	12	20	27	25	25	25
Træpiller	-	2	5	16	30	45	58	56
Træaffald	4	6	7	6	9	9	8	9
Biogas	0	1	3	4	4	9	11	13
Bionedbrydeligt affald	6	9	17	21	21	19	20	18
Biobrændsler	-	1	0	6	9	11	13	13
Bioenergi - total	22	41	59	99	139	158	180	181

Anm.: PJ, petajoule, er 10¹⁵ joule.
Kilde: Energistyrelsens Energistatistik 2018.

📌 Figur 1.4

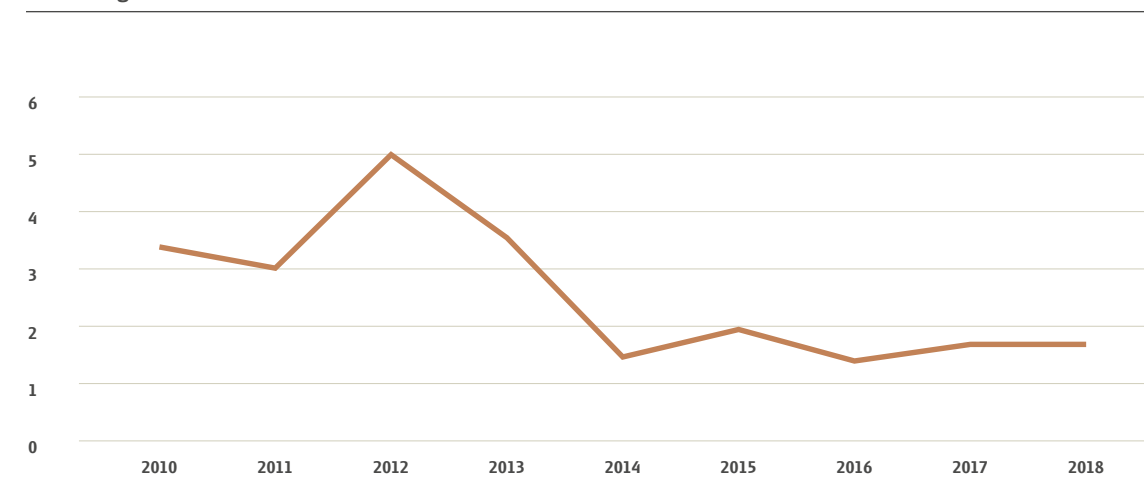
Præcisionsteknologi – udbredelse efter bedrifter og areal, pct., 2019

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik.

📌 Figur 1.5

Udvikling i pesticidbelastningsindikatoren, PBI

Anm.: Pesticidbelastningsindikatoren er en indikator for plantebeskyttelsesmidlernes mulige sundheds- og miljømæssige belastning.
Kilde: Miljøstyrelsen, Bekæmpelsesmiddelstatistikken 2018.

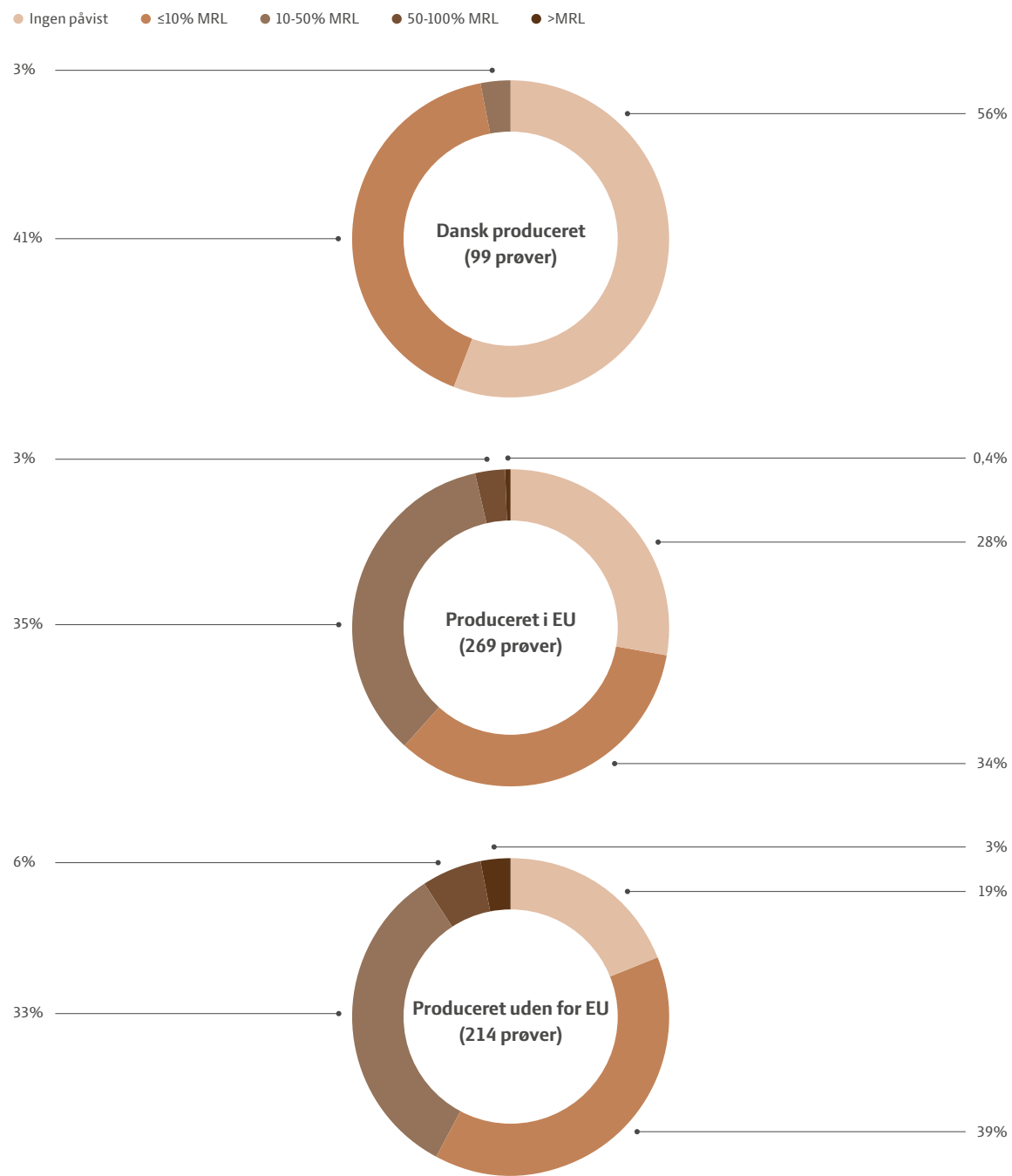
📌 Tabel 1.2

Engrossalg af bekæmpelsesmidler, ton aktivstof

	2014	2015	2016	2017	2018
Hovedgruppe:					
Herbicer	1.239	1.903	1.915	1.953	2.011
Vækstregulatorer	115	124	189	203	135
Fungicider*	412	501	402	488	437
Insekticider inkl. acariciders*	35	42	55	43	54
I alt	1.823	2.588	2.595	2.708	2.650

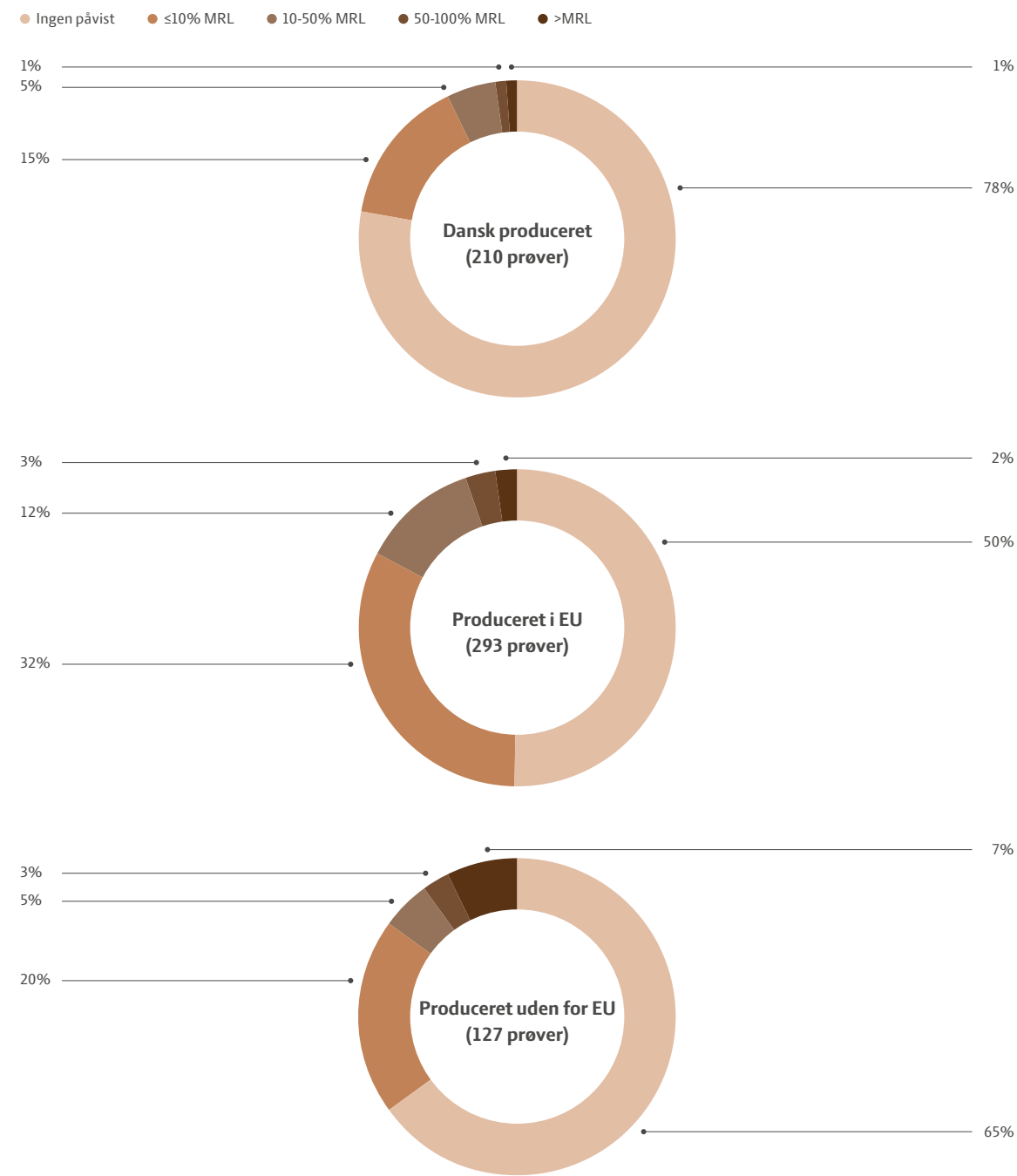
Anm.: *Bejdsemidler er ikke medtaget.
Kilde: Miljøstyrelsen, Bekæmpelsesmiddelstatistik 2018.

Figur 1.6
Pesticidfund i dansk og udenlandsk konventionel frugt, pct., 2018

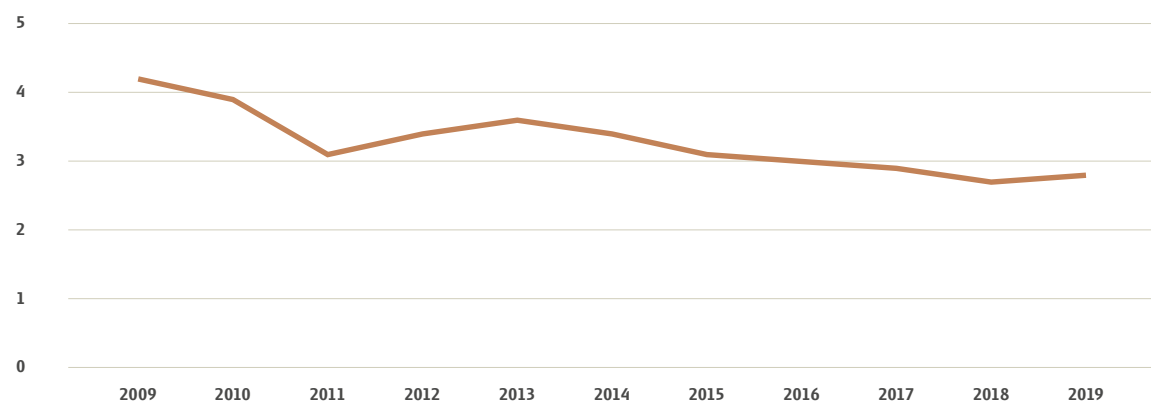
Anm.: Pesticidindhold i stikprøver af frugt udtaget i 2018. Figuren angiver i hvor stor en del af prøverne, der ikke blev påvist pesticidrester (ingen påvist), blev påvist pesticidrester i intervallerne under 10 % af maksimalgrænseværdierne (≤ 10 % af MRL), mellem 10 % og 50 % af maksimalgrænseværdierne (10-50 % af MRL), mellem 50 % og 100 % af maksimalgrænseværdierne (50-100 % af MRL) eller blev påvist pesticidrester i koncentrationer over maksimalgrænseværdierne (> MRL) i hhv. dansk frugt, frugt dyrket i EU og frugt dyrket i lande uden for EU.
Kilde: DTU Fødevareinstituttet, Fødevarestyrelsen, Miljø- og Fødevareministeriet.

Figur 1.7
Pesticidfund i danske og udenlandske konventionelle grøntsager, pct., 2018

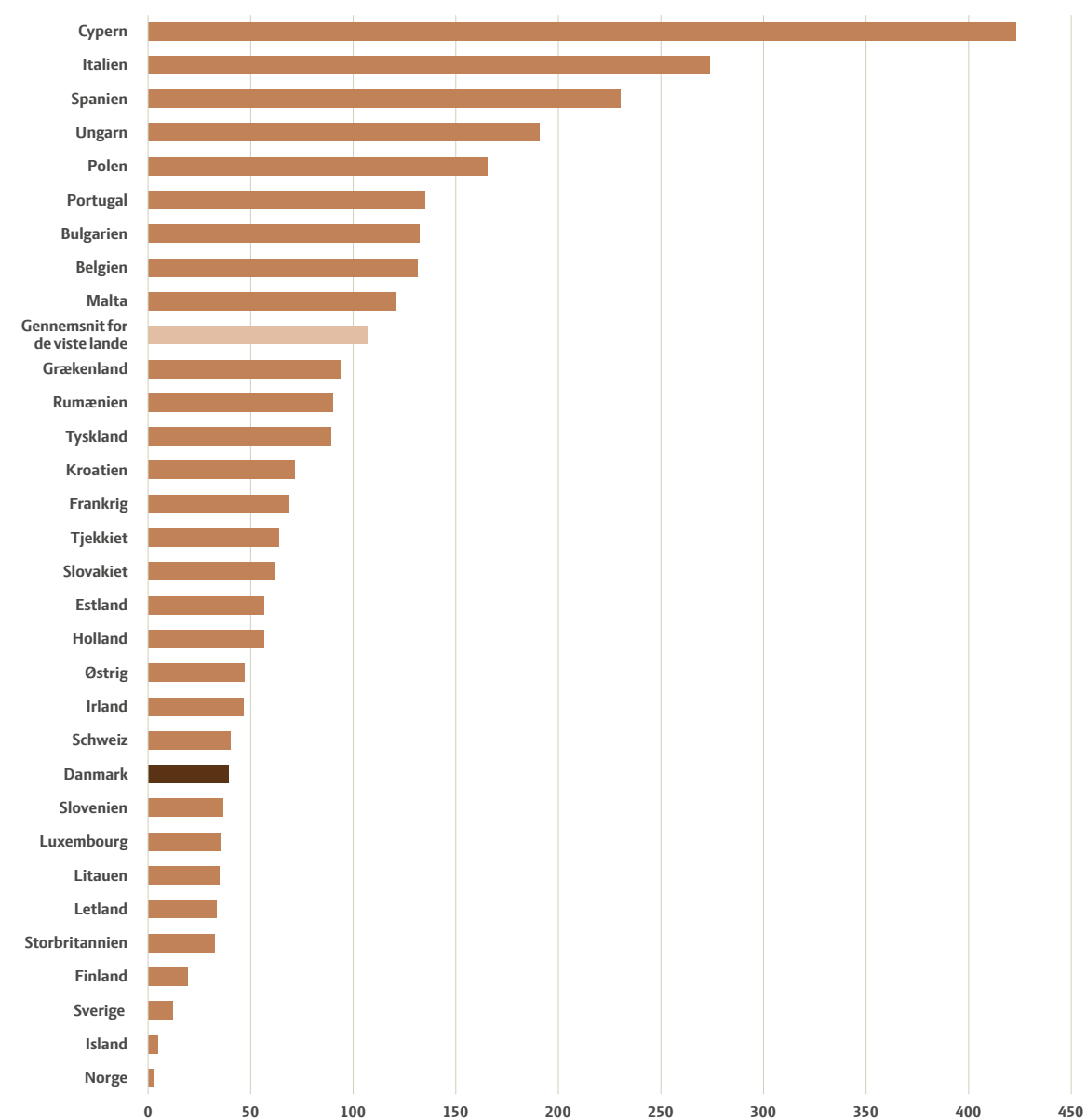
Anm.: Pesticidindhold i stikprøver af grøntsager udtaget i 2018. Figuren angiver i hvor stor en del af prøverne, der ikke blev påvist pesticidrester (ingen påvist), blev påvist pesticidrester i intervallerne under 10 % af maksimalgrænseværdierne (≤ 10 % af MRL), mellem 10 % og 50 % af maksimalgrænseværdierne (10-50 % af MRL), mellem 50 % og 100 % af maksimalgrænseværdierne (50-100 % af MRL) eller blev påvist pesticidrester i koncentrationer over maksimalgrænseværdierne (> MRL) i hhv. danske grøntsager, grøntsager dyrket i EU og grøntsager dyrket i lande uden for EU.
Kilde: DTU Fødevareinstituttet, Fødevarestyrelsen, Miljø- og Fødevareministeriet.

Figur 1.8
Antibiotikaforbrug
Mg. pr. gris

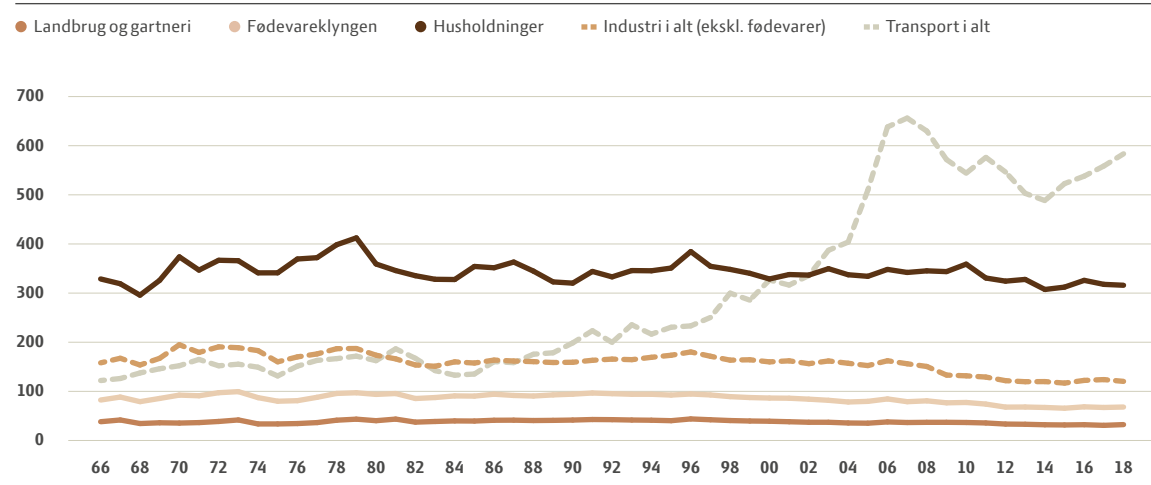
Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Vetstat.

Figur 1.9
Salg af antibiotika til husdyr i 31 europæiske lande,
mg./PCU, 2017

Anm.: Population Correction Units (PCU) er en standardiseret enhed, som svarer til at opgøre de forskellige populationer af husdyr i biomasse (kg. produceret dyr).
Kilde: European Medicines Agency, European Surveillance of Veterinary Antimicrobial Consumption, 2019. (EMA/294674/2019).

Figur 1.10
Bruttoenergiforbruget,
1.000 Tj

Anm.: Fødevarerklngen er her fødevarerindustrien, landbrug og gartneri. Transport inkluderer danske skibe, inkl. bunkring.
Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik.

Tabel 1.3
Bruttoenergiforbruget,
Indeks 1966=100

	1966	1968	1978	1988	1998	2008	2018
Transport i alt	100	113	136	144	245	514	476
Danmark	100	96	127	117	136	178	161
Husholdninger	100	90	121	105	106	105	96
Landbrug og gartneri	100	91	108	106	106	97	85
Fødevarerklngen	100	96	116	110	108	98	83
Industri i alt (ekskl. fødevarer)	100	97	118	102	103	95	76

Anm.: Fødevarerklngen er her fødevarerindustrien, landbrug og gartneri. Transport inkluderer danske skibe, inkl. bunkering.
Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik.

Tabel 1.4

Antallet af madskoler i Danmark, spor i landskabet og Åbent landbrug, år	Madskoler	Børn på madskoler, ca.	Besøgende i åbent landbrug	Km spor i landskabet
2004	6	100		268
2005	36	600		351
2006	51	1.000		425
2007	52	1.000		492
2008	71	1.200		506
2009	87	1.300		549
2010	84	1.300	54.000	582
2011	89	1.300	55.000	665
2012	104	1.600	70.000	765
2013	133	2.300	65.300	872
2014	126	2.000	86.400	914
2015	166*	2.700	118.000	946
2016	124	2.000	86.000	993
2017	108	1.800	96.000	1.033
2018	127	2.378	73.300	1.129
2019	120	1.906	84.922	1.214
2020	24	345	Ca. 2.000	1.323
I alt	1.484	24.484	788.922	

Anm.:*Det ekstraordinært høje antal af madskoler i 2015 skyldes, at projektet dette år blev promoveret i Landbrug & Fødevarers imagekampagne.
Tal for 2020 er ekstraordinære lave pga. COVID-19.
Kilde: Landbrug & Fødevarer.

📄 Tabel 2.1

Fødevareklyngens beskæftigelse, direkte og indirekte effekter, 1.000 personer

	2013	2014	2015	2016	2017*	2018*	2019*
Landbrug og gartneri	61	62	64	63	63	63	63
Fiskeri	2	2	2	2	2	2	2
Primærproduktion	63	65	66	65	66	65	65
Slagterier	14	13	12	12	12	13	12
Fiskeindustri	3	3	3	3	3	3	3
Mejerier	6	7	7	6	6	6	6
Bagerier, brødfabrikker mm.	14	14	13	14	14	14	15
Anden Fødevareindustri	9	9	9	9	10	10	10
Drikkevareindustri	3	3	3	3	3	3	3
Forarbejdning i alt	49	49	48	47	48	49	50
Engrosvirksomheder	19	18	18	17	18	17	17
Forsynings- og servicevirksomheder	58	58	60	59	61	58	58
Fødevareklyngen i alt	190	190	192	188	193	190	189

Anm.: *Foreløbige tal. 2013-16 er baseret på endeligt nationalregnskab. 2017-19 er baseret på foreløbige opgørelser. Disse vil ændre sig noget i takt med at Danmarks Statistik færdiggør de endelige nationalregnskaber. På grund af afrunding summer søjlerne ikke nødvendigvis.
Kilde: Egne beregninger pba. Landbrug & Fødevarers input-output model og Danmarks Statistik.

📄 Tabel 2.2

Landbrugskompleksets beskæftigelse, direkte og indirekte effekter, 1.000 personer

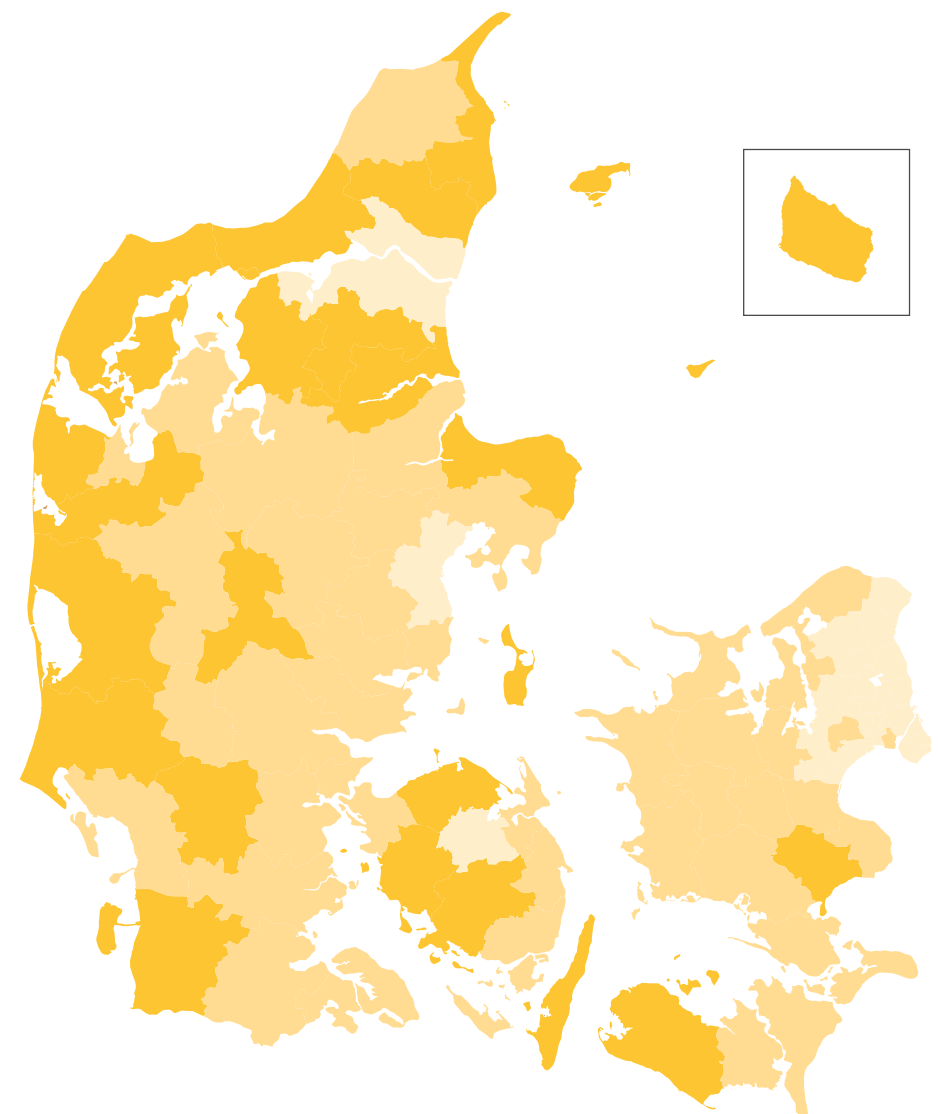
	2013	2014	2015	2016	2017*	2018*	2019*
Landbrug og gartneri	61	62	64	63	63	63	63
Fiskeri	0	0	0	0	0	0	0
Primærproduktion	61	62	64	63	63	63	63
Slagterier	14	13	12	12	12	13	12
Fiskeindustri	0	0	0	0	0	0	0
Mejerier	6	7	7	6	6	6	6
Bagerier, brødfabrikker mm.	1	1	2	2	2	2	3
Anden Fødevareindustri	3	3	3	3	3	3	3
Drikkevareindustri	0	0	0	0	0	0	0
Forarbejdning i alt	24	24	24	23	23	24	25
Engrosvirksomheder	9	9	9	8	8	8	8
Forsynings- og servicevirksomheder	31	31	32	31	32	30	30
Landbrugskomplekset i alt	125	126	128	125	126	124	125

Anm.: *Foreløbige tal. 2013-16 er baseret på endeligt nationalregnskab. 2017-19 er baseret på foreløbige opgørelser. Disse vil ændre sig noget i takt med at Danmarks Statistik færdiggør de endelige nationalregnskaber. På grund af afrunding summer søjlerne ikke nødvendigvis.
Kilde: Egne beregninger pba. Landbrug & Fødevarers input-output model og Danmarks Statistik.

📄 Figur 2.1

Fødevareklyngens beskæftigelse som andel af samlet beskæftigelse fordelt på kommuner, 2019

● <5% ● 5-10% ● >10%

Kilde: Egne beregninger pba. Landbrug & Fødevarers input-output model og Danmarks Statistik.

📌 Tabel 2.3

Fødevarerklængens bidrag til indkomstdannelsen, direkte og indirekte effekter, mia. kr.	2013	2014	2015	2016	2017*	2018*	2019*
Produktionsværdi	353	351	347	347	369	363	368
- Forbrug i produktionen	246	240	239	237	254	250	251
Bruttoværditilvækst	107	111	108	109	115	112	117
- Andre produktionsskatter, netto	-6	-6	-6	-5	-5	-6	-5
Bruttofaktorindkomst	113	117	114	114	119	118	122
- Aflønning af ansatte	58	59	61	61	64	62	62
Bruttooverskud af produktion og blandet indkomst	55	58	53	53	56	56	60

Anm.: *Foreløbige tal. 2013-16 er baseret på endeligt nationalregnskab. 2017-19 er baseret på foreløbige opgørelser. Disse vil ændre sig noget i takt med at Danmarks Statistik færdiggør de endelige nationalregnskaber. På grund af afrunding summer søjlerne ikke nødvendigvis.
Kilde: Egne beregninger pba. Landbrug & Fødevarers input-output model og Danmarks Statistik.

📌 Tabel 2.4

Eksportens betydning for beskæftigelsen, direkte og indirekte effekter, 1.000 personer	2013	2014	2015	2016	2017*	2018*	2019*
Landbrug og gartneri	43	41	44	45	47	45	44
Fiskeri	2	2	2	2	3	3	3
Primærproduktion	45	43	46	47	50	48	47
Slagterier	11	10	10	10	9	9	9
Fiskeindustri	2	2	2	2	3	2	2
Mejerier	3	3	4	4	4	4	4
Bagerier, brødfabrikker mm.	4	4	4	4	4	4	4
Anden Fødevarerindustri	7	7	7	6	6	6	6
Drikkevarerindustri	1	1	2	2	2	2	2
Forarbejdning i alt	28	28	28	27	27	27	27
Engrosvirksomheder	17	17	16	17	17	17	17
Forsynings- og servicevirksomheder	47	46	48	50	52	49	49
Fødevarerklængens i alt	138	134	138	140	146	140	140

Anm.: *Foreløbige tal. 2013-16 er baseret på endeligt nationalregnskab. 2017-19 er baseret på foreløbige opgørelser. Disse vil ændre sig noget i takt med at Danmarks Statistik færdiggør de endelige nationalregnskaber. På grund af afrunding summer søjlerne ikke nødvendigvis.
Kilde: Egne beregninger pba. Landbrug & Fødevarers input-output model og Danmarks Statistik.

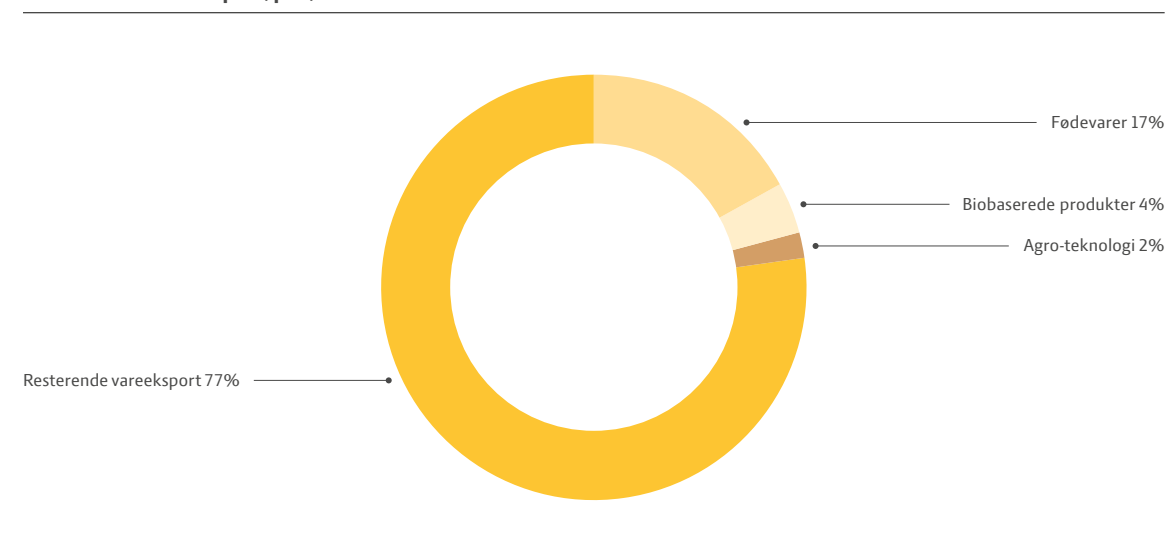
📌 Tabel 2.5

Eksportens bidrag til indkomstdannelsen, direkte og indirekte effekter, mia. kr.	2013	2014	2015	2016	2017*	2018*	2019*
Produktionsværdi	260	254	253	263	280	272	283
- Forbrug i produktionen	178	172	173	178	191	186	191
Bruttoværditilvækst	82	81	80	85	89	86	92
- Andre produktionsskatter, netto	-4	-4	-4	-3	-4	-3	-3
Bruttofaktorindkomst	86	86	84	88	93	89	95
- Aflønning af ansatte	44	44	45	48	50	49	49
Bruttooverskud af produktion og blandet indkomst	42	42	39	41	43	40	46

Anm.: *Foreløbige tal. 2013-16 er baseret på endeligt nationalregnskab. 2017-19 er baseret på foreløbige opgørelser. Disse vil ændre sig noget i takt med at Danmarks Statistik færdiggør de endelige nationalregnskaber. På grund af afrunding summer søjlerne ikke nødvendigvis.
Kilde: Egne beregninger pba. Landbrug & Fødevarers input-output model og Danmarks Statistik.

📌 Figur 2.2

Fødevarerklængens andel af den samlede vareeksport, pct., 2019

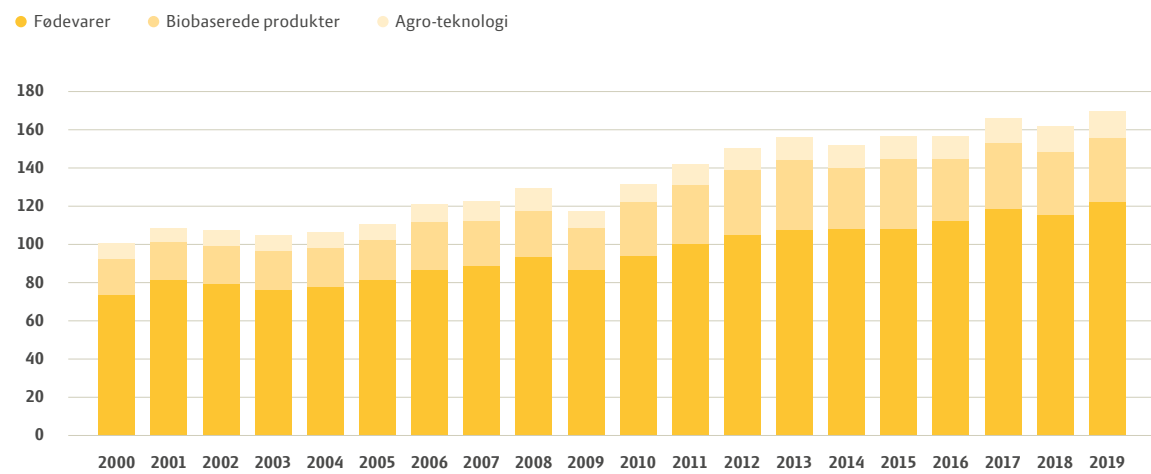
Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik, tabel KN8MEST.

📌 Tabel 2.6
Markedsfordeling af vareeksporten, 2019

	Fødevareklyngen	Øvrige danske virksomheder	Samlet
Mia. kr.			
Verden	170	563	733
EU27	90	275	365
Øvrige Europa	24	89	113
Asien	37	61	97
Øvrige markeder	19	139	158
Pct. fordeling			
Verden	100	100	100
EU27	53,0	48,8	49,7
Øvrige Europa	14,1	15,8	15,4
Asien	21,6	10,8	13,3
Øvrige markeder	11,4	24,6	21,6

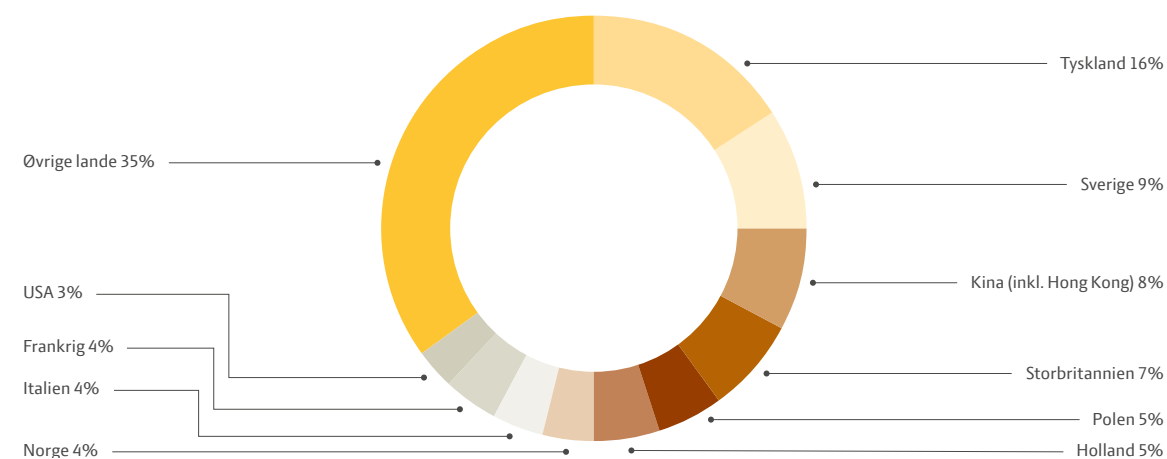
Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik, tabel KN8MEST.

📌 Figur 2.3
Fødevareklyngens samlede eksport, mia. kr.

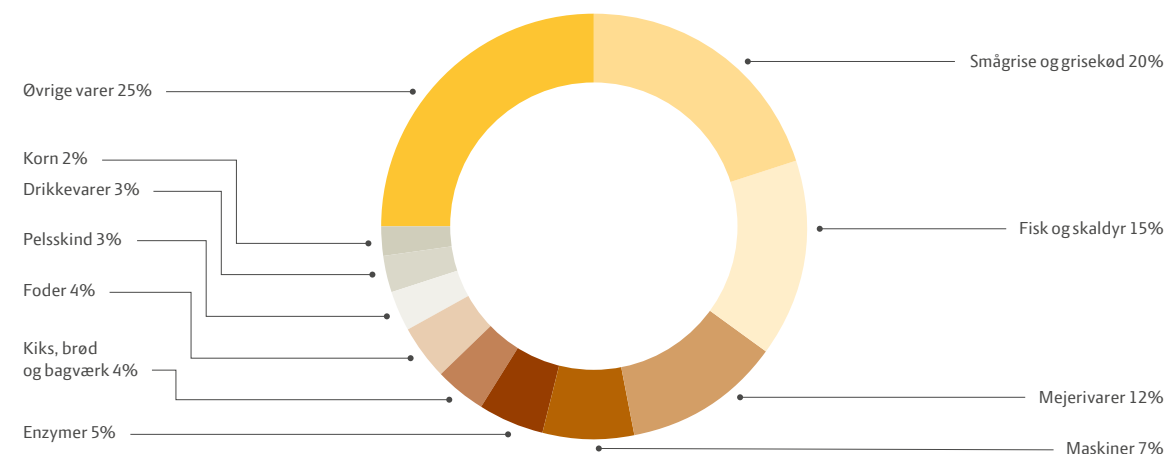
Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik, tabel KN8MEST.

📌 Figur 2.4
Fødevareklyngens eksport opdelt på lande, pct., 2019

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik, tabel KN8MEST.

📌 Figur 2.5
Fødevareklyngens eksport opdelt på varer, pct., 2019

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik, tabel KN8MEST.

📄 Tabel 2.7

Største vækstmarkeder seneste 5 år
mht. eksport af fødevarer, mio. kr.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Ændring 2014-2019	Pct.
Eksport af fødevarer	107.853	108.270	112.365	118.537	115.235	122.306	14.453	13,4
Heraf:								
Kina	3.929	5.121	6.518	6.340	6.213	10.923	6.994	178,0
Polen	4.842	4.836	5.622	6.867	5.924	7.081	2.239	46,2
Holland	3.714	3.530	3.920	4.514	4.487	4.913	1.198	32,3
Spanien	2.380	2.680	2.994	3.252	2.828	3.295	914	38,4
Frankrig	3.111	3.122	3.185	3.493	3.697	3.781	670	21,5

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik, tabel KN8MEST.

📄 Tabel 2.8

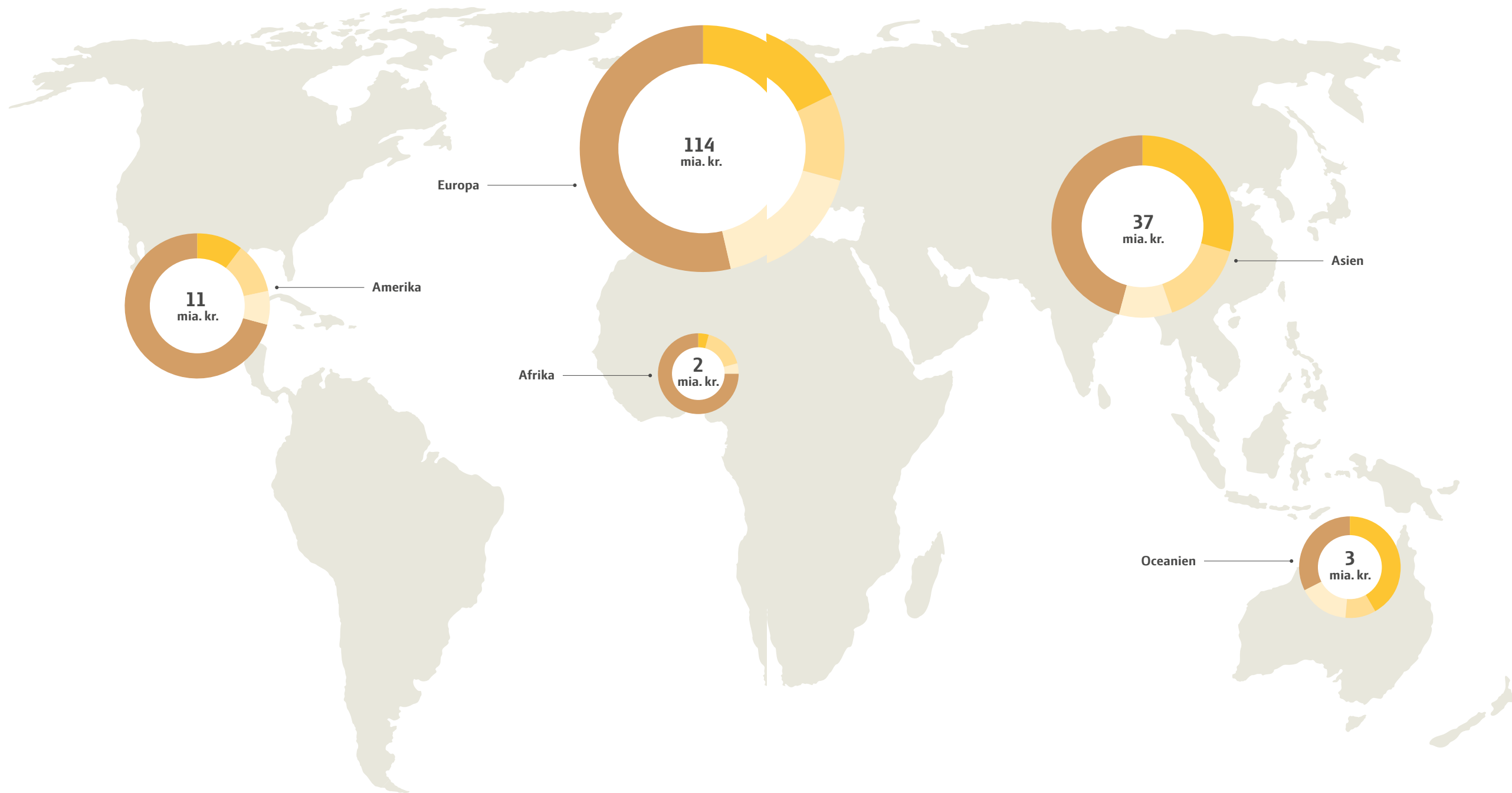
Eksport af levende slagtedyr,
1.000 stk.

	2000	2015	2016	2017	2018	2019
Voksent kvæg	3	11	6	2	4	5
Kalve	66	35	34	31	35	45
Slagtesvin og søer	276	332	189	204	273	247
Smågrise	1.167	12.655	12.764	14.713	14.915	14.961
Fjerkræ	12.578	65.828	75.726	59.974	54.821	62.503

Anm.: Opgørelsen af smågriseeksporten stammer fra den detaljerede udenrigshandelsstatistik og stemmer ikke nøjagtig overens med opgørelsen i ANIS.
Kilde: Danmarks Statistik, tabel ANI4, ANI6 samt Landbrug & Fødevarers eksportstatistik baseret på Danmarks Statistik.

Figur 2.6
Fødevareklyngens eksport
fordelt på verdensdele

● Gris ● Mejeri ● Fisk og skaldyr ● Øvrige

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik, tabel KN8MEST.

📄 Tabel 2.9

Fødevareklyngens bidrag til nettoeksporten, direkte og indirekte effekter, mia. kr.

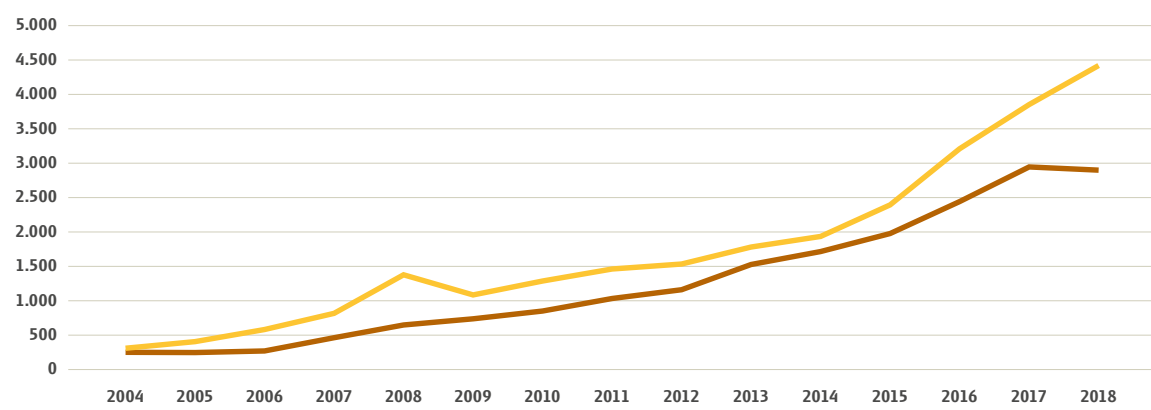
	2013	2014	2015	2016	2017*	2018*	2019*
Vareeksport	131	130	130	135	141	137	144
Krævet vare- og tjenesteimport	47	46	47	47	49	49	49
Nettoeksport	85	84	83	87	92	89	95
Heraf landbrugskomplekset:							
Vareeksport	71	70	68	72	76	73	77
Krævet vare- og tjenesteimport	24	23	24	25	26	25	25
Nettoeksport	47	47	44	48	51	47	51

Anm.: *Foreløbige tal. 2013-16 er baseret på endeligt nationalregnskab. 2017-19 er baseret på foreløbige opgørelser. Disse vil ændre sig noget i takt med at Danmarks Statistik færdiggør de endelige nationalregnskaber. På grund af afrunding summer søjlerne ikke nødvendigvis. Nettoeksporten er defineret som eksporten fratrukket den import, der kræves for at producere eksporten.
Kilde: Egne beregninger pba. Landbrug & Fødevarers input-output model og Danmarks Statistik.

📄 Figur 2.7

Udenrigshandel med økologiske varer, mio. kr.

● Import ● Eksport

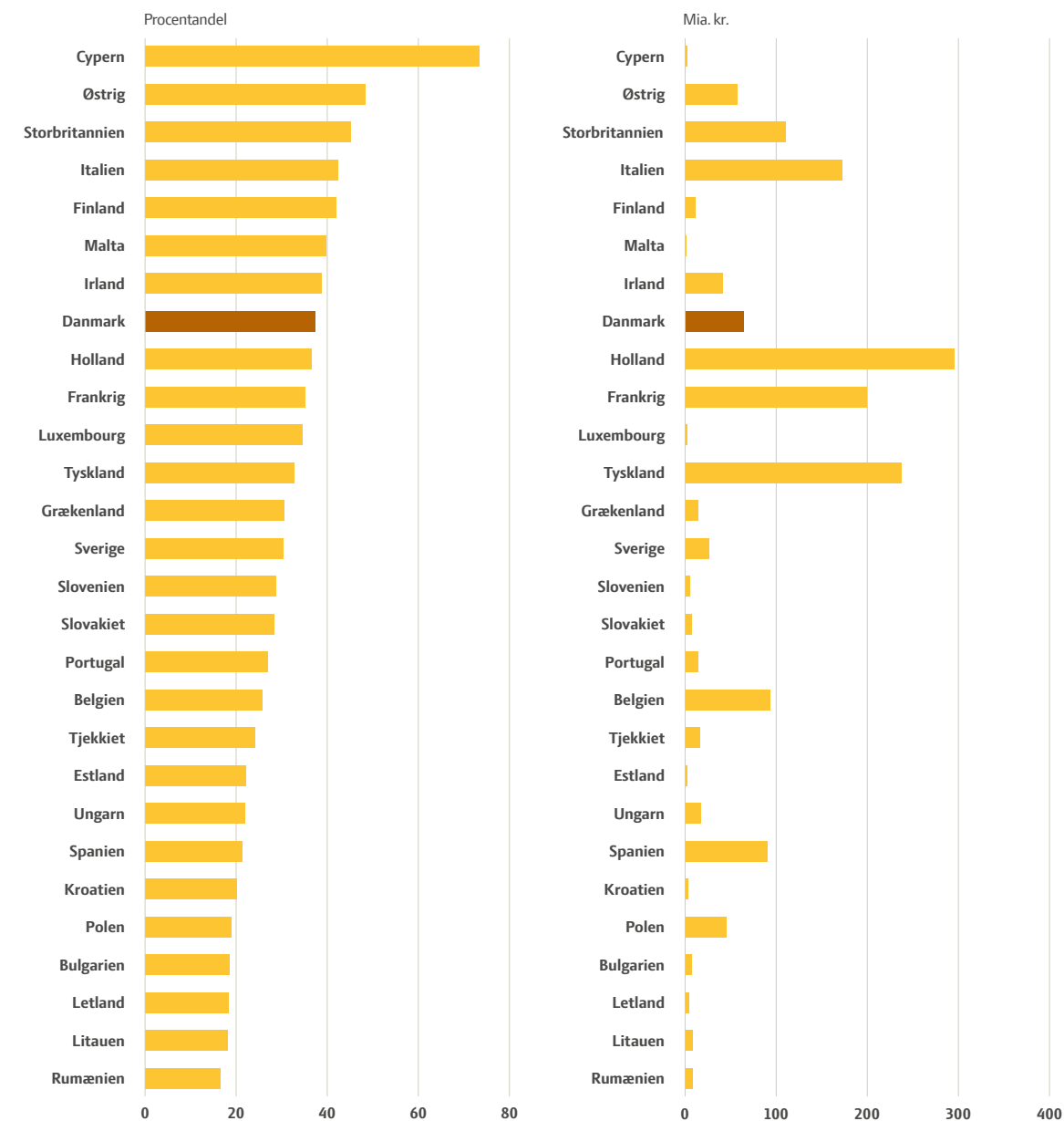

Kilde: Danmarks Statistik, tabel OEK06.

📄 Figur 2.8

Andel højværdivarer i eksporten

● Højværdivarer – procentandel (venstre), mia. kr. (højre)

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Eurostat.

📌 Tabel 2.10

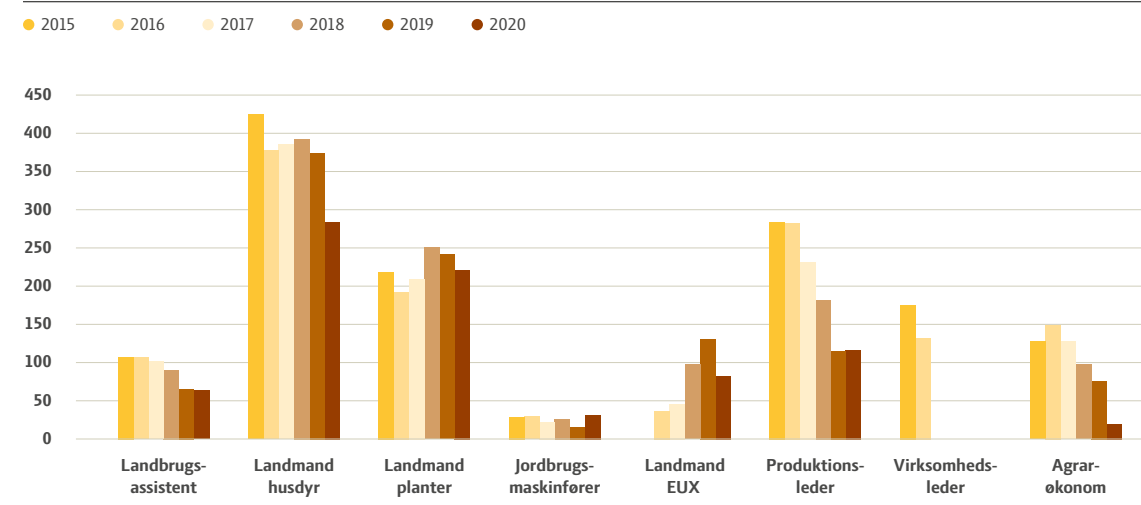
Optag på akademiske jordbrugs- og fødevareruddannelser

	2010	2016	2017	2018	2019	2020
Universitet/Uddannelsesretning:						
Københavns Universitet, i alt	645	733	764	670	722	754
Fødevarer og ernæring	79	102	121	78	85	100
Husdyrvidenskab	64	70	71	63	65	68
Jordbrugsøkonomi	18	49	55	42	34	49
Naturressourcer (planter, miljø, naturforvaltning)	64	89	90	73	82	99
Biokemi	125	119	122	117	136	134
Biologi - bioteknologi	65	67	69	66	87	78
Nanoscience	46	52	55	46	41	34
Veterinærmedicin	184	185	181	185	192	192
Aarhus Universitet, i alt	70	131	124	122	108	119
Agrobiologi	-	43	41	45	36	32
Molekylærbiolog	70	88	83	77	72	87
DTU, i alt	103	129	189	160	160	170
Civilingeniør (Vand, bioressourcer og miljømanagement)	40	60	60	60	60	66
Civilingeniør (Bioteknologi)	63	69	96	60	60	72
Diplomingeniør Fødevarer sikkerhed og Kvalitet	-	-	33	40	40	32
I alt	818	993	1.077	952	990	1.043

Kilde: Uddannelses- og Forskningsministeriet, KOT hovedtal 2010-20.

📌 Figur 2.9

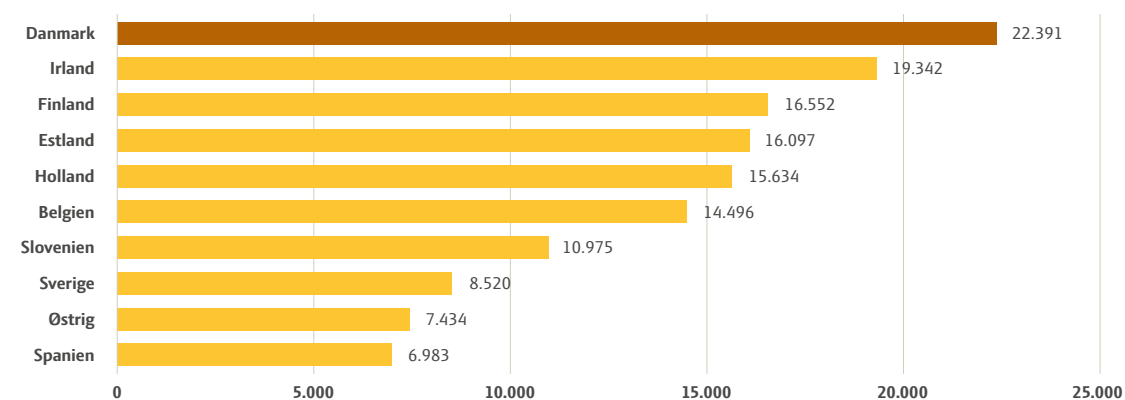
Udlærte elever på landbrugsskolerne

Anm.: EUX Landmand er en kombination af et alment gymnasialt forløb og en landbrugsuddannelse.
Kilde: Landbrug & Fødevarer, baseret på tal udtrukket fra Easy-P.

📌 Figur 2.10

Samlet hjemtag under Horizon 2020 fra temaet fødevarer, landbrug, fiskeri og bioteknologi i euro per 1.000 indbyggere

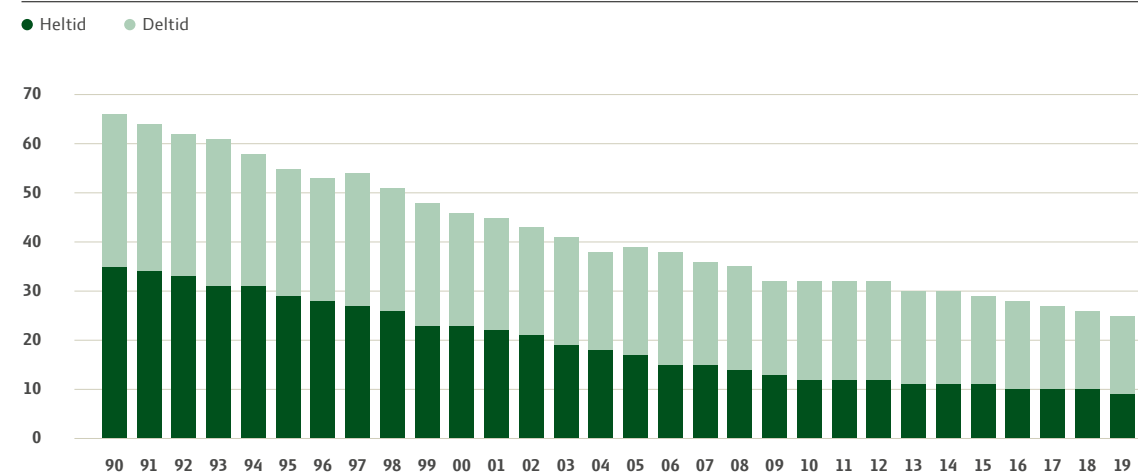
Anm.: Det samlede hjemtag strækker sig fra 2014 til og med 1. marts 2020
Kilde: Eurocenter underlagt Styrelsen for Forskning og Innovation. Data er udtrukket fra eCORDA. Befolkningsdata stammer fra Eurostat.

📌 Tabel 3.1
Nøgletal for udviklingen i dansk landbrug

	2015	2016	2017	2018	2019
Antal landbrugsbedrifter	36.637	35.674	34.731	34.114	33.607
Landbrugsareal, 1.000 ha	2.633	2.625	2.631	2.632	2.626
Gns. bedriftsstørrelse, ha	72	74	76	77	78
Beskæftigelse, 1.000 personer - Primærjordbrug	66	65	64	64	63
- Forarbejdning og forædling	48	47	47	48	48
- Afledte erhverv	78	77	79	76	74
Fødevareklyngen i alt	192	188	190	187	185
Bruttoinvesteringer, mio. kr.	7.737	7.217	7.477	6.400	-
Antal kvægbesætninger	11.643	11.586	11.277	10.978	10.243
Antal grisebesætninger	3.769	3.294	3.226	3.125	2.890
Antal malkekøer, 1.000 stk.	561	572	570	575	567
Antal grise, 1.000 stk.	12.538	12.383	12.308	12.781	12.299
Korn i pct. af landbrugsareal	55	56	55	54	52
Rodfrugter i pct. af landbrugsareal	3	3	3	3	3
Grovfoder i pct. af landbrugsareal	29	28	28	27	29
Handelsgødningsforbrug, kg pr. ha:					
Kvælstof	78	75	95	77	-
Kalium	20	18	24	17	-
Fosfor	5	5	8	5	-
Kornproduktion, mio. ton	10	9	10	7	10
Mængdeindeks for landbrugets salg, 2015 = 100	100,0	99,3	102,0	98,1	98,7
Salgsprodukter i alt, mio. kr.	69.130	70.288	78.021	72.451	78.050
Animalske produkter, mio. kr.	42.806	45.043	50.163	46.581	49.864
Vegetabiliske produkter, mio. kr.	26.324	25.245	27.858	25.870	28.186
Landbrugsmæssige tjenester mv., mio. kr.	5.741	5.600	5.321	5.188	5.489
Forbrug i produktionen i alt, mio. kr.	60.221	59.142	60.054	61.643	55.784
Generelle driftstilskud, mio. kr.	7.014	6.785	6.387	7.489	6.560
Produktionsskatter, mio. kr.	1.062	1.031	1.026	1.051	1.059
Bruttofaktorindkomst, mio. kr.	20.753	21.911	29.224	24.472	31.760
Resultat af primær drift, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	621	696	1.408	572	1.778
Finanseringsomkostninger, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	868	909	938	878	927
Generelle driftstilskud, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	428	462	476	472	482
Driftsresultat, 1.000 kr. pr. heltidsbrug	181	249	946	166	1.333
Aktiver i selveje, kontantværdi, mia. kr., heltidslandbrug	389	391	389	377	361
Gæld i pct. af kontantværdi, heltidslandbrug	66	67	66	66	65
Forrentningsprocent på heltidsbrug	1,0	1,0	3,1	0,6	4,1

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik.

📌 Figur 3.1
Udviklingen i antal bedrifter, 1.000 stk.

Anm.: Databrud i 2008 skyldes ny opgørelsesmetode fra Danmarks Statistik. I opgørelsen for hel- og deltidslandbrug tælles de helt små bedrifter ikke med.
Kilde: IFRO og Regnskabsstatistik fra Danmarks Statistik, tabel JORD2 og JORD3.

📌 Tabel 3.2
Bedriftssammensætning, antal bedrifter

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Husdyrbedrifter						
Bedrifter med kvæg	12.488	11.643	11.586	11.277	10.978	10.243
Bedrifter med gris	3.626	3.769	3.294	3.226	3.125	2.890
Bedrifter med får	2.004	2.019	2.087	1.957	1.936	1.621
Bedrifter med fjerkræ	2.947	2.899	2.842	3.030	1.770	1.873
Bedrifter med pelsdyr	1.474	1.475	1.438	1.380	1.326	1.060
Plantebedrifter						
Bedrifter med korn	26.253	25.145	24.831	23.729	22.520	21.814
Bedrifter med hvede	16.207	15.222	15.407	14.724	12.588	13.656
Bedrifter med byg	22.213	21.422	22.087	21.040	20.354	18.658
Bedrifter med varigt græs	23.439	26.250	25.271	25.407	24.926	24.844
Bedrifter med græs og grøntfoder i omdriften	22.228	18.558	19.513	19.561	18.430	18.811
Bedrifter med rug	5.277	6.856	5.493	5.375	4.742	6.258
Bedrifter med havre	3.310	4.035	4.877	4.816	5.368	4.117
Bedrifter med raps	7.017	8.204	7.409	6.864	6.122	6.409
Bedrifter med sukkerroer	1.265	1.183	1.124	1.008	930	931
Bedrifter med kartofler	1.857	1.469	1.680	1.754	1.634	1.612

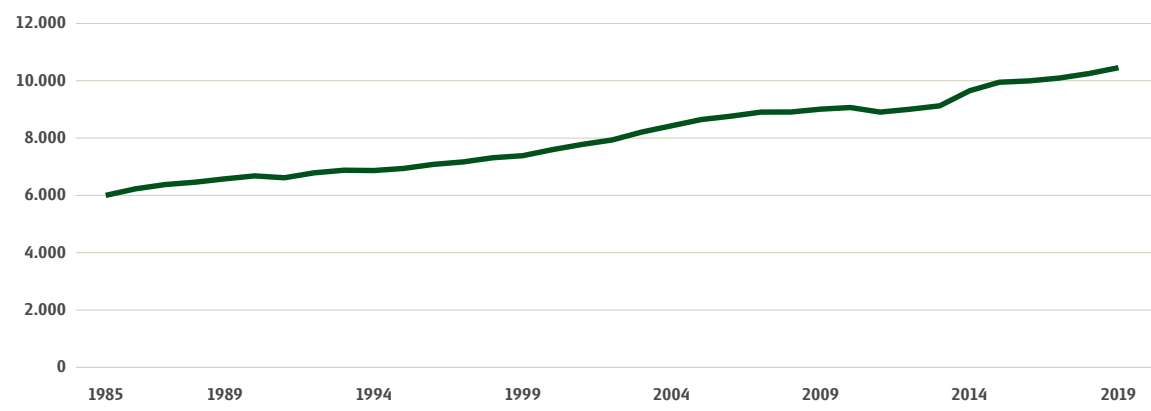
Anm.: Flere bedrifter er kombinationsbedrifter, hvorfor totalen vil overstige antallet af bedrifter i figur 3.1. Der sker et markant fald i bedrifter med fjerkræ fra 2017 til 2018. Det er umiddelbart et databrud, men det har ikke været muligt at få en endelig forklaring fra Danmarks Statistik.
Kilde: Danmarks Statistik, tabel AFG3, PELS11, AFG207 og HDYR07.

Tabel 3.3
Husdyrbestand i maj/juni,
1.000 stk.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kvæg i alt	1.615	1.564	1.552	1.568	1.545	1.540	1.491
heraf malkekøer	582	563	561	572	570	575	567
ammekøer	97	103	91	93	85	85	79
Grise i alt	12.076	12.332	12.538	12.383	12.308	12.781	12.299
heraf søer	977	1.032	1.034	999	1.014	1.045	1.002
Får	151	153	144	147	154	144	147
Høner over ½ år	4.646	4.743	4.671	4.644	6.148	5.477	6.033
Kyllinger	14.335	13.160	12.216	13.254	14.585	13.874	16.430
heraf til slagtning	13.215	12.318	11.122	11.745	13.297	12.350	14.690
Kalkuner	250	256	251	245	304	264	176
Ænder	101	109	248	175	174	166	55
Gæs	8	7	7	5	4	4	2
Mink, avlsdyr	3.123	3.308	3.388	3.251	3.416	3.363	2.466

Kilde: Danmarks Statistik, tabel HDYR1 og PELS33.

Figur 3.2
Gennemsnitlig mælkeydelse
pr. malkeko, 1.000 kg

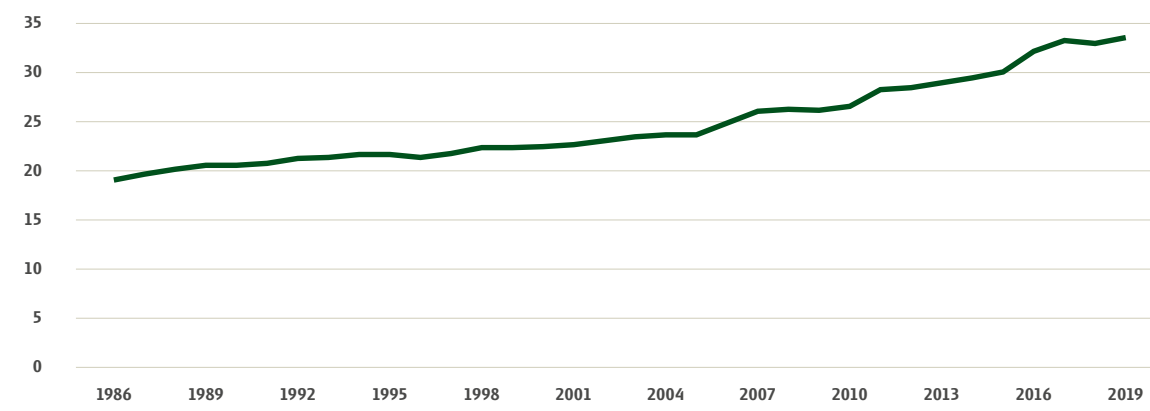
Kilde: Landbrug & Fødevarer, Mejeristatistik 2019.

Tabel 3.4
Landbrugets foderforbrug,
mio. foderenheder

	1999/2000	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18*	2018/19*
Korn og bælgssæd	6.783	7.012	6.284	7.085	7.250	6.913	6.810
Andre vegetabiliske foderstoffer	528	283	254	189	143	207	193
Mælk og mælkeprodukter	147	43	42	45	37	37	37
Proteinfodermidler	3.129	2.817	2.889	3.076	2.860	2.998	2.945
Rodfrugter, inkl. top	771	349	427	362	422	390	427
Græsmarksafgrøder inkl. majs	3.454	4.621	4.920	4.541	5.204	4.959	4.158
Halm	378	194	182	172	169	190	164
Foderfedt	..	130	153	157	156	117	155
Foderforbrug i alt	15.191	15.448	15.150	15.625	16.242	15.812	14.890
heraf udenlandsk	..	3.549	3.316	3.457	3.330	3.390	3.977
udenlandsk i pct. af total		23%	22%	22%	21%	21%	27%

Anm.: *Foreløbige tal. I 2018/19 steg importen af foder, da tørken mindskede danskproduceret foder betydeligt.
Kilde: Danmarks Statistik, tabel FODER1.

Figur 3.3
Gennemsnitligt antal
producerede grise pr. årssø

Kilde: SEGES, Produktionsøkonomi Svin 2019.

Tabel 3.5

Det dyrkede areals benyttelse,
1.000 ha

	2000	2015	2016	2017	2018	2019
Dyrket areal i alt	2.647	2.633	2.625	2.631	2.632	2.639
Forpagtningsprocent	26	36	36	37	38	39
I pct. af Danmarks areal	62	61	61	61	61	61
Vinterhvede	611	609	569	579	407	556
Vårhvede	8	13	16	14	33	14
Rug	50	126	99	109	90	146
Vinterbyg	145	114	112	127	82	100
Vårbyg	587	525	598	546	708	485
Havre	44	38	52	57	80	49
Triticale og andet korn til modenhed	55	30	21	20	21	21
Korn i alt	1.500	1.454	1.467	1.453	1.420	1.371
Bælgsæd til modenhed	36	12	15	21	34	22
Kartofler	39	42	44	47	49	57
Sukkerroer til fabrik	59	25	35	33	39	29
Foderroer	18	5	4	5	4	4
Rodfrugter i alt	115	72	83	85	92	90
Frilandsgrøntsager og -blomster	11	11	12	13	13	13
Frugt og bær i alt	8	6	6	6	6	5
Planteskole	3	2	2	2	2	2
Gartneriprodukter i alt	22	20	20	21	21	20
Raps i alt	99	193	164	178	145	165
Anden industrifrø + hør	5	0	1	1	1	1
Industrifrø i alt	104	194	165	179	146	166
Frø til udsæd	79	75	73	82	103	110
Korn og bælgsæd til ensilering	119	57	60	49	51	56
Majs til opfodring	61	178	179	165	178	186
Græs, lucerne, mv. i omdriften	252	258	272	274	266	287
Græs og grøntfoder i omdriften i alt	433	493	511	488	494	529
Juletræer	-	22	21	22	24	19
Øvrige afgrøder og udyrket mark	1	33	39	42	77	78
Græsarealer uden for omdriften	166	255	226	235	213	224
Braklægning med græs	191	5	6	5	9	8
Andet i alt	359	314	291	304	322	329

Kilde: Danmarks Statistik, tabel AFG07 og Danske Sukkerroedyrkere.

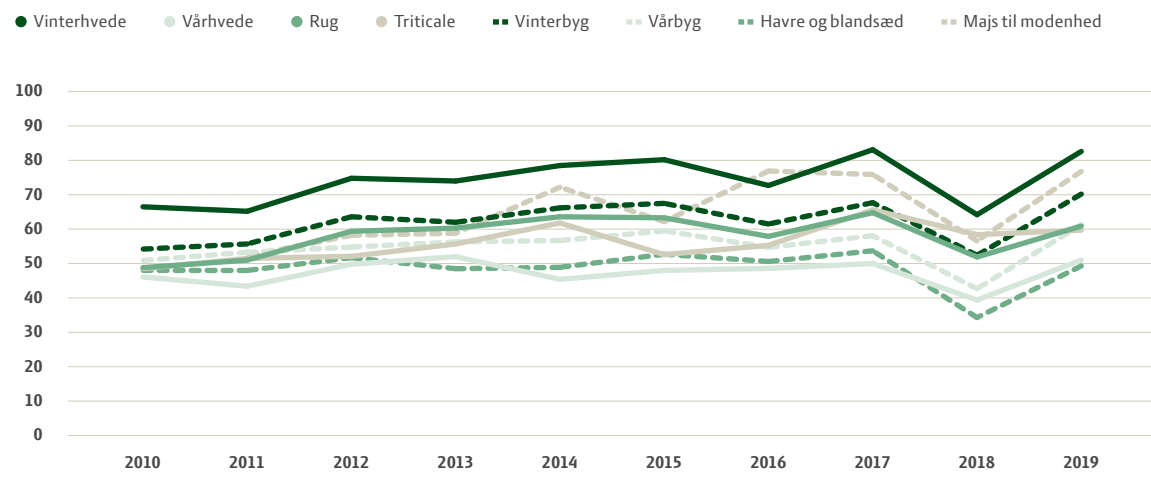
Tabel 3.6

Høstudbytte i Danmark,
1.000 ton

	2000	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Udbytte, 1.000 ton:							
Vinterhvede	4.651	5.083	4.958	4.117	4.761	2.524	4.627
Vårhvede	43	71	72	85	73	131	70
Rug	263	678	772	577	723	482	894
Triticale	244	96	82	56	61	38	52
Vinterbyg	816	790	805	678	846	438	701
Vårbyg	3.164	2.758	3.051	3.271	3.146	3.048	2.967
Havre og blandsæd	233	217	231	302	350	309	279
Majs til modenhed	-	73	53	44	39	36	41
Korn i alt	9.413	9.764	10.023	9.130	9.999	7.005	9.630
Bælgsæd i alt	138	33	51	56	89	89	86
Bjærget halm i alt	3.699	3.011	3.040	3.090	3.494	3.640	3.518
Raps i alt	294	709	826	506	742	489	729
Kartofler	1.645	1.796	1.773	1.954	2.171	1.807	2.409
Fabriksroer	3.173	2.933	1.769	2.345	2.455	2.107	2.332
Fodersukkerroer	1.153	380	348	358	295	265	382
Rodfrugter i alt	5.971	5.110	3.889	4.657	4.921	4.178	5.123
Lucerne	332	233	139	109	112	30	52
Majs til ensilering	2.105	7.569	5.561	6.704	6.454	6.315	8.296
Korn til ensilering	2.360	1.162	1.001	1.101	897	762	1.227
Græs og kløver i omdriften	10.368	13.932	12.585	13.776	14.293	9.946	14.177
Græs uden for omdriften	3.989	3.158	4.433	4.278	2.994	3.319	3.094
Efterslæt efter korn og helsæd	2.878	566	536	536	463	366	529
Græs, grønfoder og efterslæt i alt	22.031	26.621	24.255	26.530	25.213	20.738	27.373

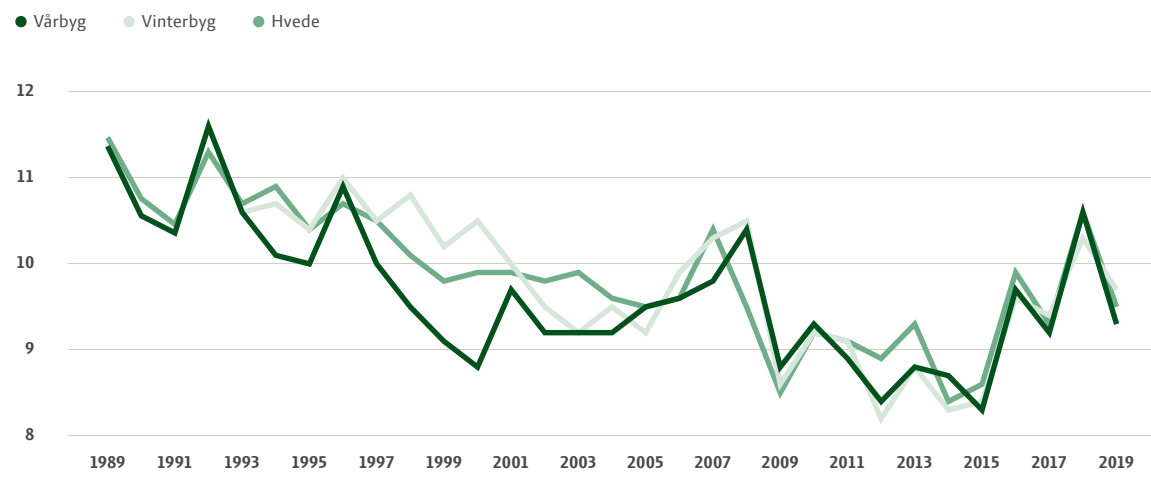
Kilde: Danmarks Statistik, tabel HST77 og Danske Sukkerroedyrkere.

Figur 3.4
Afgroedeudbytte,
hkg pr. hektar

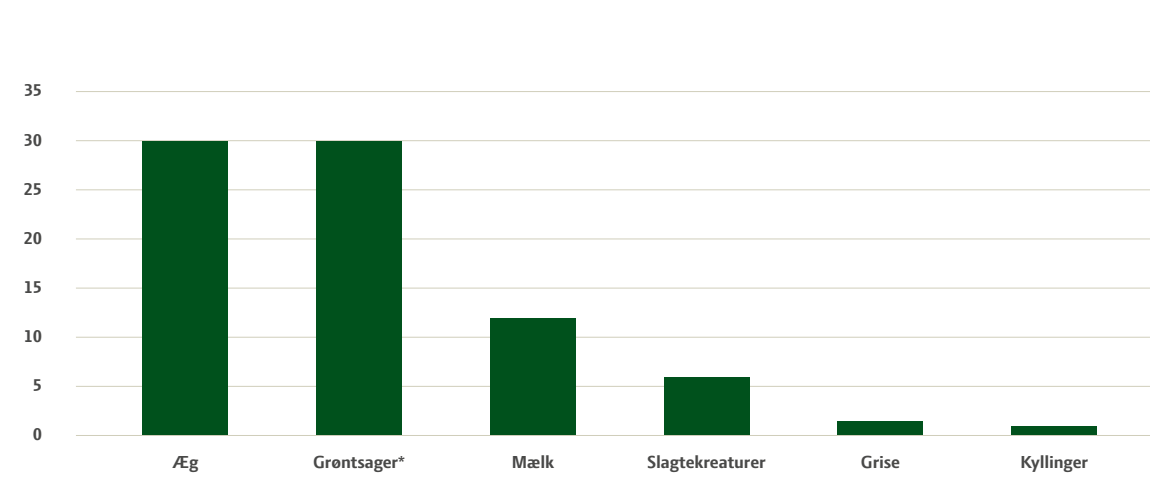
Anm.: Hkg/ha står for hektokilo pr. hektar (kerneudbytte). 1 hkg er lig 100 kg. Rug og triticale er overvejende vinterafgrøder. Havre er en vårafgrøde.
Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik.

Figur 3.5
Udviklingen i råprotein-
koncentrationen, pct.

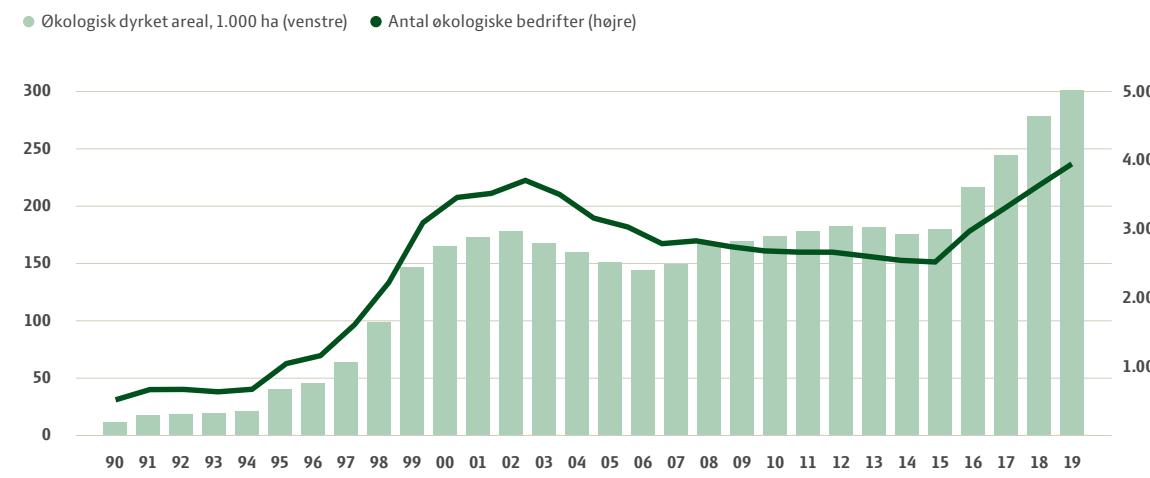
Anm.: Opgjort ved et tørstofindhold på 85 pct.
Kilde: SEGES.

Figur 3.6
Økologisk produktion i pct. af
den samlede produktion. pct., 2019

Anm.: *Produktionen af grøntsager er baseret på arealet.
Kilde: Landbrug & Fødevarer samt Danmarks Statistik.

Figur 3.7
Udviklingen i antal økologiske
bedrifter og det økologiske areal

Anm.: Opgørelsesmåden er blevet ændret fra 2005. Antal bedrifter i figuren indeholder bedrifter, der er autoriseret eller har søgt om autorisation pr. 31. december.
Kilde: Miljø- og Fødevarerministeriet, Statistik over økologiske jordbrugsbedrifter 2019.

📌 Tabel 3.7

Antal bedrifter og areal med væksthushproduktion

	2015	2016	2017	2018	2019
Antal bedrifter med væksthushproduktion, stk.:					
Grøntsager	159	142	129	128	162
Jordbær under glas eller anden fast overdækning	14	26	28	20	22
Snitblomster og snitgrønt	21	15	11	10	11
Potteplanter i alt	204	177	172	166	155
Planteskolekulturer	83	74	62	56	57
Udplantningsplanter, småplanter og stiklinger	176	133	128	118	117
Andre kulturer i væksthush	21	18	20	32	24
I alt	563	465	433	440	446
Areal med væksthushproduktion, 1.000 kvm.:					
Grøntsager	1.116	1.059	1.064	953	990
Jordbær under glas eller anden fast overdækning	73	86	94	77	89
Snitblomster og snitgrønt	58	12	16	10	11
Potteplanter i alt	2.275	2.025	1.963	2.040	1.982
Planteskolekulturer	179	145	253	155	144
Udplantningsplanter, småplanter og stiklinger	476	441	413	372	342
Forædling og forsøg	25	18	17	20	11
Andre kulturer i væksthush	36	28	33	60	44
Ubenyttet væksthushareal	211	169	177	105	99
I alt	4.450	3.983	4.029	3.791	3.712

Anm.: Antallet af bedrifter på produktionsformer summer ikke, da en bedrift kan have flere produktionsformer.
Kilde: Danmark Statistik, tabel VHUS15.

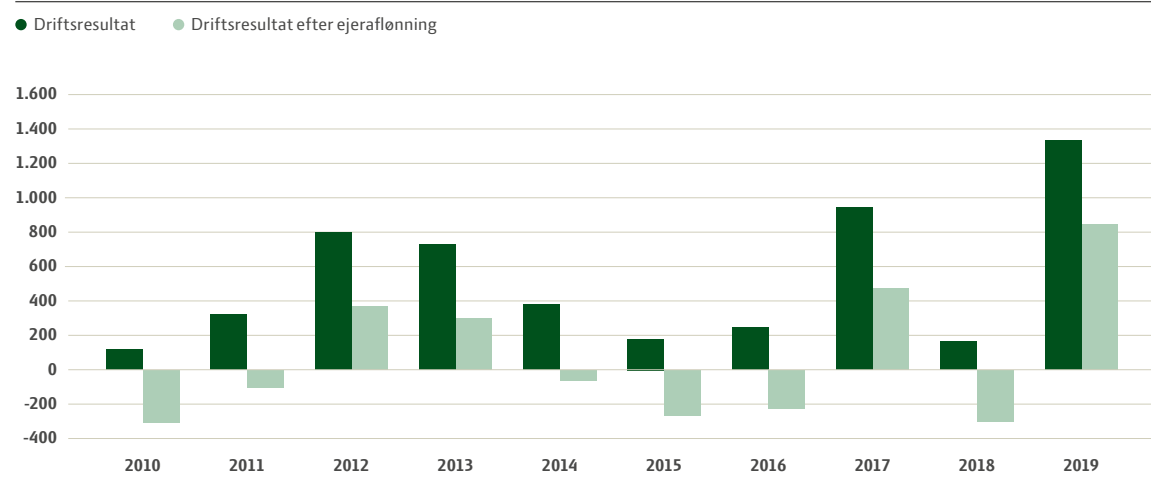
📌 Tabel 3.8

Landbrugets produktionsværdi og bruttofaktoringkomst, mio. kr.

	2013	2014	2015	2016	2017*	2018*	2019*
Korn i alt	12.034	10.821	10.984	9.837	10.892	9.520	10.733
Bælgssæd til modenhed	39	47	71	72	116	139	129
Industrifrø	2.063	1.776	2.149	1.357	2.038	1.318	1.987
Frø til udsæd	933	930	846	823	1.135	1.325	1.701
Sukkerroer	932	959	476	575	506	368	494
Kartofler	1.040	1.340	1.362	1.432	1.524	1.656	1.704
Foderroer, græs mv.	5.018	4.748	4.421	4.984	5.237	5.220	4.967
Frugt og grønt	5.514	5.221	5.443	5.553	5.697	5.666	5.668
Halm til fyring	612	620	572	612	713	658	803
Produktionsværdi planteproduktion	28.185	26.462	26.324	25.245	27.858	25.870	28.186
Mælk	15.038	15.435	12.747	12.633	16.180	16.027	15.690
Okse- og kalvekød	3.166	2.997	2.983	2.954	3.109	3.262	3.121
Grisekød	23.840	22.571	20.189	22.153	24.163	20.624	25.251
Fjerkrækød	2.024	1.785	1.721	1.848	1.729	1.822	2.025
Æg	756	722	768	806	852	885	888
Pelsdyr	5.439	6.784	4.041	4.342	3.753	3.589	2.527
Andet	300	345	357	307	377	372	362
Produktionsværdi husdyrproduktion	50.563	50.639	42.806	45.043	50.163	46.581	49.864
Tjenesteydelser mv.	4.462	4.780	5.741	5.600	5.321	5.188	5.489
Lager- og besætningsforskydninger	-1.195	-7	-28	-837	397	386	-4
Produktionsværdi i alt	82.015	81.874	74.843	75.051	83.739	78.025	83.535
Udsæd	2.457	2.550	2.482	2.565	2.482	2.612	2.788
Foderstoffer	27.044	24.301	24.779	25.395	24.664	26.894	23.940
Gødningsstoffer	2.290	2.173	2.357	2.320	2.615	2.691	0
Bekæmpelsesmidler	1.895	2.081	2.157	2.025	2.007	1.761	1.670
Dyrlæge og medicin	1.370	1.485	1.602	1.298	1.357	1.361	1.348
Energi	3.684	3.466	3.001	2.920	3.049	3.271	3.150
Reparation og vedligeholdelse	5.225	5.030	4.978	4.974	5.239	5.038	4.983
Landbrugsmæssige tjenester	4.089	4.151	4.380	4.257	4.424	4.391	4.711
Bankomkostninger	4.722	6.303	6.204	5.784	5.591	5.321	5.154
Tjenesteydelser	7.573	7.892	8.281	7.604	8.626	8.303	8.040
Rå- og hjælpestoffer i alt	60.349	59.432	60.221	59.142	60.054	61.643	55.784
Produktionsværdi - Rå- og hjælpestoffer	21.665	22.441	14.623	15.909	23.684	17.856	26.080
+ Produkttilknyttede tilskud	101	97	178	248	179	178	179
+ Generelle tilskud	7.449	7.187	7.014	6.785	6.387	7.489	6.560
- Produktionsskatter mv.	1.144	1.151	1.062	1.031	1.026	1.051	1.059
Bruttofaktorindkomst	28.071	28.574	20.753	21.911	29.224	24.472	31.760

Anm.: *Foreløbige tal. 2017-19 er baseret på foreløbige opgørelser.
Kilde: IFRO, Danske sukkerroedyrkere og Danmarks Statistik, tabel LBF11.

Figur 3.8
Gennemsnitligt driftsresultat
for heltidsbedrifter, 1.000 kr.

Kilde: Danmarks Statistik, tabel JORD2.

Tabel 3.9
Landbrugets restgæld
ultimo. mia. kr.

	2015	2016	2017	2018	2019
Antal landbrug, stk.	29.199	28.178	26.854	26.027	25.218
Gæld i alt	326,8	337,2	325,6	321,6	308,1
heraf realkreditinstitut	238,7	244,8	233,9	233,8	227,4
heraf bank	63,3	66,2	59,8	56,9	50,4
heraf varegæld og anden gæld	25,0	27,1	30,8	30,1	29,7
heraf regulering til kontantværdi	-0,2	-0,9	1,2	0,9	0,7
heraf gæld på heltidsbedrifter	255,5	260,2	256,9	250,4	235,8

Kilde: Danmarks Statistik, tabel JORD1 og JORD2.

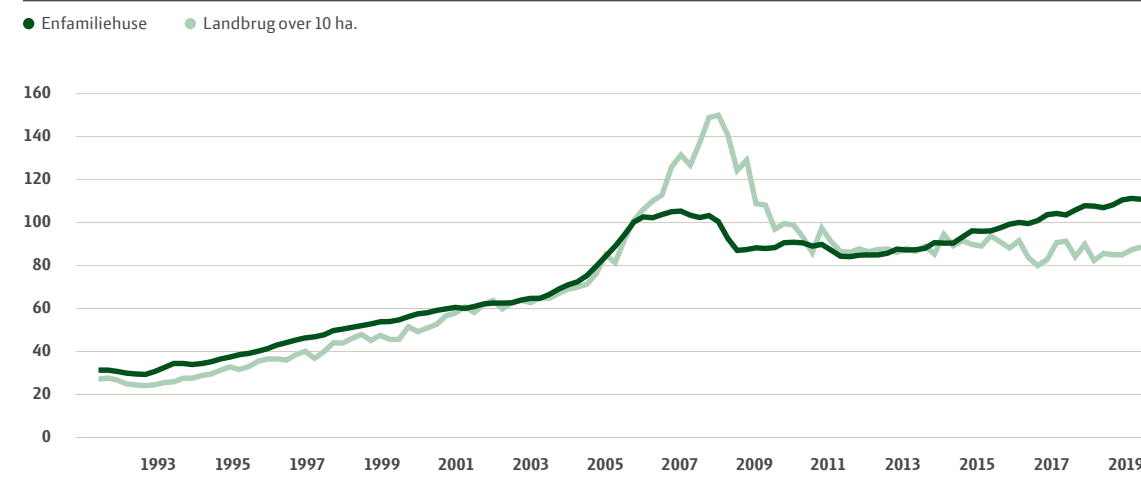
Tabel 3.10
Kontantværdien af landbrugets
aktiver mv., mia. kr.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Jordbrugsaktiver	457,4	461,0	460,7	446,3	435,9	431,9
Andre erhverv	27,4	29,4	27,9	28,4	29,6	20,2
Private aktiver	53,2	49,2	42,5	39,6	38,0	38,1
Finansielle aktiver	53,8	51,0	50,0	51,4	52,1	57,1
Aktiver i alt i selveje	591,9	590,7	581,1	565,7	555,6	547,2
Heraf finansieret med:						
- Gæld	338,6	326,8	337,2	325,6	321,6	308,1
- Egenkapital	253,3	263,9	244,0	240,1	234,0	239,1
Gældsprocent	57,2	55,3	58,0	57,6	57,9	56,3

Anm.: Omfatter aktiver og passiver på bedrifter med 10 ha og derover. Jordbrugsaktiverne og aktiverne er angivet korrigeret for den bogførte værdi af tilforpagtede aktiver.

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. Danmarks Statistik, tabel JORD1.

Figur 3.9
Prisindeks for ejendomssalg efter
ejendomskategori og tid, indeks 2006 = 100

Kilde: Danmarks Statistik, specialkørsel samt tabel EJ5.

📌 Tabel 3.11

Landbrugets samlede investeringer, mio. kr.

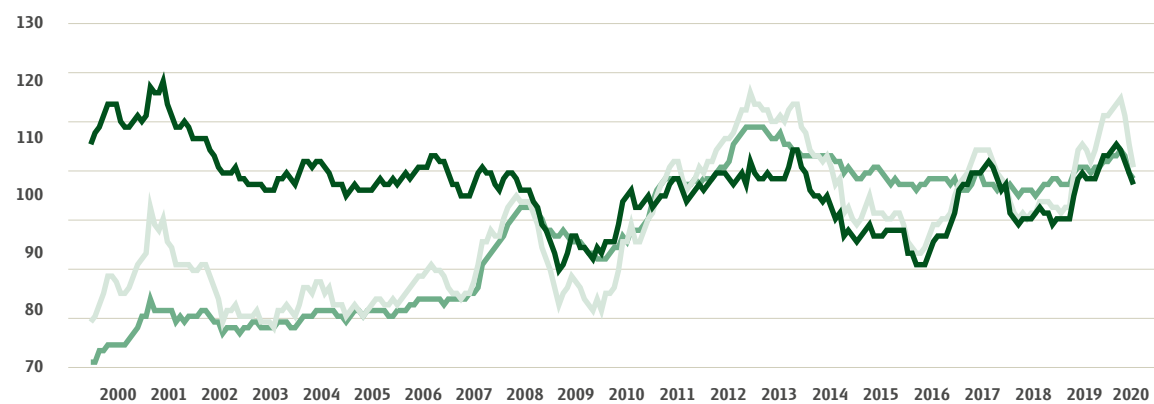
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Driftsbygninger i alt	2.907	3.140	3.437	2.920	2.726	2.358	2.041	1.775
Heraf								
- Kvægstalde	555	568	742	807	490	389	358	486
- Svinestalde	835	712	479	473	611	640	537	432
- Andre driftsbygninger	1.517	1.861	2.216	1.639	1.626	1.328	1.146	858
Maskiner og inventar	4.731	5.761	4.517	4.612	4.261	4.940	4.109	5.077
Plantager og grundforbedring	194	182	205	205	230	180	250	169
Bruttoinvesteringer i alt	7.832	9.084	8.159	7.737	7.217	7.477	6.400	7.022

Anm.: Alle tal er i løbende priser.
Kilde: Danmarks Statistik, tabel JB4.

📌 Figur 3.10

Indeks for landbrugets prisudvikling, 2010-2012 = 100

● Bytteforhold ● Salgspris ● Købspris

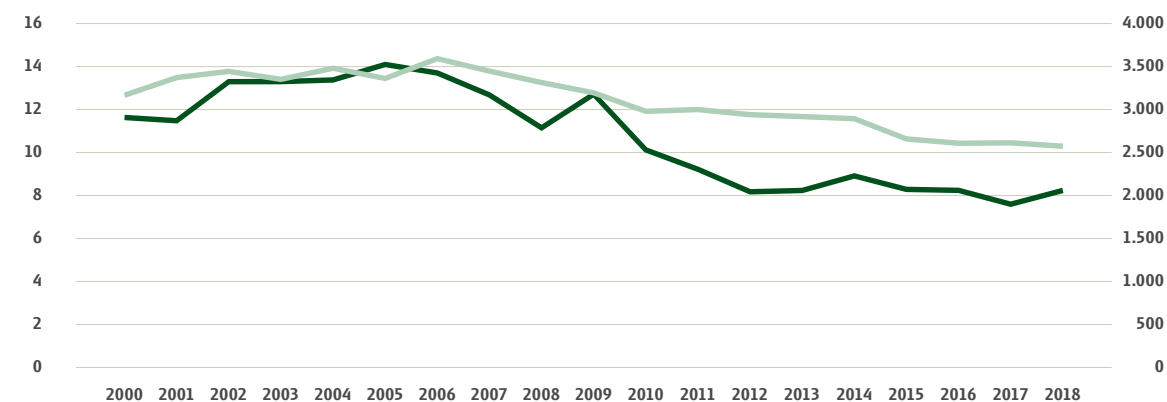

Kilde: Landbrug & Fødevarer pba. SEGES' regnskabsdatabase.

📌 Figur 3.11

Landbrugsstøttens udvikling

● Tilskud som andel af bruttoudbyttet, pct. (venstre akse) ● Tilskud pr. ha, faste 2018-priser, mio. kr. (højre akse)

Anm: Beregningerne medtager både støtte fra EU samt nationale ordninger.
Kilde: Egne beregninger pba. Statistikbanken REGNLA2 og JORD1.

📄 Tabel 4.1

Slagtninger på slagterierne, 1.000 stk.

	2000	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Slagtninger på slagterierne:								
Voksent kvæg og slagtekalve	620	491	500	466	495	467	487	463
Søer og orner	449	500	524	542	538	527	521	491
Polte	17	12	10	9	9	7	8	7
Slagtesvin	20.284	18.595	18.323	18.164	17.809	16.932	17.569	16.341
Kyllinger	133.987	107.099	102.941	95.682	101.595	101.371	103.690	104.155

Kilde: Danmarks Statistik, tabel ANI4, ANI5 og ANI6.

📄 Tabel 4.2

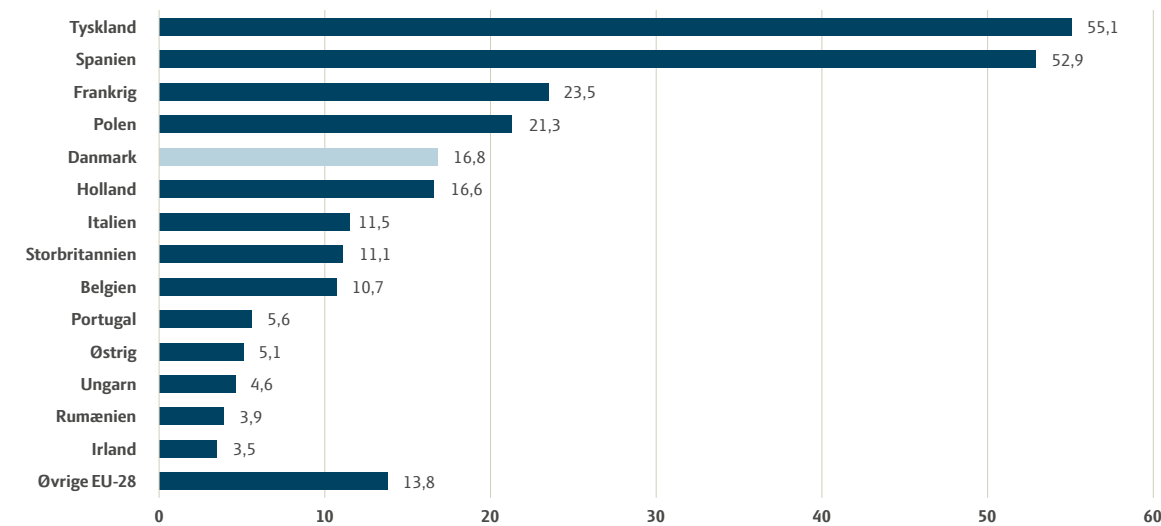
Husdyrproduktionens størrelse, mio. kg.

	2000	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Samlet mælkeproduktion	4.720	5.105	5.191	5.356	5.455	5.573	5.694	5.693
- Smør	46	43	43	44	56	57	74	74
- Ost	306	323	369	390	428	450	452	461
Okse- og kalvekød	171	140	143	135	142	135	142	137
Grisekød	1.748	1.903	1.944	1.954	1.943	1.896	1.967	1.871
Fjerkrækød	205	168	161	147	156	155	159	169
Æg	47	69	69	70	74	76	77	82
Minkskind, 1.000 stk.	11.000	17.200	17.888	17.800	17.100	17.900	17.150	12.850

Kilde: Danmarks Statistik, tabel PELS1, ANI4, ANI5, ANI6, ANI7, ANI8, Mejeristatistik 2019.

📄 Figur 4.1

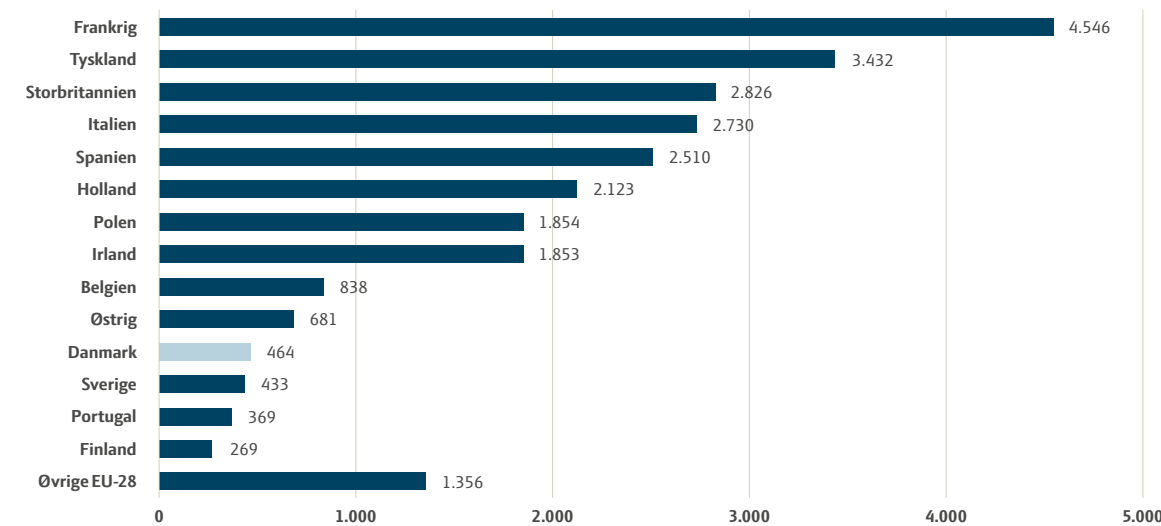
Svineslagtninger i EU, mio. stk., 2019

Kilde: Eurostat, apro_mt_pann.

📄 Figur 4.2

Antal kvægslagtninger i EU, 1.000 stk., 2019

Kilde: Eurostat, GIRA, EU-Kommissionen og Landbrug & Fødevarer.

Tabel 4.3

Indvejning af mælk opdelt på andels- og privatvirksomheder, mio. kg/pct.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total indvejning, mio. kg	5.026	5.112	5.277	5.373	5.494	5.615	5.615
Andelsvirksomheder, pct.	96	95	95	95	94	94	93
Privatvirksomheder, pct.	4	5	5	5	6	6	7

Kilde: Landbrug & Fødevarer, Mejeristatistik 2019.

Tabel 4.4

Mælkeanvendelse i forhold til den samlede mængde mælk, pct.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Mælkefedt:							
Smør	38	37	34	34	34	37	38
Ost	39	41	41	43	44	44	43
Konsummælk	10	11	12	11	12	12	11
Mælkekonserves	8	8	8	7	7	6	6
Andet	3	3	5	5	3	1	2
Fedtfri mælk							
Ost	50	54	53	55	54	55	54
Konsummælk	15	15	15	15	15	15	14
Mælkekonserves	28	26	26	25	25	26	26
Andet	7	5	6	5	6	4	6

Kilde: Landbrug & Fødevarer, Mejeristatistik 2019.

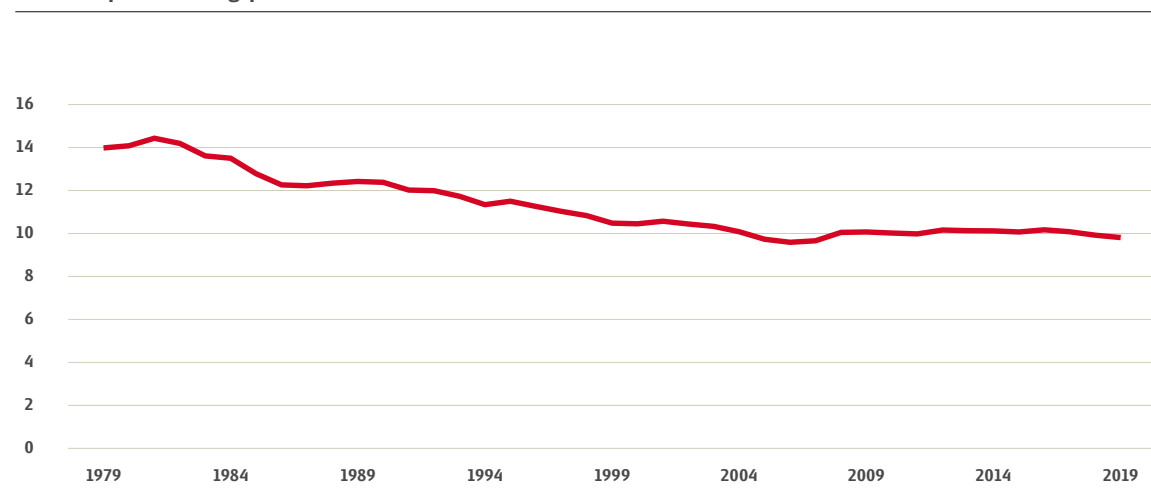
Tabel 4.5

Indvejning samt salg til detail og foodservice af æg, mio. kg

	2000	2015	2016	2017	2018	2019
Indvejning i mio. kg:						
Bur	28,7	30,8	26,8	19,6	14,6	13,9
Skrab	8,2	13,3	18,1	23,6	25,8	31,2
Frilands	4,2	3,5	4,0	5,4	6,3	6,6
Øko	5,9	14,6	16,9	19,3	21,9	22,9
Total	47,0	62,2	65,7	67,8	68,5	74,6
Total skrab, friland og øko	18,3	31,4	38,9	48,2	53,9	60,7
Salg til detail og foodservice, mio. kg:						
Bur	19,4	24,3	19,9	15,4	9,1	5,0
Skrab	6,0	13,2	14,9	19,5	25,5	28,4
Frilands	2,9	2,8	3,5	3,2	3,8	3,8
Øko	4,5	12,6	14,2	15,5	16,2	17,0
Total	32,8	52,9	52,4	53,7	54,6	54,2
Total skrab, friland og øko	13,4	28,7	32,5	38,2	45,5	49,2

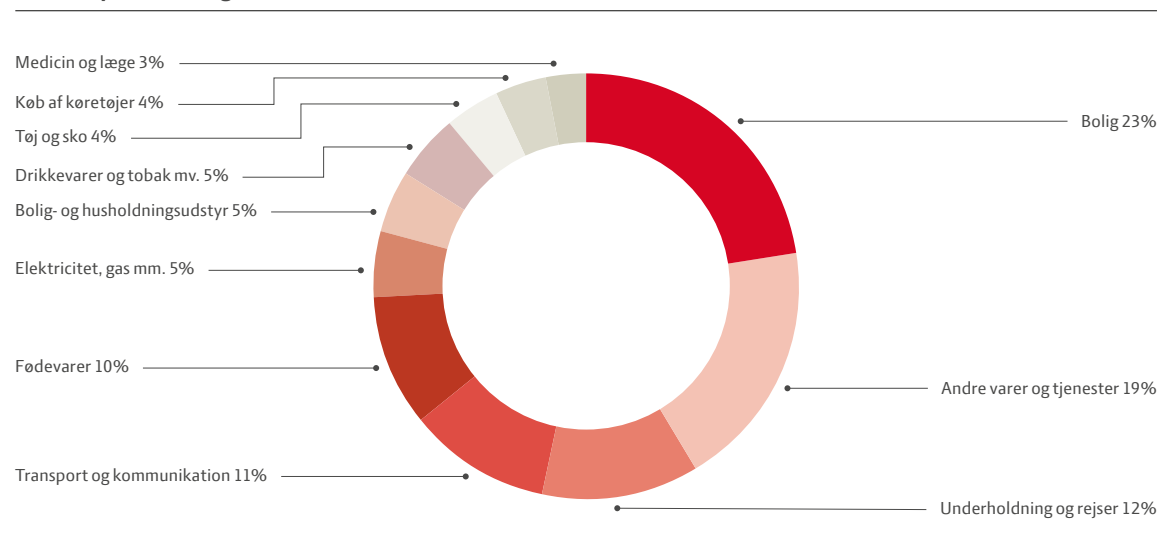
Kilde: Danske Æg og Det Danske Fjerkræråds årsberetning 2019.

Figur 5.1
Udviklingen i fødevarers andel af samlet privatforbrug, pct.

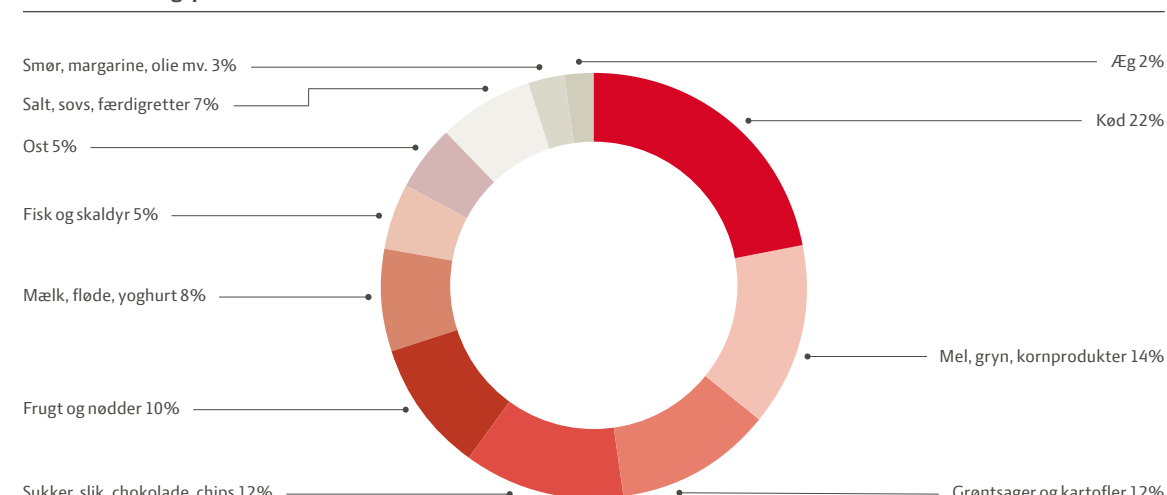
Anm.: Husholdningernes forbrug på dansk område.
Kilde: Danmarks Statistik, tabel NAHC21.

Figur 5.2
Procentdel af en husholdnings samlede privatforbrug, 2019

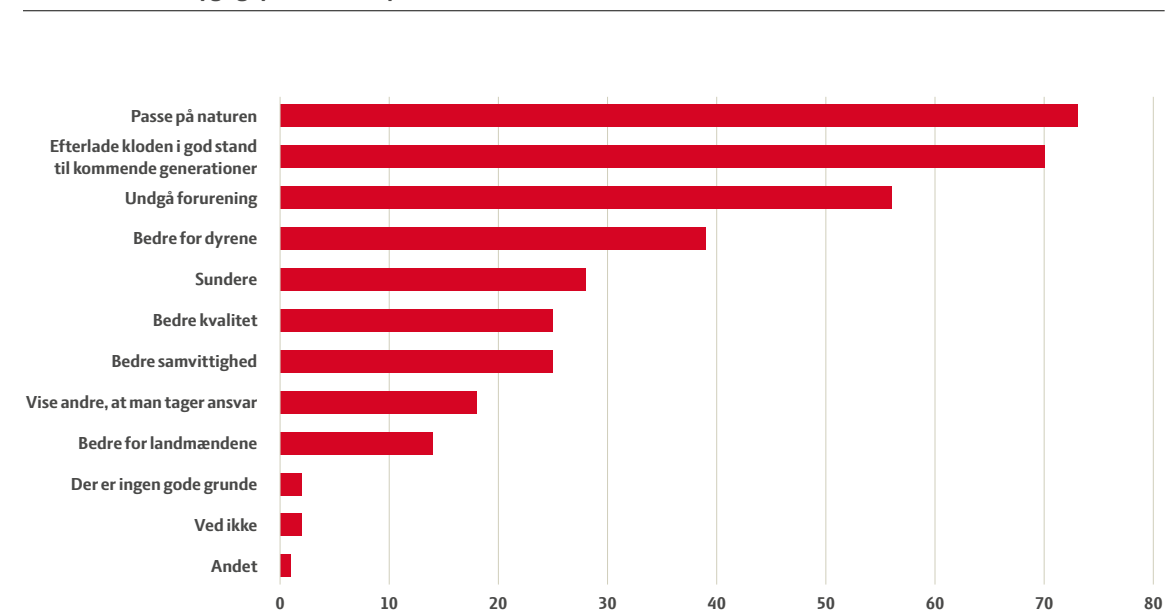
Anm.: Husholdningernes forbrug på dansk område.
Kilde: Danmarks Statistik, tabel NAHC21.

Figur 5.3
Varegruppernes andel af husstandens fødevarerforbrug, pct., 2018

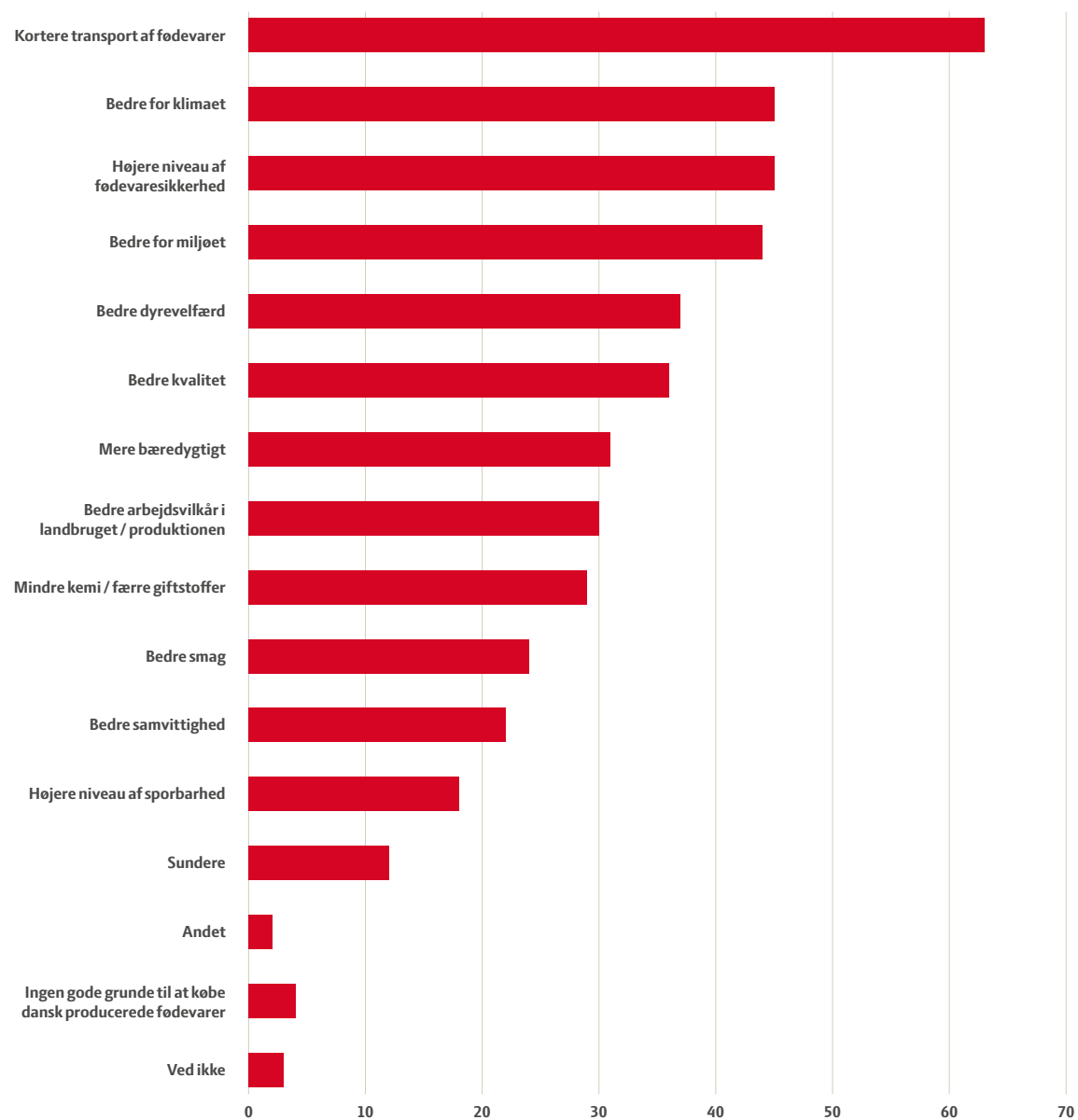
Kilde: Danmarks Statistik.

Figur 5.4
Hvad er efter din mening de vigtigste grunde til at købe mad og drikke, der er mere bæredygtigt produceret?, pct., 2019

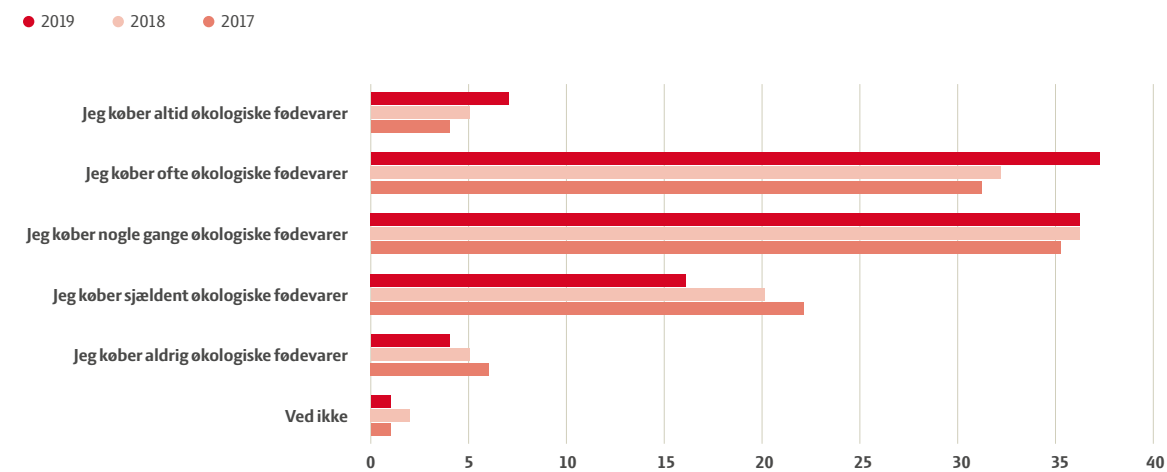
Kilde: Epinion for Landbrug & Fødevarer, juli 2019. N = 1.553. Mulighed for flere svar.

Figur 5.5
Hvad er efter din mening de vigtigste grunde til at købe danskproducerede fødevarer?, pct., 2019

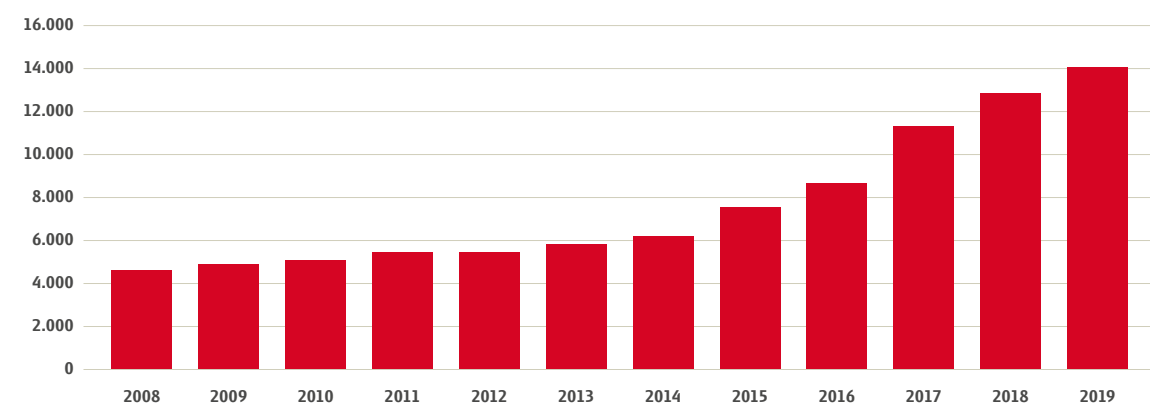
Kilde: Norstat for Landbrug & Fødevarer maj 2019, N = 1.028 danskere ml. 18-70 år, fordelt repræsentativt på køn, alder og region.

Figur 5.6
Hvor ofte køber du økologiske fødevarer?, pct., 2019

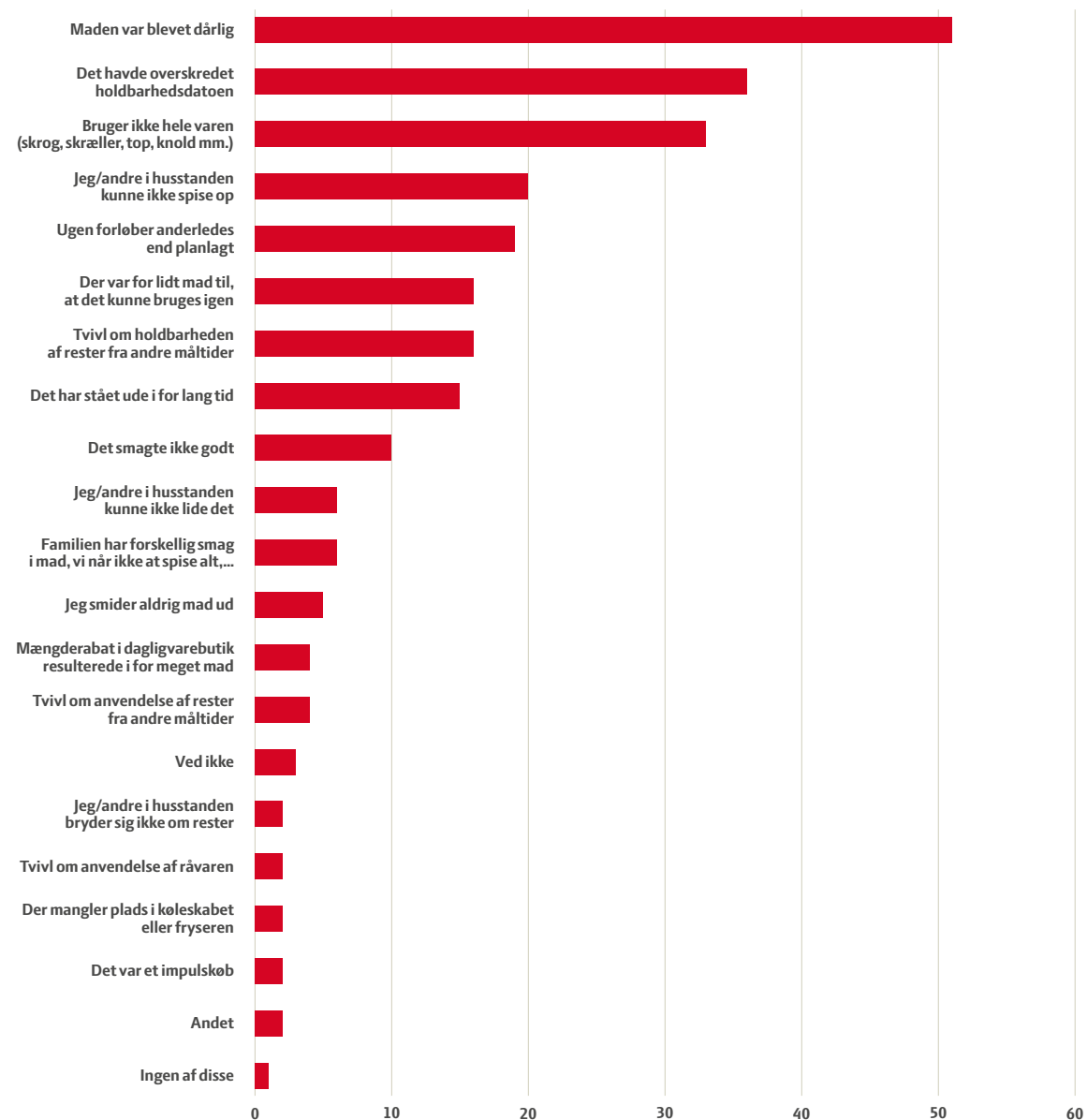
Anm: I alle tre undersøgelser er målgruppen danskere ml. 18-70 år, fordelt repræsentativt på køn, alder og region.
Kilde: Norstat for Landbrug & Fødevarer maj 2019 (N = 1.028), maj 2018 (N = 1.013) og 2017 (N = 1.004).

Figur 5.7
Detailomsætningen af økologiske fødevarer i Danmark, mio. kr.

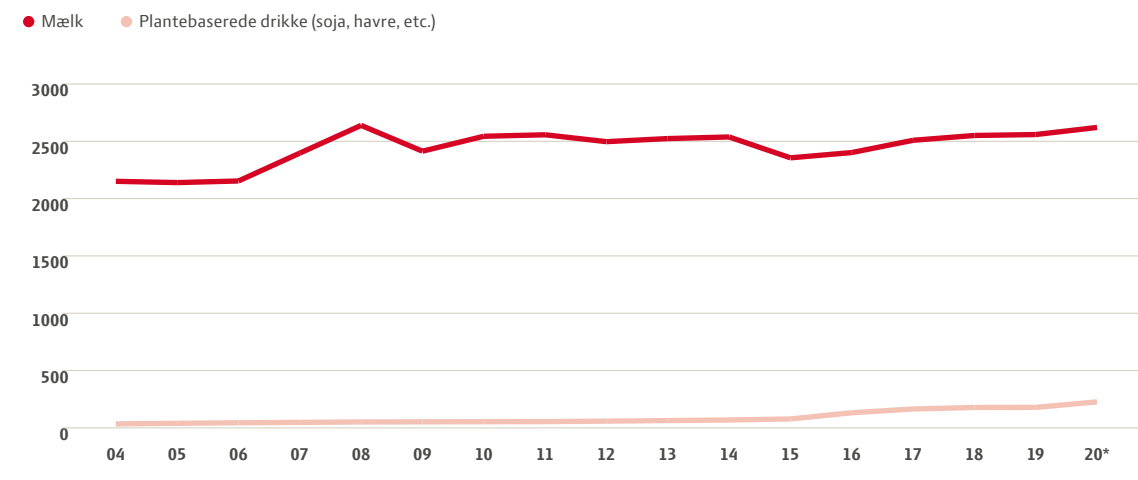
Kilde: Danmarks Statistik, tabel OEKO3.

Figur 5.8
Hvad er de typiske årsager til, at du smider mad ud?, pct. 2019

Kilde: Norstat for Landbrug & Fødevarer 2019, N = 1.031.

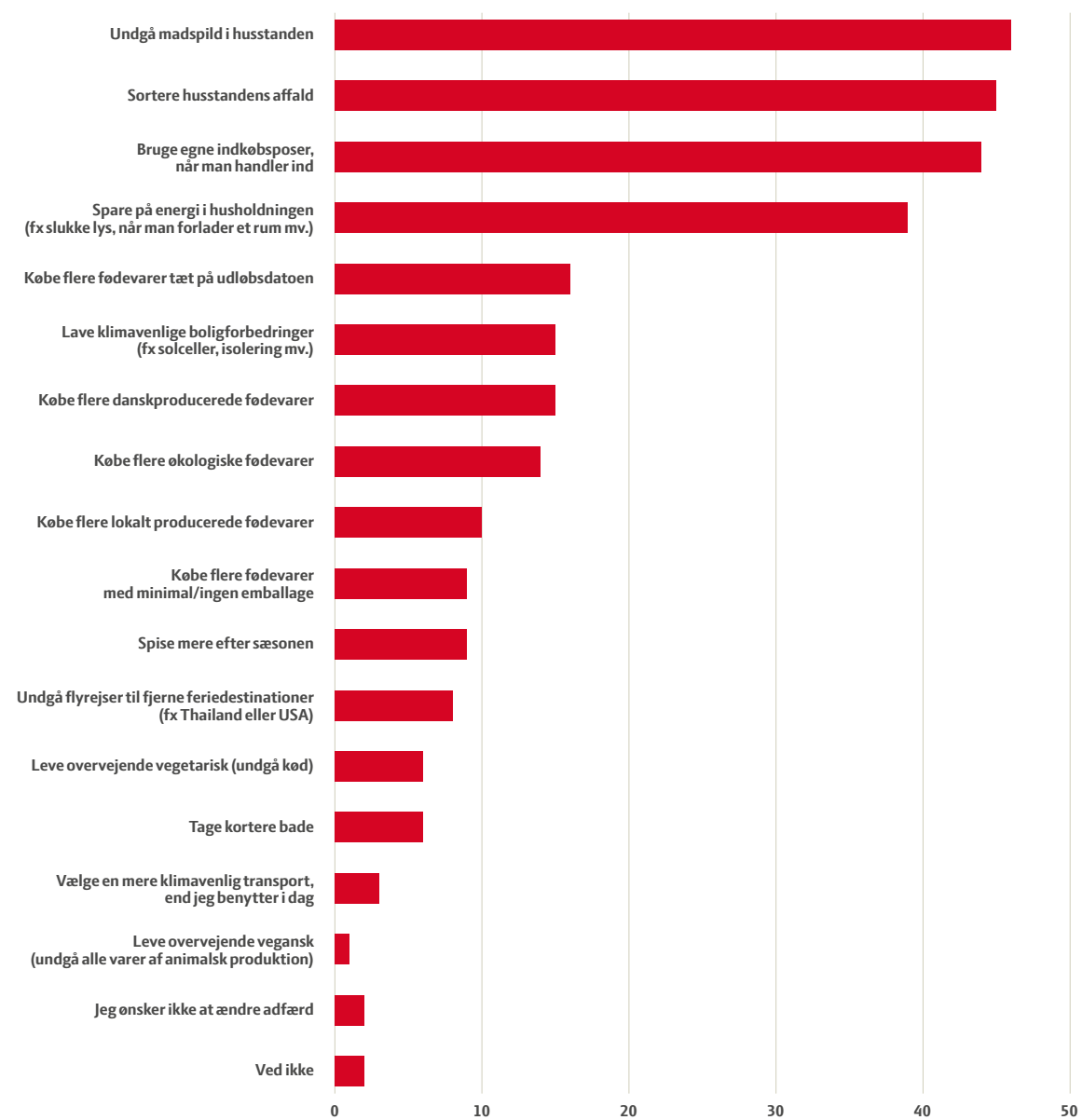
Figur 5.9
Udvikling i salget af mælk og vegetabiliske drikke, mio. kr.

Anm.: 2020 er fremskrivninger foretaget af Euromonitor.
Kilde: Euromonitor for Landbrug & Fødevarer.

🕒 **Figur 5.10**

Hvad er du mest villig til at gøre for at leve mere klimavenligt?

Kilde: Norstat for Landbrug & Fødevarer nov. 2018, n= 1.016. Obs. Mulighed for op til 3 svar.

Kilder mv.

Det statistiske grundlag er indsamlet blandt mange kilder. Der er hovedsageligt tale om data fra Danmarks Statistik, offentlige myndigheder samt egne beregninger.

Foto

The Company Film
Ken Hermann
Niels Hougaard
Peter Prik Larsen
Markus Spiske

Tryk

Graphic Unit

Design & Layout

e-Types

Papir

Scandia 2000

Udgivet af

Landbrug & Fødevarer
Axelborg, Axeltorv 3
1609 København V
www.lf.dk

ISBN-nr. 978-87-87323-08-7

Landbrug & Fødevarer
Axelborg, Axeltorv 3
1609 København V

T +45 3339 4000
E info@lf.dk
W www.lf.dk

